

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Otakar Duchek

**Princip aplikační přednosti v judikatuře
španělského Ústavního a Nejvyššího soudu**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Jan Exner

Katedra evropského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 14. 6. 2022

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 224.244 znaků včetně mezer.

Otakar Duchek

V Praze dne 14. 6. 2022

Děkuji JUDr. Janu Exnerovi za vedení této práce.

Dále děkuji svým rodičům a snoubence za podporu při studiu. Díky patří též JUDr. Mgr. Lukáši Kollertovi za cenné připomínky.

Obsah

Úvod.....	1
1. Princip aplikační přednosti.....	4
1.1. Pojem.....	4
1.2. SDEU, nejenom <i>Costa v. Enel</i>	6
1.3. Pozdější judikatura SDEU a závěr kapitoly	13
2. Vztah národního a unijního právního řádu v judikatuře ÚS ES.....	16
2.1. Ústavněprávní základy	16
2.3. Posudek k Maastrichtské smlouvě.....	21
2.4. Posudek ke Smlouvě o Ústavě pro Evropu	23
2.5. Pozdější judikatura	29
2.6. Závěr kapitoly.....	31
3. Case study první – Případ <i>Melloni</i>	33
3.1. Úvod	33
3.2. Předběžná otázka v judikatuře ÚS ES	33
3.3. Aplikovatelné vnitrostátní právo	35
3.4. Předběžné otázky ve věci <i>Melloni</i>	37
3.5. Stanovisko generálního advokáta	40
3.6. Rozsudek velkého senátu SDEU	44
3.7. Rozsudek Ústavního soudu Španělského království	46
3.8. Závěr kapitoly.....	49
4. Case study druhá – Vnitrostátní podmínky pro vznik mandátu člena EP	50
4.1. Úvod	50
4.2. Shrnutí dosavadního vývoje	51
4.3. Řízení ve věci C-502/19	53
4.4. Kauza Puigdemont a Comín.....	66
4.5. Závěr kapitoly.....	68
5. <i>Quis iudicabit?</i>	70
Závěr.....	73
Seznam zkratk	1
Seznam použitých zdrojů	2
1. Seznam použité literatury.....	2
2. Seznam použitých internetových zdrojů	9
3. Seznam použitých právních předpisů.....	11
4. Seznam použité judikatury	12

Abstrakt	17
Klíčová slova.....	17
Abstract	18
Key words	19
Abstracto	20
Palabras clave.....	21

Úvod

Zásada aplikační přednosti práva Evropské unie, prvně dovozena Soudním dvorem Evropské unie v rozsudku ve věci *Costa v. Enel*, stanoví přednost práva EU před všemi protichůdnými ustanoveními vnitrostátního práva členských států.¹ Přestože princip aplikační přednosti nebyl v primárním (a ani v sekundárním) právu Evropské unie nikdy výslovně kodifikován,² lze jej považovat za nutný předpoklad bezrozpornosti právního řádu Unie a naplnění legitimních očekávání všech adresátů práva především v rámci pohybu na jednotném trhu.³

Soudní praxe vrcholných soudů členských států EU však ukazuje, že Soudním dvorem Evropské Unie (dále také jen „SDEU“) dovozená přednost unijního práva mnohdy naráží na ústavní identitu členských států, v kterýchžto případech je reflexe aplikační přednosti či snad nadřazenosti práva Unie méně jednoznačná. Výše uvedenému nasvědčuje kupříkladu judikatura Spolkového ústavního soudu, Ústavního soudu České republiky a v době vzniku této práce především Ústavního soudu Polska, kteréžto instituce si vícekrát vyhradily právo vrcholného arbitra nad rozsahem výkonu přenesených pravomocí, a tedy i nad ohraničením působnosti (*ergo* i přednosti) práva EU.⁴

Cílem této práce je přiblížit českému čtenáři názor a doktrínu především Ústavního soudu Španělského království (*Tribunal Constitucional*, dále také je „ÚS ES“) na téma střetu přednosti

---

¹ CLAES, Monica. The Primacy of EU Law in European and National Law. In ARNULL, Anthony – CHALMERS, Damian (eds). *The Oxford handbook of European Union law*. Oxford, England: Oxford University Press, 2015, ISBN 978-019-1751-431, s. 1.

² Pokus o kodifikaci tohoto principu představuje čl. I-6 odmítnuté Smlouvy o Ústavě pro Evropu: *Ústava a právo přijímané orgány Unie při výkonu jí svěřených pravomocí mají přednost před právem členských států*. Přednost práva EU je zmíněna též v prohlášení č. 17 připojeném k závěrečnému aktu mezivládní konference, která přijala Lisabonskou smlouvu, Úřední věstník EU 306, 17/12/2007 P. 0256 - 0256

³ Obdobně, byť je možné namítat, že došlo k posunu základních cílů unie, srov.: ARNOLD, Rainer. *Základy práva Evropských společenství (úvod, vybraná ustanovení Smlouvy ES, rozsudky, vícejazyčná terminologie)*. Praha: Ediční středisko PF UK v Praze, 1994, ISBN 80-85899-01-3, s. 110: „Právo společenství musí platit na celém území Společenství jednotně a nesmí být prolomeno národním právem. To je nezbytný předpoklad dosažení základního cíle společenství – vytvoření společného trhu. Vytvoření takového trhu nutně předpokládá jednotnou platnost a jednotnou aplikaci práva Společenství ve všech členských státech.“

⁴ Srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 8. 3. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 50/04: „Především nelze přehlédnout, že řada nejvyšších soudních instancí původních členských států ES, včetně zakládajících členů, jako jsou Itálie (srov. rozhodnutí ze dne 27. 12. 1973 č. 183/73 *Frontini v. Ministero delle Finanze, Constitutional Court*; rozhodnutí ze dne 21. 4. 1989 č. 232/1989 *Fragd v. Amministrazione delle Finanze dello Stato, Constitutional Court*) a SRN (rozhodnutí ze dne 22. 10. 1986 č. 2 BvR 197/83 *Wuensche Handelsgesellschaft, Solange II.*; rozhodnutí ze dne 12. 10. 1993 č. 2 BvR 2134 a 2159/92 zum *Vertrag über die Europäische Union*), i později přistoupivších členů jako Irsko [rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 1989 *Society for the Protection of Unborn Children (Ireland) Ltd. v. Grogan a ze dne 5. 3. 1992 Attorney General v. X*] a Dánsko (rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 6. 4. 1998 č. I-361/1997 *Carlsen and Others v. Rasmussen*), se nikdy zcela nepodřídila doktríně absolutní přednosti komunitárního práva nad veškerým ústavním právem, především pak ponechala jistou rezervu při interpretaci principů, jako jsou princip demokratického právního státu a oblast ochrany základních práv a svobod.“

práva unijního a nadřazenosti Ústavy Španělského království (*Constitución Española*, dále také jen „Ústava“ nebo „CE“). Nepovšimnuta však nezůstane ani judikatura Nejvyššího soudu Španělského království (*Tribunal Supremo*), který – jak bude níže přiblíženo – aplikační praxi ÚS ES sám výrazně rozvedl, a to především na poli práva trestního.

Práce si klade jako hlavní výzkumnou otázku, jak přistoupil Ústavní soud Španělského království k problematice přednosti práva Evropské unie ve světle ústavní identity Španělska a existence Ústavy jako nejvyšší normy. Sekundárními výzkumnými otázkami je potom jednak, jak se doktrína ÚS ES liší – a v čem naopak nevybočuje – od náhledu jiných vrcholných soudních instancí členských států a SDEU a za druhé, jestli lze s konečnou platností určit, zda má v konkrétní ale i abstraktní rovině převážet právo Unie nad ústavami členských států nebo naopak, a kdo má být posledním interpretem, který tuto otázku zodpoví.

Judikatura ÚS ES soudu přitom v mnohém rozvedla názory zastávané například Ústavním soudem ČR a v jiných případech (jak bude objasněno níže) přispěla k projednávání problematice jiným úhlem pohledu nebo naopak i odlišným postojem. Proto může být recepce či naopak důvodné odmítnutí doktríny ÚS ES obohacující pro českou právní vědu. Nejasnějším příkladem preciznosti doktríny ÚS ES je jím důrazné odlišení přednosti práva Unie (*primacia*) od nadřazenosti ústavy (*supremacia*), které se jako výchozí bod a *leitmotiv* nese judikaturou španělských soudů.

Metodologicky práce staví především na analýze příslušné judikatury a následné komparaci různých přístupů ke zkoumané výzkumné otázce, a to jednak z hlediska časového, protože náhled různých institucí a autorů není v čase neměnný a dále z hlediska místního a osobního, když prostředí, ve kterém dochází k interpretaci a aplikaci práva, jakož i osoba interpreta a její poměr k věci (např. čistě akademický, nebo naopak soudně autoritativní), nepochybně mají vliv na výsledné právní závěry. Syntetickou částí této práce je potom předkládání pohledu autora, jeho názorů a kritiky zkoumaného.

Autor této práce doufá, že jím předložená analýza doktríny španělských soudů přispěje k současné debatě o vztahu unijního a vnitrostátního práva. Do českého právního povědomí z důvodu zejména jazykových a geografických pronikají a jej ovlivňují především názory vyslovené německým Spolkovým ústavním soudem, přičemž vrcholným soudům ostatních členských států se dostává výrazně menší pozornosti, ač i jejich názory mohou být pro českou právní vědu inspirativní. Za zmínku stojí, že ÚS ES judikaturu Ústavního soudu ČR ve svých

rozhodnutích, byť okrajově, již reflektoval.⁵ Česká judikatura není neznámá ani pro španělskou odbornou literaturu.⁶

Práce je svou strukturou rozdělena nejprve na část zabývající se genezí pojmu *přednosti* práva EU a jeho definování v rozhodnutích Soudního dvoru Evropské unie. Následuje kapitola týkající se „obecné“ judikatury ÚS ES o vztahu právního řádu Španělského království a EU, která v posledku reaguje na závěry učiněné SDEU a na vývoj primárního práva.

Druhou část práce tvoří rozbory soudních kauz (*case study*), které *in concreto* dokládají důsledky principu aplikační přednosti na práva a povinnosti jednotlivců a členských států. Ostatně velmi často se ukazuje, že nikdo není schopen dohlédnout všem koncům abstraktních zásad a právních norem a důsledně slepá aplikace obecných norem může vést k zjevně nespravedlivým závěrům.⁷

---

⁵ Srov. níže v kapitole 3.7. disentní stanovisko č. 2 k rozsudku Pleno STC 26/2014: „[...] *Es cierto que el problema es complejo y ha producido diversas soluciones en los diferentes Tribunales europeos (caso checo)* [...]“

[...] Je pravda, že tento problém je složitý a má různá řešení u různých evropských soudů (český případ) [...].

⁶ ALLUÉ BUIZA, Alfredo. Evolución Histórica de la Integración Europea. In: CALONGE VELÁZQUEZ, Antonio (ed.). *Derecho Básico de la Unión Europea*. 2^a edición. Granada: Comares, 2017, ISBN-10: 8490454957, ISBN-13: 978-8490454954, s. 51: „*El caso checo aporta un mayor contenido jurídico* [...]“

Český případ poskytuje významný právní obsah [...].

⁷ Srov. klasickou právní zásadu *Fiat justitia ruat caelum*. Ke vzniku této maximy srov. SUMMER, Charles. The Position and Duties of the Merchant: Address Before the Mercantile Library Association of Boston, Nov. 13, 1854. In: SUMMER, Charles: *The Works of Charles Sumner, Volume III*. Boston: Lee and Shephard, 1875, s. 507. [cit. 2022-02-15] dostupné z:

< https://books.google.cz/books?id=ADXg6KnTP2kC&pg=PA507&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false >

1. Princip aplikační přednosti

Než přejdu k rozboru hlavního téma této práce, kterým je reflexe principu aplikační přednosti v judikatuře španělských vrcholných soudních instancí, je nutné *princip aplikační přednosti* práva EU vymezit. Jak uvedeno výše, tento princip není zakotven v žádném obecně závazném právním předpisu a vzhledem k absenci legální definice nezbyvá než obsah (a dosah) principu aplikační přednosti hledat v soudních či správních rozhodnutích a akademických pracích.

1.1. Pojem

Zůstáváje věren hispánské orientaci této práce, budu vycházet především z hesla *primacia* dle Slovníku právníké španělštiny (totožný pojem je ve vztahu k právu EU využíván i ÚS ES), který nabízí dvě definice. První definice určená především pro obor správního práva pod pojmem *primacia* rozumí „*přednostní uplatňování jednoho pravidla před druhým, které má za následek nahrazení (desplazamiento) prvního pravidla*“.⁸ Tuto definici pokládám z hlediska případného nesouladu práva EU a práva členského státu za poněkud přísnou, když jen stěží můžeme hovořit o definitivním nahrazení vnitrostátního práva právem unijním.⁹ Jako příhodnější se tak zdá definice, podle níž se jedná o „*zásadu vztahu mezi pravidly práva Společenství a členských států, stanovenou rozsudkem Costa v. ENEL, [která] předpokládá (supone), že evropské právo má přednost (prevalencia) před vnitrostátním právem*“.¹⁰ Druhé vymezení tedy výrazně oslabuje rozsah přednosti (*primacia*), když jí nemyslí nahrazení, ale již jen „*[ú]stavní určení přednosti použití určitých pravidel před jinými v případě konfliktu [, které se] používá zejména při rozhodování o uplatňování předpisů státu a autonomních Společenství*“,¹¹ jak je ve stejném svazku vysvětlen pojem *prevalencia*, pro který – jak se obávám – nemá čeština zcela přesný jednoslovný překlad.¹²

---

⁸ MUÑOZ MACHADO, Santiago (ed). *Diccionario del Español Jurídico*, Barcelona: Real Academia Española, Espasa Libros S. L. U., 2016, ISBN 978-84-670-4730-1, s. 1267. Heslo Primacia: „*Aplicación preferente de una norma sobre otra, que produce un efecto de desplazamiento de esta última*.“

⁹ Opačně POSCH, Albert. *Vorrang des Gemeinschaftsrechts vor Verfassungsrecht*. Wien: Jan Sramek Verlag KG, 2010, ISBN-10: 3902638230, ISBN-13: 978-3902638236, citováno dle: BOGDANOWSKI, Marek. *Zásada přednosti práva EU a její poměr k národnímu ústavnímu pořádku – Diplomová práce*. Brno: Právníká fakulta Masarykovi univerzity, 2019, s. 40: „*Tedy, že přednostní komunitární norma v takovém případě deroguje rozpornou pozdější národní normu („Geltungsvorrang“, systémová přednost)*.“

¹⁰ MUÑOZ MACHADO, Santiago (ed). *Diccionario del Español Jurídico*, s. 1267: „*Principio de relación entre las normas del derecho comunitario y el de los Estados miembros, instituido a partir de la sentencia Costa contra ENEL, de 15-VI-1964. Supone la prevalencia del derecho europeo sobre el derecho interno*.“

¹¹ Ibid. s. 1272. Heslo Principio de Prevalencia: „*Determinación constitucional de la aplicación prioritaria de unas normas sobre otras en caso de conflicto. Se utiliza especialmente para resolver sobre la aplicación de normas estatales y autonómicas*.“

¹² Španělsko-český právníký a ekonomický slovník pod slovesem *prevalecer* nabízí *převládat, převažovat* či *zůstávat, být i nadále*. BRYNDA, Jiří. *Španělsko-český právníký a ekonomický slovník*. Praha: Linde, 2007, ISBN 978-80-7201-669-3

Nikoli nezajímavým je též povšimnutí, že pojem *prevalencia* je ve španělském prostředí užíván především v prostředí střetu práva celostátního a práva autonomních komunit, jako by snad vztah EU a členských států byl v jistých ohledech podobný.¹³

S ohledem na tento lingvistický úvod je namístě též podotknout, že rozdíl mezi předností (*primacia*) a nadřazeností (*supremacia*) rozpracovaný v pozdější judikatuře ÚS ES se ve starších rozhodnutích zcela stírá a oba termíny jsou používány *promiscue*.¹⁴ To nasvědčuje tomu, že rozdíl mezi předností a nadřazeností je přinejmenším subtilní a nabízí se úvaha, zda je možné aplikační přednost chápat jako výsledek (projev) nadřazenosti, tedy že nadřazenost je příčinou přednosti. Tomuto výkladu by nasvědčovala i klasická hierarchie právních norem, která pracuje pouze s jejich různou právní silou.¹⁵ Ostatně i z některých judikátů SDEU lze dojít k závěru, že nadřazenost a přednost jsou alespoň dle chápání soudního dvora synonyma.¹⁶

Z hlediska jazykového pokládám za nezbytné vycházet při definování pojmu aplikační přednosti především ze španělské odborné literatury, když hlavním tématem práce je uchopení onoho termínu španělskými soudy. Sémantické nuance jednotlivých jazyků členských států mohou vést k jemným odchylkám, protože při každém překladu dochází k drobným nepřesnostem. Nejedná se v oboru evropského práva ostatně o nový problém, když důsledky jazykových odlišností v různých mutacích unijních předpisů a navazujících aktů se SDEU zabýval již v 60. letech.¹⁷

---

¹³ V podrobnostech srov. čl. 149,3 Ústavy Španělského království („CE“) obsahující tzv. pravidlo přednosti (*regla de prevalencia*), též srov. CALLEJÓN BALAGUER, Francisco. (coord.). *Manual de derecho constitucional*. Volumen I, Decimosexta edición. Madrid: Tecnos, 2021, ISBN-10: 8430963278, ISBN-13: 978-8430963270, s. 500

¹⁴ Srov. níže v této práci DTC 1/1992

¹⁵ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 6. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, ISBN 978-80-7380-454-1, s. 50

¹⁶ Srov. níže v kapitole 1.2 této práce

¹⁷ Např. rozsudky: SDEU C-29/69 *Erich Stauder v. Stadt Ulm – Sozialamt*, z novějších rozhodnutí srov. např. C-161/06 *Skoma-Lux sro v. Celní ředitelství Olomouc*

1.2. SDEU, nejenom *Costa v. Enel*

Judikatura (nejenom) ústavních soudů ve věci vztahu evropského práva a ústav jednotlivých členských států je ze své povahy reakční v tom smyslu, že zpravidla reaguje na nějaké novum v právu EU, ať už se jedná o změny zakládacích smluv¹⁸ nebo přelomová rozhodnutí SDEU.¹⁹ Z tohoto důvodu pokládám za nutné před pojednáním o hlavním tématu této práce přikročit k exkurzu o doktríně vytvořené aplikační praxí SDEU, a to včetně stanovisek generálních advokátů, která mnohdy obsahují propracovanější analýzu problematiky než samotné rozsudky.²⁰ Jednotlivé rozsudky SDEU budou při následném výkladu chronologicky řazeny dle data jejich vynesení.

1.2.1. *Van Gend en Loos*

Rozhodnutí SDEU ve věci *Van Gend en Loos* se přímo netýká aplikační přednosti práva EU, ale jeho *přímé použitelnosti*.²¹ Přestože přímá použitelnost unijních norem na soukromoprávní i veřejnoprávní osoby v rámci unie není hlavním tématem této práce, lze přímou použitelnost a aplikační přednost unijních norem považovat za vzájemně provázané a zásadní principy práva Evropské unie.²²

Z hlediska mezinárodního práva je přímou použitelnost jiné než vnitrostátní normy nutno pokládat za velmi radikální koncepci,²³ která zásadně narušuje suverenitu daného státu, když standardními adresáty norem mezinárodního práva jsou tradičně pouze státy (případně

---

¹⁸ Srov. níže posudky ÚS ES k Maastrichtské smlouvě DTC 1/1992 a k Smlouvě o Ústavě pro Evropu DTC 1/2004. Podobně Spolkový ústavní soud ve věci Maastricht BVerfGE 89, 155 (1993) a Lisabon BVerfGE 123, 267 (2009)

¹⁹ Srov. např. reakci Spolkového ústavního soudu na rozsudek SDEU C-493-17 *Weiss a další* v rozhodnutí ve spojených věcech sp. zn. 2 BvR 859/15, 2 BvR 980/16, 2 BvR 2006/15, 2 BvR 1651/15 (2020). V podrobnostech srov. DVORSKÝ, Václav, Spolkový ústavní soud vs. SDEU: spor o poslední slovo. *Jurisprudence* 2020, č. 4, ISSN 1802-3843, s. 1-8.

²⁰ Srov. CRAIG, Paul. – DE BÚRCA, Gráinne. *EU law: text, cases, and materials*. 7th ed. Oxford: Oxford University Press, 2020, ISBN: 978-019-8856-641, s. 92: „Moreover, while the AG’s opinion generally considers exhaustively all the legal arguments relevant to the case, the Court may prefer not to commit itself on a specific legal issue until another case arises [...]“

²¹ Dle prof. Malenovského se jedná o „nezprostředkované působení právní normy unijního práva vůči jednotlivcům“. Srov. MALENOVSKÝ, Jiří. Zakotvení základních zásad unijního práva. In: TOMÁŠEK, M. – TÝČ, V. *Právo Evropské unie*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2017, ISBN 978-80-7502-184-7, s. 66.

²² BOBEK, Michal. – BRÍZA, Petr. – KOMÁREK, Jan. *Vnitrostátní aplikace práva Evropské unie*. Praha: C.H. Beck, 2011, ISBN 978-80-7400-377-6, s. 5: „Oba principy [přednost a přímá použitelnost] tak fungují jako příslušná dvojčata.“

²³ SCHEU, Harald Christian. *Úvod do mezinárodního práva veřejného*. Praha: Auditorium, 2010, ISBN 978-80-8728-405-6, s. 53: „Teorie mezinárodního práva rozlišuje mezi dvěma extrémními pozicemi k otázce vztahu mezinárodního a vnitrostátního práva. Podle teorie dualismu představují mezinárodní a vnitrostátní právo dva zcela odlišné a oddělené systémy. [...] Teorie monismu chápe mezinárodní a vnitrostátní právo jako dvě části jednotného právního systému.“

mezinárodní organizace) a nikoli jednotlivci.²⁴ V tomto ohledu právo Evropské unie představuje kvalitativně vyšší stupeň mezinárodní integrace a Unii (její právní řád) někteří autoři označují za nadnárodní subjekt, respektive nadnárodní právní řád (nikoli tedy mezinárodní).²⁵ Tím není dotčena skutečnost, že i v mezinárodním právu veřejném obecně platí, že se strana (stát) nemůže dovolávat ustanovení svého vnitrostátního práva jako důvodu pro neplnění smlouvy.²⁶

Přímou použitelnost práva Evropské unie v každém případě nelze pokládat za samozřejmou, byť z hlediska funkce a účelu evropského práva lze tento rys unijního práva shledat za prvek, který je nutný k bezprostřednímu usnadnění vzájemného obchodu, efektivity vymahatelnosti práva a sjednocení jednotlivých právních řádů. Harmonizaci práva v různých členských státech přitom nelze pojímat pouze jako samoučelnou proklamaci, ale jako jev obdobný např. sjednocení měr a vah.²⁷

Ve věci *Van Gend en Loos* se přepravní společnost totožného jména domáhala před nizozemským správním soudem určení, že Nizozemským královstvím provedené zvýšení některých cel je v rozporu s čl. 12 Smlouvy o založení Evropského hospodářského společenství.²⁸ V případě kladné odpovědi bylo na SDEU, aby zhodnotil, zda toto ustanovení zakládá subjektivní veřejné právo, které musí soud členského státu chránit.

Generální advokát Karl Roemer za účelem zhodnocení výše popsaného právního případu poměrně překvapivě nejprve přikročil k výkladu nizozemské ústavy, dle jejíhož čl. 66 měla závazná ustanovení mezinárodní smlouvy přednost před vnitrostátním právem.²⁹ Přestože se

---

²⁴ MALENOVSKÝ, Jiří. Mezinárodní právo veřejné: jeho obecná část a poměr k jiným právním systémům, zvláště k právu českému. 5., podstatně upr. a dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008, ISBN 978-80-7239-218-6, s. 161: „*Specifickou stránkou mezinárodněprávní subjektivity jednotlivce je skutečnost, že výkon práv chráněných mezinárodním právem se uskutečňuje prostřednictvím vnitrostátního právního řádu a rovněž procesní záruky lidských práv jsou situovány primárně do tohoto řádu.*“

²⁵ TOMÁŠEK, Michal. Pojem předmět a působnost unijního práva. In: TOMÁŠEK, Michal. – TÝČ, Vladimír. *Právo Evropské unie*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2017, ISBN 978-80-7502-184-7, s. 57.

²⁶ Srov. čl. 27 věta první Vídeňské úmluvy o smluvním právu z roku 1969

²⁷ Anekdotickým příkladem užitečnosti standardizace v některých odvětvích může být např. vyměření nákladního prostoru vozu Ineos Grenadier tak, aby se do něj vešla právě jedna „Europaleta“. FOWLER, Steve. New 2022 Ineos Grenadier to go on sale next year priced from £48,000. In: *Auto Express* [online] 29. 9. 2021 [cit. 2021-12-4]. Dostupné z: < <https://www.autoexpress.co.uk/ineos/grenadier/96387/new-2022-ineos-grenadier-go-sale-next-year-priced-ps48000> >

²⁸ Čl. 12 Římské smlouvy: Member States shall refrain from introducing between themselves any new customs duties on imports or exports or any charges having equivalent effect, and from increasing those which they already apply in their trade with each other.

Členské státy se mezi sebou zdrží zavádění jakýchkoli nových dovozních nebo vývozních cel nebo poplatků s rovnocenným účinkem a zvyšování cel, která již ve vzájemném obchodu uplatňují.

²⁹ Stanovisko GA ve věci C-26/62 *Van Gend en Loos*, s. 20: „*Article 66 of the Netherlands Constitution—according to its interpretation in cases decided by its courts—gives international agreements precedence over national law, if the provisions of such agreements have a general binding effect, that is, when they are directly applicable ('self-executing').*“

generální advokát dle svých slov držel nizozemskými soudy dovozeného výkladu, stojí za zmínku, že za prvé i tak vykládal ústavu členského státu a za druhé, že generální advokát právo EHS postavil na roveň jiným mezinárodním smlouvám. Ostatně dále v textu svého stanoviska konstatuje, že například v italské nebo belgické ústavě zcela absentuje ustanovení o přednosti mezinárodního práva,³⁰ pročež dochází k závěru, že „*je pochybné, aby autoři smluv, když se zabývali ustanovením takového významem pro celní právo, zamýšleli způsobit důsledky nerovnoměrného vývoje dotčeného práva v zásadě přímého použití, když takové důsledky nejsou v souladu se základním cílem Společenství. Rovněž by však nebyl zaručen rovnoměrný vývoj práva v členských státech, jejichž ústavní právo dává mezinárodní dohody přednost před vnitrostátním právem*“.³¹

Generální advokát tedy zjevně pokládal za vyloučené, aby právo EHS mělo přednost před vnitrostátním právem, pokud tuto přednost nezakotvuje přímo ústava daného členského státu nebo primární právo EHS. Z tohoto důvodu pokládal za rozumnější, aby čl. 12 Římské smlouvy *nebyl přímo použitelný*,³² neboť by tím došlo k přednostnímu uplatňování různého práva v různých členských státech. Generální advokát tak dospěl ke zcela opačnému závěru, byť odůvodněnému srovnatelnými a podobnými skutečnostmi, než ke kterému dospěl SDEU v případě *Costa v. Enel*.³³ Pro úplnost zbývá dodat, že generální advokát navrhl soudu zabývat se pouze první otázkou k přímé použitelnosti a druhou otázku, tedy zda byl předmětný nizozemský celní předpis souladný se smlouvou, v rozhodnutí nezodpovědět. Navrhoval tedy jen rozhodnout, že čl. 12 Římské smlouvy obsahuje toliko povinnost pro členské státy navzájem, jejíž přímé ochrany se jednotlivec dovolat nemůže.³⁴

Jak je obecně známo, SDEU k věci zaujal odlišný názor než generální advokát a rozhodl, že čl. 12 Římské smlouvy přímo použitelný je, a to s ohledem na cíl Smlouvy o EHS, „*kterým je vytvoření společného trhu, jehož fungování se přímo dotýká procesních subjektů Společenství, z čehož vyplývá, že tato smlouva je více než dohodou zakládající pouze vzájemné povinnosti mezi*

---

³⁰ Ibid. s. 23

³¹ Ibid. s. 24: „*Having regard to this situation it is in my opinion doubtful whether the authors, when dealing with a provision of such importance to customs law, intended to produce the consequences of an uneven development of the law involved in the principle of direct application, consequences which do not accord with an essential aim of the Community. But neither would a uniform development of the law be guaranteed in those States whose constitutional law gives international agreements precedence over national law.*”

³² Ibid. s. 24: “*It is my conviction therefore that question No 1 [Whether Article 12 of the EEC Treaty has direct application] of the Tariefcommissie should be answered in the negative.*”

³³ Srov. níže kapitolu 1.2.2.

³⁴ Stanovisko GA ve věci C-26/62 *Van Gend en Loos*, s. 30: „*I propose that the Court should restrict its judgment to the first question and hold that Article 12 only contains an obligation on the part of the Member States.*”

smluvními státy“.³⁵ Přímo použitelnost je dle SDEU možné dovodit i z toho, že článek 12 Smlouvy o EHS obsahuje bezpodmínečné pravidlo chování (zákaz) pro státy, což dle SDEU „*neznamená, že jejich příslušníci nemohou být beneficienty tohoto závazku*“.³⁶ Soud se dále odvolal na smysl a účel smluv. Argument účelem právní úpravy není z hlediska soudní praxe neobvyklý (teleologický výklad³⁷), nicméně, to že je něco z hlediska sledovaného cíle vhodné, ještě ničeho neodpovídá o dovolenosti takového jevu či záměru zákonodárce. Pro další vývoj judikatury SDEU je v každém případě podstatné ve věci *Van Gend en Loos* dovozený kvalitativní rozdíl mezi běžnými mezinárodními smlouvami a primárním právem EHS.³⁸

1.2.2. *Costa v. Enel*

Princip aplikační přednosti byl poprvé dovozen v rozsudku SDEU ve věci *Costa v. Enel* a soudní dvůr na něj ve svých navazujících případech mnohokrát odkázal a na svém názoru setrval. Předmětem následujícího bodu této práce je shrnout základní skutkové okolnosti případu a rozebrat základní premisy jak stanoviska generálního advokáta Maurice Lagrange, tak i samotného senátu SDEU v čele s Andreasem Matthias Donnerem.

Žalobce v původní věci před milánským soudem namítal mj. neslučitelnost italského zákona o znárodnění italského energetického průmyslu se Smlouvou o založení EHS, pročež italský soud požádal SDEU o vyložení, zda dotčený zákon členského státu není v rozporu se zakládací smlouvou EHS, a to ve smyslu zmocnění dle čl. 177 Římské smlouvy, který opravňoval SDEU interpretovat její ustanovení.

Generální advokát si byl vědom nelehkého právního úkolu, který vznikl na pozadí bagatelního sporu o proplacení faktury, když upozornil na nebezpečí, že by „*[SDEU] pod rouškou výkladu mohl více či méně nahradit vnitrostátní soud, který, nezapomínejme, si ponechává příslušnost k uplatňování Smlouvy a předpisů Společenství, které byly začleněny do vnitrostátního práva, a to na základě ratifikací do vnitrostátního práva. Nalezení jednoznačné hranice mezi aplikací a výkladem je skutečně jedním z nejvíce choulostivých problémů, které článek 177 představuje*“.³⁹ V následujícím odstavci generální advokát přiznává vyvstanuvší „*ústavní těžkosti*“ a shrnuje stanovisko italské vlády, dle které je předběžná otázka nepřipustná, protože nutně po

---

³⁵ Srov. rozsudek SDEU C-26/62 *Van Gend en Loos*

³⁶ Ibid.

³⁷ Srov. ANZENBACHER, Vilém. *Teleologický výklad v soukromém právu*. PF UK, 2017, s. 31: „*Pojem teleologický výklad, mající základ ve slově „teleologie“, bývá nezřídka v literatuře odvozován od řeckého termínu účel či pohnutí, τέλος.*“

³⁸ Srov. citaci rozsudku *Van Gend en Loos* výše.

³⁹ Stanovisko GA ve věci C-6/64 *Costa v. Enel*, s. 601

SDEU žádá aplikaci národního práva při zkoumání jeho nesouladnosti s Římskou smlouvou, což je pravomoc, kterou má dle italské vlády SDEU pouze v řízení o porušení povinnosti dle tehdejšího článku 169 a 170 zakládacích smluv (řízení o porušení povinnosti).⁴⁰

Generální advokát této námitce nevyhovuje a „bez využití právní teorie na povahu Evropského společenství (která je příliš otevřená sporům) a aniž by se postavil na stranu „federální Evropy“ nebo „Evropy zemí“ či na stranu „nadmárodní“ nebo „mezinárodní““⁴¹ přesně odhaluje předmět sporu, kterým je hypotetická „koexistence dvou rozporných právních řádů“ a otázka, který z nich převáží (angl. *predominate*).⁴² Pokud by měla nad právním řádem EHS převážet národní úprava, došlo by, jak upozorňuje generální advokát, ke katastrofálním následkům v podobě popření smluvního závazku členského státu. Dále by došlo k situaci, ve které by „běžné vnitrostátní právní předpisy, které jsou v rozporu se Smlouvou, měly přednost před samotnou Smlouvou, aniž by jakýkoli soud (dokonce ani ústavní soud) měl pravomoc je zrušit, nebo zastavit jejich uplatňování. Tudiž by takové předpisy mohly být zrušeny nebo změněny pouze národním Parlamentem. Takové rozhodnutí by vytvořilo neřešitelný konflikt mezi dvěma právními systémy a podkopalo by samotné základy Smlouvy. Smlouva by nejen nemohla být použita za podmínek v ní předpokládaných, v rámci dotyčné země, ale jako řetězová reakce, by nemohla aplikována ani v rámci ostatních zemí Společenství“, které podmiňují užití mezinárodní smlouvy reciprocitou další smluvní strany.⁴³ Jak podotýká generální advokát, spolu se vznikem EHS došlo k vytvoření samostatného právního řádu, který je nicméně organicky spjat s právními řády členských států a přímo působí na občany těchto států (podobně *Van Gend en Loos*).⁴⁴

Stranou zájmu by neměla zůstat argumentace generálního advokáta ohledně vztahu ústav členských států a evropského práva. Je třeba uvést, že ze stanoviska ve věci *Costa v. Enel* nelze dojít k jednoznačnému závěru. Generální advokát nicméně uvádí, že „skutečnou otázkou je, zda je vytvoření takového právního systému [práva EHS] smlouvou ratifikovanou obyčejným zákonem v souladu s Ústavou: což je však problém, který je kompetentní řešit pouze vnitrostátní ústavní soud“.

Pokud generální advokát připouští, že platnost procedurálního způsobu přijetí primárního práva EHS (potažmo EU) je podmíněna souladem s ústavou (*de facto* tedy souladem s názorem

---

⁴⁰ Ibid. s. 602

⁴¹ Ibid.

⁴² Ibid.

⁴³ Srov. opačné konsekvence z rozdílného nahlížení na reciprocitu uznávání mezinárodních norem než v názoru GA ve věci *Van Gend en Loos*

⁴⁴ Stanovisko GA ve věci C-6/64 *Costa v. Enel*

jejího interpreta,⁴⁵ kterým jsou zpravidla ústavní soudy), nelze než konstatovat, že ústava musí být takovému jinému právnímu řádu nadřazena. Je dle mého soudu nemyslitelné, aby začlenění normy vyšší právní síly bylo podmíněno normou nižší právní síly, stejně jako je nemyslitelné, aby např. základní podmínky pro změnu ústavy byly stanoveny zákonným nebo dokonce podzákonným předpisem. Jinak řečeno dle citovaného stanoviska jsou to členské státy a potažmo jejich ústavy, z nichž vyvěrá právo společenství. Právo členských států může nepochybně přiznat normám evropského či mezinárodního práva přednost před zákony. Na druhou stranu však „státní“ ústavní právo jako zdroj práva unijního musí být tomuto nadřazeno, ledaže by samo sebe přestalo chápat za sílu konstituující právo unijní (což jistě není do budoucna *eo ipso* vyloučeno). Ostatně v moderním státu platí, že legitimita moci (a práva) je odvozena od lidu jako ústavodárného subjektu. Nabízí se tedy otázka, co je pramenem legitimacy *originárního* práva EU, pokud jej odprostíme od členských států a jejich lidí? Odpovědí může být samostatná konstituující moc evropského dému, jehož existence je však minimálně sporná a pro případ jeho neexistence získává unijní legitimizační řetězec vážné trhliny.⁴⁶

Povaha přednosti unijního práva je dále (byť na rozdíl od stanoviska generálního advokáta jen v krátkosti) vymezena v samotném rozsudku ve věci, kdy soudní dvůr dochází k závěru, že „[p]řenos práv a povinností odpovídajících ustanovením Smlouvy, učiněný státy z jejich vnitrostátního právního řádu do právního řádu Společenství, způsobuje konečné omezení jejich suverénních práv, nad nímž nemůže převážit pozdější jednostranný akt neslučitelný s pojmem Společenství“.⁴⁷ Za zmínku stojí, že SDEU v rozsudku považuje přenos pravomocí z členských států na Společenství za konečný,⁴⁸ což již od jednoho z prvních rozsudků soudu dává tušit, že EHS je (a bude) více než obchodním sdružením suverénních států. SDEU dále definuje zakládací smlouvy jako *autonomní a originární* zdroj práva, nad nímž nemůže převážit⁴⁹ žádné ustanovení vnitrostátního práva.⁵⁰ Ostatně pokud pojmáme zakládací smlouvy za *originární* neboli původní

---

⁴⁵ HOBBS, Thomas. *Elementa philosophica de cive*. Amsterdam: apud Henr. & viduam Th. Boom., 1742, s. 99: *Primum quidem qui interpretatur Rex iustite*. [cit. 2022-02-02] Dostupné z: < https://books.google.cz/books?id=qNBx4o0oisAC&pg=PA99&lpg=PA99&dq=hobbes+qui+interpretatur&source=bl&ots=i1UZ5dOJhy&sig=ACfU3U0vhFMwnzgPEoafYOIj0z3wkCNbgA&hl=en&sa=X&ved=2ahUKEwjTz4fP14v1AhXNg_0HHRqVA7kQ6AF6BAgNEAM#v=onepage&q=hobbes%20qui%20interpretatur&f=false >

⁴⁶ V podrobnostech srov. 4.

⁴⁷ Rozsudek SDEU ve věci C-6/64 *Costa v. Enel* – bez bodů. Podobně již rozsudek ve věci *Van Gend en Loos: Společenství představuje nový právní řád mezinárodního práva, v jehož prospěch státy omezily, byť ve vymezených oblastech, svá suverénní práva*.

⁴⁸ Srov. anglickou mutaci rozsudku: *a permanent limitation of their sovereign rights*

⁴⁹ Ang. *Overridden*, Fr. *se voir judiciairement opposer un texte interne*, Šp. *no se puede oponer* – vnitrostátní norma nemůže odporovat.

⁵⁰ Srov. anglickou mutaci rozsudku: „*It follows from all these observations that the law stemming from the treaty, an independent source of law, could not, because of its special and original nature, be overridden by domestic legal provisions,*“

zdroj práva, je vyloučeno, aby jim byl jiný právní řád nadřazen, nebo aby strany smluv mohly primární právo interpretovat a určovat jeho rozsah (tedy rozsah přenesených kompetencí). Originární zdroj práva pojmově⁵¹ sám sebe neodvozuje od jiného zdroje, ale legitimuje sám sebe ze své vlastní podstaty podobně jako jednotlivé politické národy, respektive národní ústavy.

SDEU tedy aplikační přednost práva Unie ve svém důsledku pokládá za rys totožný s vyšší právní silou unijních norem, když tyto vyvěrají z původního a autonomního zdroje práva, který je nezávislý na externích aktérech a jímž jsou jednotlivé členské státy vázány,⁵² přičemž konečný výklad tohoto autonomního zdroje přísluší výhradně SDEU.⁵³ O to zajímavější je, že SDEU si v projednávané věci implicitně vyhradil i pravomoc posuzovat, zda případný jednostranný akt členského státu je slučitelný, nebo neslučitelný s pojmem Společenství.⁵⁴

1.2.3. *Internationale Handelsgesellschaft a Simmenthal II*

Princip aplikační přednosti byl dále rozveden v rozsudku ve věci *Internationale Handelsgesellschaft*, ve kterém SDEU potvrdil přednost *nadnárodního*⁵⁵ práva EU i před ústavami a katalogy základních práv jednotlivých členských států.⁵⁶ Tento rozsudek nicméně existenci přednosti práva EU blíže neodůvodňuje a odkazuje na předešlá rozhodnutí SDEU. V tomto ohledu tedy rozsudek ve věci *Internationale Handelsgesellschaft* představuje pouhé upřesnění rozsahu přednosti práva EU a zároveň potvrzuje důležitost bližšího zkoumání rozsudku ve věci *Costa v. Enel*.

Dalším podstatným rozhodnutím je rozsudek SDEU ve věci *Simmenthal II*, dle kterého právo EU činí neaplikovatelnými taková ustanovení vnitrostátního práva, která jsou s ním v rozporu.⁵⁷ Dále brání také přijetí norem vnitrostátního práva, jež by byly s právem EU

---

⁵¹ V tomto ohledu pro vymezení pojmu *originární* poslouží i romanisticko-civilistická definice: „U originárního způsobu nabytí vlastnického práva vzniká vlastnické právo v osobě nabyvatelově nezávisle na nějakém předchůdci – vzniká proto původně neboli originárně, pouze v důsledku toho, že nastávají určité skutečnosti [...]“. KINCL, J. – URFUS, Valentin. – SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo*. Praha: C.H. Beck, 1997, ISBN 80-7179-031-1, s. 170.

Podobně RAMOS ARIAS, José. *Derecho Romano*, Tomo I, Madrid: Editorial Revista de Derecho Privado, 1974, ISBN 84-7130-233-0, s. 231: „Se llaman modos de adquirir originarios aquellos que operan su efecto independientemente de un derecho anterior de cualquier otra persona.“

⁵² Rozsudek SDEU ve věci C-6/64 *Costa v. Enel*: „Přednost práva Společenství je potvrzena článkem 189, podle kterého jsou nařízení „závazná“ a jsou „přímo použitelná ve všech členských státech“.“

⁵³ Čl. 19 odst. 1 SEU: [SDEU] Zajišťuje dodržování práva při výkladu a provádění Smluv.

⁵⁴ Srov. výše

⁵⁵ Bod 2. rozsudku SDEU ve věci C-11/70 *Internationale Handelsgesellschaft*: „Přednost nadnárodního [supranational] práva musí ustoupit zásadám německé ústavy.“

⁵⁶ Bod 3. rozsudku *Internationale Handelsgesellschaft*: „Proto nemůže být platnost opatření společenství nebo jeho účinek v členském státě ovlivněn tvrzením, že je v rozporu se základními právy, jak jsou formulována v ústavě tohoto státu, nebo se zásadami vnitrostátního ústavního uspořádání.“

⁵⁷ Bod 17. rozsudku SDEU ve věci C-106/77 *Simmenthal II*

v nesouladu. SDEU zároveň vyložil, že soud členského státu je povinen aplikovat právo EU i v situaci, kdy má pochybnosti o souladnosti dotčeného unijního ustanovení s vnitrostátní normou. Nemusí tedy čekat na případné zrušení takové vnitrostátní normy ústavním soudem nebo jiným orgánem.⁵⁸ Tento závěr byl v následující judikatuře SDEU mnohokrát potvrzen⁵⁹ a byl rozšířen i na správní orgány.⁶⁰

Posledně dva citované rozsudky naznačují, že právo EU nemá dle SDEU jen aplikační přednost, nýbrž je též nadřazeno vnitrostátním právním řádům. Tento *monistický* náhled však dle některých autorů ani v pozdější judikatuře nepřevážil nad *dvoudimenzionálním* charakterem přednosti práva EU, který ponechává ústavy členských států jakoby stranou debaty.⁶¹ Další autoři připomínají, že právo EU tvoří *nedílnou* součást vnitrostátních právních řádů, a proto nelze mluvit o přednosti jednoho právního řádu *před* druhým,⁶² nýbrž o vztahu „*komplementárním speciality*“.⁶³

1.3. Pozdější judikatura SDEU a závěr kapitoly

V této kapitole jsem se pojmu *principu aplikační přednosti* věnoval především z jazykového a významového hlediska, což pokládám za vhodné vzhledem k tomu, že právo je především vědou o kladení pojmů, za nimiž lze nalézt stohy knih a rozhodnutí, jež tyto pojmy vymezují. Proto pokládám za nezbytné *princip aplikační přednosti* řádně vymezit, protože vždy, když je s tímto termínem bez dalšího operováno v současných rozhodnutích SDEU či jiných soudů nebo v akademických pracích, autor v posledku odkazuje a vychází z výše citovaných pasáží z rozhodnutí SDEU a stanovisek generálních advokátů. Ostatně schopnost pojmenovat jevy ve

---

⁵⁸ Bod 24. rozsudku *Simmentahl II*: „Vnitrostátní soud, který je v rámci své pravomoci vyzván, aby použil ustanovení práva společenství, je povinen tato ustanovení plně uplatnit [...] a není nutné, aby soud žádal nebo čekal na předchozí zrušení takového [vnitrostátního] ustanovení legislativními nebo jinými ústavními prostředky.“

⁵⁹ Srov. např. rozsudky SDEU ve věcech C-213/89 *Factortame*, C-409/06 *Winner Wetten*, C-188/10 *Melki and Abdeli*, C-378/17 *Minister for Justice and Equality and Commissioner of the Garda Síochána* nebo C-556/17 *Torubarov*

⁶⁰ Srov. rozsudky SDEU C-224/97 *Ciola* nebo C-628/15 *The Trustees of the BT Pension Scheme*

⁶¹ CRAIG, P. – DE BÚRCA, G. *EU law: text, cases, and materials*. 7th ed. Oxford: Oxford University Press, 2020, ISBN: 978-019-8856-641, s. 351: „The supremacy of EU law still clearly retains its „bi-deminsional“ character, despite the monist view of supremacy asserted by the ECJ in *Simmenthal* and *Internationale Handelsgesellschaft*.“

⁶² ZEMÁNEK, Jiří. Evropskoprávní meze přezkumu ústavnosti transpozice rámcového rozhodnutí o eurozatykači. *Právní rozhledy*, 2006, č. 3, ISSN 1210-6410, s. 90 – 95: „Evropské právo není v právním prostoru České republiky právem cizím, jež by bylo jen v konkurenčním, vzájemně se vylučujícím, exkluzivním poměru k právu domácím, ani právem hierarchicky (vztahově, z hlediska právní síly) nadřazeným. [...] Nejedná se totiž o přednost „před“, ale o přednost „v“ právním řádu domácím, jehož je komunitární právo nedílnou a přitom svébytnou součástí.“

⁶³ *Ibid*: „Komunitární právní akty jsou tam v paralelním postavení jako jeden z vnitrostátně závazných normativních pramenů (ovšem s autonomním statusem), jsou v komplementárním poměru speciality.“

svém okolí je podstatou panství člověka nad světem,⁶⁴ znakem (nejenom právního) řádu⁶⁵ a slovo je prostředkem „*vhledu do podstaty*“ veškerých právních otázek.⁶⁶ V následujících kapitolách se pokusím přiblížit vlastní názor na probírané téma i z hlediska právně filozofického a čistě právního.

Princip aplikační přednosti byl pochopitelně rozpracován i v pozdější judikatuře SDEU a je živoucím principem, který se stále aplikuje a vyvíjí v kulisách mnoha případů, o čemž ostatně svědčí i následující kapitoly této práce.⁶⁷ Výše popsané judikáty však představují přelomová rozhodnutí a zároveň ideové podhoubí pro další vývoj náhledu na střet unijního a vnitrostátních právních řádů. Považuji proto za vhodné připomenout základní výchozí body, na které se v dalších rozhodnutích bez dalšího odkazuje a jež jsou považovány za svého druhu axiomy, které není třeba blíže odůvodňovat.⁶⁸ Za zásadní považuji, že SDEU nahlíží na právní řád unie jako na *autonomní a originární* neboli *původní*⁶⁹ zdroj práva, který z povahy věci tedy nemůže být závislý na členských státech jako *pánech smluv*.⁷⁰ Z tohoto názoru SDEU dále dovozuje, že mezi *předností* práva EU před vnitrostátním právem a jeho *nadřazeností* nad ním není v posledku žádného

---

⁶⁴ Genesis 2.19.: „*Když vytvořil Hospodin Bůh ze země všechnu polní zvěř a všechno nebeské ptactvo, přivedl je k člověku, aby viděl, jak je nazve. Každý živý tvor se měl jmenovat podle toho, jak jej nazve.* Citováno dle českého ekumenického překladu.“

⁶⁵ Genesis 11.9.: „*Proto se jeho jméno nazývá Babel (to je Zmatek), že tam Hospodin zmátl řeč veškeré země a lid rozehnal po celé zemi.*“ Citováno dle českého ekumenického překladu.

⁶⁶ WEAVER, Richard M. *Ideje mají následky*. Praha: Občanský institut, 2011, ISBN 978-80-8697-273-2, s. 136: „*Zdá se tedy, že člověk vykazuje (vyjma období malověrnosti, v nichž skepse ničí samotné předpoklady poznání) nevykořenitelnou náchylnost nahlížet na slovo jako na prostředek vzhledu do podstaty [...] světa. Toto povědomí vyvěrá ze skutečnosti, že jazyk je nadosobní a sjednocuje nespočet myslí [...].*“

⁶⁷ Srov. níže např. rozsudky SDEU ve věcech C-617/10 *Åkerberg Fransson*, C-399/11 *Melloni*, C-502/19 *Junqueras Vies*. Dále srov. např. rozsudky ve spojených věcech C-97/87, 98/87 a 99/87 *Dow Chemical Ibérica, SA, a další v. Komise*, případně C-170/88 *Ford España SA v. Estado español*, nebo ve věcech C-14/83 *Von Colson v Land Nordrhein-Westfalen* a C-106/89 *Marleasing v. Comercial Internacional de Alimentación*, ve kterém SDEU dovedl pro soudy členských států povinnost tzv. *eurokonformního* výkladu.

⁶⁸ Srov. např. rozsudek ve věci C-285/98 *Tanja Kreil v. Bundesrepublik Deutschland*, ve kterém SDEU rozhodl, že Směrnice Rady ze dne 9. února 1976 o zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy, pokud jde o přístup k zaměstnání, odbornému vzdělávání a postupu v zaměstnání a o pracovní podmínky vyžaduje, aby SRN přijímala do ozbrojených útvarů armády i ženy.

⁶⁹ Heslo *Originární*: „*původní, např. originární nabytí vlastnického práva vytvořením nové věci.*“ FIALA, Josef. In: HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, ISBN 978-80-7400-059-1.

⁷⁰ MANGAS MARTÍN, Araceli. *La Constitución Europea*. Madrid: Iustel, 2005, ISBN 10: 8496440044, ISBN 13: 9788496440043, s. 168: „*El origen de la competencia europea está en las Constituciones nacionales. Nuestras Constituciones podrán seguir condicionando el alcance de la atribución actual y futura de las competencias a favor de la UE.*“

Původ evropských pravomocí je v národních ústavách. Naše ústavy mohou i nadále podmiňovat rozsah současného a budoucího přidělování pravomocí ve prospěch EU.

rozdílu.⁷¹ Nutno nicméně podotknout, že uvedený závěr není vždy sdílen ústavními soudy⁷² a dalšími orgány⁷³ členských států.

---

⁷¹ Srov. výše citované pasáže ve věcech *Costa v. ENEL*, *Van Gend en Loos* a *Simmenthal*, podobně však srov. níže i DTC 1/1993. Obdobně též CRAIG, Paul. – DE BÚRCA, Gráinne. *EU law: text, cases, and materials*. 7th ed. Oxford: Oxford University Press, 2020, 978-019-8856-641, s. 316. mluví o *supremacy of EU law* a nikoli o *primacy of EU law*.

⁷² Srov. výše nálezy Ústavního soudu ze dne 8. 3. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 50/04, též srov. OPPENHEIMER, Andrew. *The Relationship between European Community Law and National Law: The Cases*. Cambridge: Cambridge University Press, ISBN 978-052-1472-968, 1994.

⁷³ Srov. např. posudek Parlamentního institutu PSP ČR: BALOUNOVÁ, Eva. K právní úpravě zajištění bezpečnosti ve světle novely směrnice o zbraních. In: *Vybraná témata*. 2017, č. 8 [cit. 2021-12-05]. dostupné z: < <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=117559> >

2. Vztah národního a unijního právního řádu v judikatuře ÚS ES

V následující kapitole se zaměřím na náhled na vztah národního a unijního právního řádu v judikatuře ÚS ES s přihlédnutím k základnímu ústavnímu a zákonnému rámci Španělského království. Španělsko vstoupilo do EU v roce 1986, jedenáct let po konci frankistické diktatury.⁷⁴ Během čtyř dekád od vstupu do EU měl ÚS ES mnoho příležitostí vyjádřit se k procesu evropské integrace, a to především v posudcích k Maastrichtské smlouvě z roku 1992 a ke Smlouvě o Ústavě pro Evropu z roku 2004, jak bude přiblíženo níže.

2.1. Ústavněprávní základy

Dle čl. 9 odst. 1 španělské Ústavy⁷⁵ *se občané a orgány veřejné moci řídí Ústavou a ostatními právními předpisy.*⁷⁶ Tímto ustanovením je Ústava konstituována jako nejvyšší norma (*norma suprema* případně *norma fundamental*) španělského právního řádu.⁷⁷ Proto dle čl. 95 odst. 1 *uzavření mezinárodní smlouvy obsahující ustanovení, která jsou v rozporu s Ústavou, vyžaduje předchozí změnu ústavy,*⁷⁸ přičemž Ústavní soud Španělského království (*Tribunal Constitucional*)⁷⁹ je v čl. 95 odst. 2 Ústavy povolán, aby na návrh vlády nebo jedné z komor parlamentu určil, *zda takový rozpor existuje či nikoli.*⁸⁰ Cílem této úpravy nepochybně je jednak zajištění bezrozpornosti právního řádu, jakož i požadavek na zajištění plnění mezinárodních závazků, jak vyžaduje čl. 93 Ústavy upravující podmínky přenesení výkonu státních pravomocí na mezinárodní organizace.⁸¹

---

⁷⁴ K ústavněprávnímu vývoji Španělského království po pádu frankistické diktatury srov. z českých pramenů: SELTENREICH, Radim. Ústavní aspekty španělského přechodu k demokracii – od frankistické diktatury k právnímu státu. *Právněhistorické studie*. 2017, roč. 47, č. 2, ISSN 0079-4929, s.106–117. Ze španělských monografií srov. např. knihu bývalého předsedy ÚS ES: TOMÁS Y VALIENTE, Francisco. *Códigos y Constituciones (1808-1978)*. Madrid: Alianza Editorial, 1989, ISBN 84-206-2597-3.

⁷⁵ Pozn. též jen „Ústava“ nebo „CE“, srov. výše v úvodu práce.

⁷⁶ Čl. 9,1 CE: Los ciudadanos y los poderes públicos están sujetos a la Constitución y al resto del ordenamiento jurídico.

⁷⁷ DÍEZ-HOCHLEITNER, Javier. Komentář k čl. 95. In: MUÑOZ MACHADO, Santiago (ed). *Comentario mínimo a la Constitución española*. Barcelona: Editorial Plantea, 2018, ISBN 10: 8491990445 ISBN 13: 9788491990444, s. 372.

⁷⁸ Čl. 95,1 CE: La celebración de un tratado internacional que contenga estipulaciones contrarias a la Constitución exigirá la previa revisión constitucional.

⁷⁹ Pozn. též jen „ÚS ES“, srov. výše v úvodu práce.

⁸⁰ Čl. 96,1 CE: El Gobierno o cualquiera de las Cámaras puede requerir al Tribunal Constitucional para que declare si existe o no esa contradicción.

⁸¹ Čl. 93 CE: Mediante ley orgánica se podrá autorizar la celebración de tratados por los que se atribuya a una organización o institución internacional el ejercicio de competencias derivadas de la Constitución. Corresponde a las Cortes Generales o al Gobierno, según los casos, la garantía del cumplimiento de estos tratados y de las resoluciones emanadas de los organismos internacionales o supranacionales titulares de la cesión.

Organický zákon může povolit uzavírání smluv, kterými se mezinárodní organizaci nebo instituci svěřuje výkon pravomocí vyplývajících z Ústavy. Za dodržování těchto smluv a usnesení mezinárodních nebo nadnárodních orgánů, kterým byly svěřeny pravomoci, odpovídají Generální kortesy, případně vláda.

Samotné postavení mezinárodněprávních norem ve španělském právním řádu je na ústavní úrovni upraveno v čl. 96 odst. 1, přičemž na rozdíl od jiných ústav se ta španělská otázce postavení mezinárodních smluv v hierarchii obecně závazných předpisů vyjadřuje dle komentářové literatury toliko nepřímou.⁸² Dle věty druhé citovaného článku Ústavy se od ustanovení mezinárodních smluv *lze odchýlit, změnit je nebo pozastavit jejich platnost pouze způsobem stanoveným v samotných smlouvách nebo v souladu s obecnými pravidly mezinárodního práva.*⁸³ Španělská Ústava v tomto ohledu recipuje mj. úpravu Vídeňské úmluvy o smluvním právu, která vylučuje dovolání se vnitrostátních důvodů pro neplnění mezinárodních závazků.⁸⁴ Zároveň je tímto ustanovením uznán autonomní charakter mezinárodního práva.

Nadřazenost Ústavy nad mezinárodními smlouvami je nicméně explicitně potvrzena na zákonné úrovni v čl. 31 zákona o mezinárodních smlouvách a jiných mezinárodních dohodách, dle kterého právní normy *obsažené v platně uzavřených a úředně vyhlášených mezinárodních smlouvách mají v případě rozporu s nimi přednost před jakoukoli jinou normou vnitrostátního práva, s výjimkou norem ústavních.*⁸⁵ ÚS ES k tomu dodává, že mezinárodní smlouvy *"nepředstavují kánon pro posuzování ústavnosti obecně závazných předpisů"*,⁸⁶ tedy že rozpor mezi mezinárodní smlouvou a podústavním předpisem není důvodem pro zrušení takového předpisu nebo pro vyslovení jeho neústavnosti, nýbrž je pouze důvodem pro posouzení (ne)aplikovatelnosti podústavního předpisu obecným soudem.⁸⁷

Ústava Španělského království byla za účelem zajištění jejího souladu s normami evropského práva dvakrát novelizována v souvislosti s vývojem evropské integrace. Poprvé v roce 1992, když v souvislosti s přijetím Maastrichtské smlouvy bylo rozšířeno volební právo

---

⁸² ANDRÉS SÁENZ DE SANTAMARÍA, Paz. Komentář k čl. 96. In: MUÑOZ MACHADO, Santiago (ed). *Comentario mínimo a la Constitución española*. Barcelona: Editorial Plantea, 2018, ISBN 10: 8491990445 ISBN 13: 9788491990444, s. 376.: „*La segunda frase del apartado primero del art 96. plantea el tema del rango de los tratados internacionales en el derecho español. A diferencia de otras constituciones, lo hace de forma indirecta.*”

⁸³ Čl. 96,2 CE: Los tratados internacionales válidamente celebrados, una vez publicados oficialmente en España, formarán parte del ordenamiento interno. Sus disposiciones sólo podrán ser derogadas, modificadas o suspendidas en la forma prevista en los propios tratados o de acuerdo con las normas generales del Derecho internacional.

⁸⁴ Srov. výše čl. 27 věta první Vídeňské úmluvy o smluvním právu z roku 1969

⁸⁵ Čl. 31 Ley 25/2014, de 27 de noviembre, de Tratados y otros Acuerdos Internacionales (zákon o mezinárodních smlouvách a jiných mezinárodních dohodách). Prevalencia de los tratados: Las normas jurídicas contenidas en los tratados internacionales válidamente celebrados y publicados oficialmente prevalecerán sobre cualquier otra norma del ordenamiento interno en caso de conflicto con ellas, salvo las normas de rango constitucional.

⁸⁶ STC 12/2008: „*Los Tratados internacionales no constituyen canon para el enjuiciamiento de la adecuación a la Constitución de normas dotadas de rango legal.*”

⁸⁷ STC 140/2018: „*Dicho en otros términos, la constatación de un eventual desajuste entre un convenio internacional y una norma interna con rango de ley no supone un juicio sobre la validez de la norma interna, sino sobre su mera aplicabilidad, por lo que no se plantea un problema de depuración del ordenamiento de normas inválidas, sino una cuestión de determinación de la norma aplicable en la solución de cada caso concreto, aplicación que deberá ser libremente considerada por el juez ordinario.*”

v komunálních volbách o pasivní volební právo pro státní občany členských států EU. V roce 2011 byla schválena druhá novela, a to za cílem přijetí Smlouvy o stabilitě, koordinaci a správě v hospodářské a měnové unii (tzv. *Fiskální kompakt*). Novelizovaný článek 135 Ústavy je tak jediným ustanovením, které explicitně zmiňuje členství Španělska v EU.⁸⁸ I proto někteří autoři volají po změně Ústavy, která by po vzoru jiných evropských ústav měla zakotvit *obecnou evropskou klauzuli*,⁸⁹ neboť integrační klauzuli obsaženou v čl. 93 Ústavy pokládají za nedostatečnou a samotnou ústavu vzhledem k právu EU za příliš rigidní.⁹⁰

2.1.1. Ústavní soud Španělského království

Ústavní soud Španělského království jako nejvyšší interpret Ústavy je nezávislý na ostatních ústavních orgánech a je podřízen pouze Ústavě a svému organickému zákonu. Je jediným ve svém řádu a rozprostírá svůj mandát po celém národním území.⁹¹ ÚS ES je založen Ústavou Španělského království, která se mu věnuje ve svém devátém titulu *O Ústavním soudu* a je dále regulován organickým zákonem 2/1979 ze 3. října 1979, o ústavním soudu, v platném znění. Jak vyplývá již z Ústavy, ÚS ES stojí mimo soustavu obecných soudů a je příslušný jednak k projednání neústavnosti mezinárodních, státních a autonomních norem, a to na návrh předsedy vlády, veřejného ochránce práv, 50 poslanců, 50 senátorů, kolegiálních orgánů moci výkonné autonomních komunit (vlád) a v některých případech jejich zákonodárných orgánů.⁹² Dále je ÚS ES příslušný k projednání individuálních ústavních stížností na návrh legitimované osoby.⁹³

Ústavní soud je složen z 12 soudců jmenovaných Králem. Čtyři z nich jsou navrženi dolní komorou (*Congreso de los Diputados*) po schválení většinou tří pětin svých členů, čtyři jsou navrženi Senátem (*Senado*) po schválení identickou většinou, dva navrhuje vláda a dva Generální rada moci soudní.⁹⁴ Soudci ÚS ES jsou jmenováni z řad soudců a prokurátorů, univerzitních profesorů, státních úředníků a advokátů. Kandidáti musí být právníky vyhlášených schopností

---

⁸⁸ Čl. 135,3 CE: El volumen de deuda pública del conjunto de las Administraciones Públicas en relación con el producto interior bruto del Estado no podrá superar el valor de referencia establecido en el Tratado de Funcionamiento de la Unión Europea.

Stav veřejného dluhu v poměru k hrubému domácímu produktu státu nesmí překročit referenční hodnotu stanovenou ve Smlouvě o fungování Evropské unie.

⁸⁹ Srov. např. CRUZ VILLALÓN, Pedro. La Cláusula General Europea In: CRUZ VILLALÓN, Pedro (ed.). *Hacia la Europeización de la Constitución Española*. Bilbao: Fundación BBVA, 2006, 84-9651-513-3, s. 51-74

⁹⁰ Ibid. CRUZ VILLALÓN, Pedro, s. 53.

⁹¹ Článek 1. Organického zákona o Ústavním soudu

⁹² CALLEJÓN BALAGUER, Francisco. (coord.). *Manual de derecho constitucional*. Volumen I, Decimosexta edición. Madrid: Tecnos, 2021, ISBN-10: 8430963278, ISBN-13: 978-8430963270, s. 279-314

⁹³ Čl. 161. španělské Ústavy, v podrobnostech srov. RAMOS MÉNDEZ, Francisco. *El Sistema Procesal Español*. Barcelona: Atelier Libros Jurídicos, 2013, ISBN-10: 8415690320, ISBN-13: 978-8415690320, s. 157 a následující.

⁹⁴ Čl. 159. CE

s více jak patnácti lety výkonu profese. Jsou jmenováni na dobu devíti let a obměňováni po třetinách.⁹⁵

Výkon mandátu soudce ÚS ES je nekompatibilní s jakýmkoli representativním mandátem, s politickou nebo úřední funkcí, řídicí funkcí v jakékoli politické straně nebo odboru a se zaměstnáním v jejich službách, s výkonem funkce soudce nebo prokurátora a s jakoukoli profesní nebo obchodní aktivitou. Dále mají soudci Ústavního soudu stejné inkompatibility jako členové moci soudní a jsou nezávislí a neodvolatelní ve výkonu své funkce.⁹⁶ Předseda Ústavního soudu je jmenován Králem ze svých členů na návrh pléna tohoto soudu, a to na dobu tří let.⁹⁷

Pro další výklad je podstatná pravomoc ÚS ES na návrh vlády nebo kterékoli z komor konstatovat, zda zde je, či není, rozpor mezi Ústavou a mezinárodní smlouvou, kterou se parlament chystá ratifikovat.⁹⁸

2.2. Prvotní recepce *principu aplikační přednosti*

Jednou z prvních kauz,⁹⁹ ve které měl ÚS ES příležitost vyjádřit se k poměru práva EU a práva národního, byl případ projednaný pod sp. zn. STC 28/1991, ve kterém Parlament Autonomní oblasti Baskicka napadl ustanovení organického zákona o obecném volebním režimu, který vylučoval současné zastávání funkce člena Evropského parlamentu a Parlamentu Baskicka. V tomto rozhodnutí ÚS ES uvedl, že Španělské království je ode dne svého přistoupení vázáno právem Evropských společenství, které – řečeno slovy SDEU – představuje vlastní právní řád, integrovaný do právního systému členských států a závazný pro jejich soudy (*Costa v. ENEL*).¹⁰⁰ Zároveň však ÚS ES konstatoval, že „*pravidlům práva Evropského společenství není propůjčena ústavní povaha a síla*“, v důsledku čehož případné porušení těchto pravidel španělskou normou nutně neznamená zároveň porušení Ústavy.¹⁰¹ ÚS ES proto dospěl k závěru, že případné porušení

---

⁹⁵ Čl. 159. CE

⁹⁶ Ibid.

⁹⁷ Čl. 160. CE

⁹⁸ Srov. výše

⁹⁹ Z dřívějších rozhodnutí srov. např. STC 132/1989: „*Tratado de Roma no puede ser utilizado como parámetro directo de constitucionalidad.*”

Římskou smlouvu nelze použít jako přímé měřítko ústavnosti.

¹⁰⁰ STC 28/1991

¹⁰¹ STC 28/1991: „*Ahora bien, la vinculación señalada no significa que por mor del art. 93 se haya dotado a las normas del Derecho comunitario europeo de rango y fuerza constitucionales, ni quiere en modo alguno decir que la eventual infracción de aquellas normas por una disposición española entrañe necesariamente a la vez una conculcación del citado art. 93 C.E.*”

právních předpisů Evropského společenství následnými zákony nebo nařízeními jednotlivých států nebo autonomních společenství „je pouze střetem podústavních norem“.¹⁰²

V podobném duchu je třeba rozumět dalším rozhodnutím ÚS ES, dle kterých vstupem Španělského království do EU není dotčena role Ústavního soudu jako nejvyššího interpreta Ústavy,¹⁰³ přičemž ani vazba na právo Společenství a jeho přednost před vnitrostátním právem v daných oblastech nemohou relativizovat nebo změnit ustanovení Ústavy o ochraně základních práv.¹⁰⁴ I proto se ÚS ES dlouhou dobu nepovažoval za příslušný pro podání předběžné otázky SDEU.¹⁰⁵ ÚS ES dále ve vícero rozhodnutích judikoval, že evropské právo nemůže sloužit jako základ pro řešení kompetenčních sporů mezi státem a autonomními oblastmi.¹⁰⁶ Na druhou stranu ÚS ES i ve své rané judikatuře hojně odkazoval na princip aplikační přednosti (byť nikoli v souvislosti s Ústavou).¹⁰⁷ V dalším rozhodnutí ÚS ES uvedl, že je povinností státních orgánů (nikoli však ÚS ES) zajistit efektivitu práva EU,¹⁰⁸ podobně jako SDEU používá zásadu *effet utile*.¹⁰⁹

---

¹⁰² STC 28/1991: „En suma, la eventual infracción de la legislación comunitaria europea por leyes o normas estatales o autonómicas posteriores no convierte en litigio constitucional lo que sólo es un conflicto de normas infraconstitucionales que ha de resolverse en el ámbito de la jurisdicción ordinaria.”

¹⁰³ STC 64/1991: „La adhesión de España a las Comunidades Europeas no ha alterado ni el canon de validez en los procesos de amparo ni el carácter del Tribunal Constitucional como «intérprete supremo de la Constitución» (art. 1.1 LOTC).”

¹⁰⁴ STC 64/1991: „La vinculación al Derecho Comunitario -instrumentada, con fundamento del art. 93 C.E., en el Tratado de adhesión- y su primacia sobre el Derecho nacional en las referidas materias no pueden relativizar o alterar las previsiones de los arts. 53.7 y 161.1 b).”

¹⁰⁵ Srov. níže kapitulu 3.2. STC 372/1993, STC 372/1993, STC 143/1994 a STC 265/1994

¹⁰⁶ Srov. např. STC 13/1998, STC 236/1991, nebo STC 252/1998: „Son, en consecuencia, las reglas internas de delimitación competencial las que en todo caso han de fundamentar la respuesta a los conflictos de competencia planteados entre el Estado y las Comunidades Autónomas, las cuales, por esta misma razón, tampoco podrán considerar ampliado su propio ámbito competencial en virtud de una conexión internacional.”

Z toho vyplývá, že vnitrostátní normy jsou základem pro řešení kompetenčních sporů mezi státem a autonomními oblastmi, které ze stejného důvodu nemohou považovat svou vlastní oblast působnosti za rozšířenou na základě mezinárodního spojení.

¹⁰⁷ Srov. např. STC 130/1995, STC 120/1998, STC 28/1991

¹⁰⁸ Srov. např. STC 28/1991

¹⁰⁹ Poprvé dovozeno v judikatuře SDEU ve věci C-9/70 *Grad v. Finanzamt Traunstein*. V podrobnostech srov. TICHÝ, Luboš. *Effet utile v právu EU. Právník*. 2015, roč. 154, č. 2, ISSN 0231-6625, s. 164-181 a SCHÜTZE, Robert. *European Union Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2015, ISBN-10: 1107416531, ISBN-13: 978-1107416536, s. 404 k *The Effectiveness Principle*.

2.3. Posudek k Maastrichtské smlouvě

Ratifikace Maastrichtské smlouvy byla prvním případem, kdy byla ÚS ES předložena mezinárodní smlouva k posouzení jejího souladu s ústavou. Spornou otázkou bylo, zda Maastrichtskou smlouvou formálně vytvořené občanství unie¹¹⁰ a s ním spojené pasivní volební právo občanů Unie v komunálních volbách ve všech členských státech není v rozporu s Ústavou španělského království. Ta v původním čl. 13 odst. 2 zakotvovala, že pouze Španělé mají práva uvedená v článku 23 Ústavy (aktivní a pasivní volební právo), s výjimkou aktivního volebního práva v komunálních volbách, která může být stanovena mezinárodní smlouvou nebo zákonem na základě kritérií vzájemnosti.¹¹¹

Dle čl. 8b odst. 1 SEU ve znění Maastrichtské smlouvy měl každý občan Unie s bydlištěm v členském státě, jehož nebyl státním příslušníkem, právo volit a kandidovat v komunálních volbách, a to za stejných podmínek jako jeho státní příslušníci.¹¹² Maastrichtská smlouva tak zakotvením občanství Unie představovala další krok při zrovnoprávňování občanů Unie s občany členského státu, ve kterém mají bydliště. V posudku k Maastrichtské smlouvě ÚS ES konstatuje, že étosem Maastrichtské smlouvy je rovnost občana Unie se státním příslušníkem země, jejímž je rezidentem, přičemž pro „*tyto příslušníky znamená občanství Unie zánik statusu cizince a získání statusu civitatis, který se přesně rovná statusu státního občana*“.¹¹³ Občanství Unie v tomto ohledu představuje podstatné novum, neboť s sebou přináší opouštění tradičního rozdělení na plnoprávné občany a cizince-rezidenty.¹¹⁴

Vzhledem k tomu, že dle původního znění čl. 13 odst. 2 španělské Ústavy bylo cizincům pasivní volební právo *výslovně nepřiznáno*,¹¹⁵ byla ratifikace Maastrichtské smlouvy podmíněna novelizací Ústavy. ÚS ES připomněl, že Generální kortesy jsou Ústavou oprávněny předat výkon

---

¹¹⁰ V podrobnostech srov. SVOBODOVÁ, Magdalena. *Občanství Evropské unie*. Praha: Auditorium, 2021, ISBN 978-80-87284-89-6.

¹¹¹ Čl. 13,2 CE: Solamente los españoles serán titulares de los derechos reconocidos en el artículo 23, salvo lo que, atendiendo a criterios de reciprocidad, pueda establecerse por tratado o ley para el derecho de sufragio activo en las elecciones municipales.

¹¹² Čl. 8b odst. 1 Maastrichtské smlouvy: Every citizen of the Union residing in a Member State of which he is not a national shall have the right to vote and to stand as a candidate at municipal elections in the Member State in which he resides, under the same conditions as nationals of that State

¹¹³ DTC 1/1992: “*La vocación del T.U.E. no es otra que la de, sobre la base de una "ciudadanía de la Unión", equiparar ante las elecciones municipales a los nacionales y a los residentes de la Unión. Ello quiere decir que, en esas elecciones, residente de la Unión es igual a nacional del país. Para esos titulares, la ciudadanía de la Unión implica la desaparición del status de extranjero y la incorporación de un status civitatis exactamente igual al del nacional.*”

¹¹⁴ Podobně už PSEUDO ARISTOTLE. The Athenian Constitution, s. 58: „*Metics were foreigners resident in Athens. They had no citizenship rights and had to be registered under the protection of a citizen, called the Prostates.*” [cit. 2022-02-17]. Dostupné z: < <https://sites.ualberta.ca/~egarvin/assets/athenian-constitution.pdf> >

¹¹⁵ *Expresamente vetado*, pozn. autora

ústavních kompetencí, ale nemohou disponovat se samotnou Ústavou.¹¹⁶ Zároveň bylo dle soudu zřejmé, že dotčené ustanovení Maastrichtské smlouvy, „*pokud přímo přiznává volební právo, tak nepředává pravomoci (jak umožňuje ústava), nýbrž přiznává subjektivní práva, k čemuž bude vzhledem k jejímu znění a znění čl. 13 odst. 2 ústavy v každém případě nutná předchozí revize ústavy*“.¹¹⁷ Jak bylo osvětleno ve výkladu výše a jak v posudku vyložil soud, přistoupení k mezinárodní smlouvě, která by byla *contra constitutionem*, je na základě čl. 95 španělské ústavy podmíněno novelizací. Pokud dojde mezinárodní smlouvou k přenosu výkonu ústavních pravomocí, mění se pouze osoba jejího vykonavatele, nikoli obsah norem, které pravomoc založily.¹¹⁸

ÚS ES posudek zároveň využil k bližším vyložení vztahu Španělského státu a jeho Ústavy k EU, když postavil na jisto, že základními znaky Ústavy jako základní normy (*norma fundamental*) jsou přednost (*primacia*) i nadřazenost (*supremacia*) nad ostatními normami,¹¹⁹ které Ústavě podřízený zákonodárce nemůže nikterak obejít.¹²⁰ Zároveň ve smyslu čl. 27 odst. 2 písm. c) organického zákona o Ústavním soudu¹²¹ je ÚS ES oprávněn na návrh prohlásit mezinárodní smlouvu za protiústavní, a to i po její ratifikaci.¹²² Z výše řečeného zřetelně vyplývá,

---

¹¹⁶ DTC 1/1992: „*Las Cortes Generales pueden, en suma, ceder o atribuir el ejercicio de "competencias derivadas de la Constitución", no disponer de la Constitución misma.*”

¹¹⁷ DTC 1/1992: „*Es patente que aquella estipulación en cuanto directamente atribuye el derecho al sufragio no cede competencias de tipo alguno, sino que otorga derechos subjetivos, y para hacerlo, visto su enunciado y el del art. 13.2 de la Constitución, será en todo caso precisa la previa revisión de la Constitución.*”

¹¹⁸ DTC 1/1992: „*La ratificación de tratados que [...] transferían o atribuyan a organizaciones internacionales el ejercicio de competencias ex Constitutione, modulándose así, por lo tanto, el ámbito de aplicación, no el enunciado, de las reglas que las han instituido y ordenado. [...] Tal hipótesis -la del tratado contra Constitutionem- ha sido, en definitiva, excluida por el art. 95.*”

¹¹⁹ DTC 1/1992: „*De este modo, la Constitución ve garantizada, a través del procedimiento previsto en su Título X, su primacia, adquiriendo también el tratado, en la parte del mismo que fue objeto de examen, una estabilidad jurídica plena, por el carácter vinculante de la declaración del Tribunal, como corresponde al sentido de este examen preventivo.*”

Tímto způsobem je zaručena přednost Ústavy prostřednictvím postupu stanoveného v hlavě X Ústavy a smlouva v části, která byla předmětem přezkumu, získává rovněž plnou právní stabilitu díky závaznosti prohlášení Ústavního soudu, jak odpovídá smyslu tohoto preventivního přezkumu.

¹²⁰ DTC 1/1992: „*[...] procedimientos que el legislador, sometido como está al principio de supremacía de la Norma fundamental, no puede en modo alguno soslayar, ni directamente, ni mediante la técnica indirecta, excepcional y subsidiaria de la fictio iuris.*”

[Ústavní] postupy, které zákonodárce, podléhající zásadě nadřazenosti základní normy, nemůže v žádném případě obejít, a to ani přímo, ani prostřednictvím nepřímé, výjimečné a subsidiární techniky *fictio iuris*.

¹²¹ Čl. 27, 2 C Ley Orgánica del Tribunal Constitucional („LOTC“) [zákon o Ústavním soudu]: Son susceptibles de declaración de inconstitucionalidad: c) Los Tratados Internacionales.

Jsou způsobilé k prohlášení neústavnosti: c) mezinárodní smlouvy

¹²² DTC 1/1992: „*Aunque aquella supremacía quede en todo caso asegurada por la posibilidad de impugnar [arts. 27.2 C) 31 y 32.1 LOTC] o cuestionar (art. 35 LOTC) la constitucionalidad de los tratados una vez que formen parte del ordenamiento interno (art. 96.1 C.E.), es evidente la perturbación que, para la política exterior y las relaciones internacionales del Estado, implicaría la eventual declaración de inconstitucionalidad de una norma pactada.*”

Ačkoli je tato nadřazenost v každém případě zajištěna možností napadnout [čl. 27 odst. 2 c) 31 a čl. 32 odst. 1 organického zákona o Ústavním soudu] nebo zpochybnit (čl. 35 organického zákona o Ústavním soudu) ústavnost

že ÚS ES si ve své rané judikatuře nárokoval příslovečné poslední slovo v hypotetickém sporu o přednost či nadřazenost vnitrostátního nebo unijního (mezinárodního) práva.

Shora jsem konstatoval, že veškeré orgány veřejné správy Španělského království jakož i občané téhož státu jsou podřízeni španělské Ústavě a ÚS ES je jejím nejvyšším interpretem nadaným pravomocí posuzovat soulad mezinárodních smluv s Ústavou. Zároveň dle posudku ve věci Maastrichtské smlouvy jsou Generální kortesy oprávněny přenést toliko výkon pravomocí, nikoli pravomoc samotnou, natož tzv. kompetenční kompetenci (*Competencia de la Competencia; Kompetenz-Kompetenz*) náležející ústavodárci, přičemž tyto kompetence nelze vykonávat či jejich výkon přenést v rozporu s Ústavou. Z toho dovozují, že přinejmenším ve své rané judikatuře ÚS ES nečinil rozdíl mezi právem EU a mezinárodním právem *stricto sensu*, když právu EU přiznal s odkazem na rozsudek SDEU ve věci *Costa v. Enel* aplikační přednost, avšak jen potud, pokud není v rozporu s Ústavou, a to i s vědomím, že v krajním případě může dojít k nesplnění mezinárodněprávního závazku ze strany státu.

2.4. Posudek ke Smlouvě o Ústavě pro Evropu

Stěžejním rozhodnutím, ve kterém ÚS ES podrobně rozvedl vztah Ústavy a práva EU, je posudek sp. zn. DTC 1/2004 ze dne 13. prosince 2004 k otázce souladnosti několika ustanovení Smlouvy o Ústavě pro Evropu (dále také jen „SUEU“) s Ústavou. Španělská vláda položila ÚS ES otázku, zda jsou články SUEU I-6, II-111 a II-112 souladné s ústavním pořádkem Španělského království. SUEU v čl. I-6 po prvé výslovně zakotvovala přednost práva EU před právem členských států při výkonu svěřených pravomocí. Z pouze judikatorně dovozeného principu by se tak v případě přijetí SUEU stal formální pramen práva výslovně přijatý a odsouhlasený členskými státy.

Dle čl. I-6: *Ústava [EU] a právo přijímané orgány Unie při výkonu jí svěřených pravomocí mají přednost před právem členských států.*¹²³ Dle čl. II-111: *Ustanovení [LZPEU] jsou při dodržení zásady subsidiarity určena orgánům, institucím a jiným subjektům Unie, a dále členským státům, výhradně pokud uplatňují právo Unie. Respektují proto práva, dodržují zásady a podporují jejich uplatňování v souladu se svými pravomocemi, při zachování mezi pravomocí, které jsou Unii*

---

smluv, jakmile se stanou součástí vnitřního řádu (čl. 96 odst. 1 Ústavy), je zřejmé, že případné prohlášení neústavnosti dohodnuté normy by znamenalo narušení zahraniční politiky a mezinárodních vztahů státu.

¹²³ Anglická verze: The Constitution and law adopted by the institutions of the Union in exercising competences conferred on it shall have primacy over the law of the Member States.

Španělská verze: La Constitución y el Derecho adoptado por las instituciones de la Unión en el ejercicio de las competencias que se le atribuyen a ésta primarán sobre el Derecho de los Estados miembros.

svěřeny v dalších částech Ústavy. Tato listina nerozšiřuje oblast působnosti práva Unie nad rámec pravomocí Unie, ani nevytváří žádnou novou pravomoc či úkol pro Unii, ani nemění pravomoc a úkoly stanovené v dalších částech Ústavy. Čl. III-112 dále podrobněji stanovoval oblasti použití LZPEU a její vztah k národním úpravám a Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod.¹²⁴

V posudku samotném ÚS ES zopakoval, že jeho názor nejvyššího interpreta Ústavy vyjádřený v posudku je závazný a působí *erga omnes*,¹²⁵ přičemž účelem posudku je zajištění nadřazenosti Ústavy, aniž by byly dotčeny mezinárodněprávní závazky státu v podobě rozporu Ústavy a mezinárodněprávní smlouvy.¹²⁶ V podobném duchu ÚS ES uvedl, že „přenesení výkonu suverénních pravomocí státu na EU a následné začlenění unijního právního řádu je možné jen potud, pokud evropské právo je slučitelné se základními principy sociálního a demokratického právního státu zavedenými národní ústavou“,¹²⁷ jejímž nejvyšším interpretem je ÚS ES. Ten si tedy shora citovaným konstatováním vyhradil pravomoc vrcholného arbitra při určování ústavně konformního rozsahu přenosu výkonu pravomocí na EU.

Další limit přednosti práva EU je dán skutečností, že na EU a její orgány není přenesen výkon veškerých státních pravomocí, proto se nejedná o přednost s obecnou působností, ale o přednost vztahující se výhradně na vlastní pravomoci Unie vymezené v primárním právu v souladu

---

¹²⁴ Čl. II-112: 1. Každé omezení výkonu práv a svobod uznaných touto listinou musí být stanoveno zákonem a respektovat podstatu těchto práv a svobod. Při dodržení zásady proporcionality mohou být omezení zavedena pouze tehdy, pokud jsou nezbytná a pokud skutečně odpovídají cílům obecného zájmu, které uznává Unie, nebo potřebě ochrany práv a svobod druhého. 2. Práva uznaná touto listinou, jež jsou podrobněji upravena v dalších částech Ústavy, jsou vykonávána za podmínek a v mezích v nich stanovených. 3. Pokud tato listina obsahuje práva odpovídající právům zaručeným Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod, jsou smysl a rozsah těchto práv stejné jako ty, které jim přikládá uvedená úmluva. Toto ustanovení nebrání tomu, aby právo Unie poskytovalo širší ochranu. 4. Pokud tato listina uznává základní práva, která vyplývají z ústavních tradic společných členským státům, musí být tato práva vykládána v souladu s těmito tradicemi. 5. Ustanovení této listiny, která obsahují zásady, mohou být prováděna akty přijímanými orgány, institucemi a jinými subjekty Unie a akty členských států, provádějí-li právo Unie, při výkonu jejich pravomocí. Před soudem se jich lze dovolávat pouze pro účely výkladu a kontroly zákonnosti těchto aktů. K vnitrostátním právním předpisům a zvyklostem musí být plně přihlíženo tak, jak je stanoveno v této listině. 7. Soudy Unie a členských států náležitě přihlížejí k vysvětlením vypracovaným jako pomůcka pro výklad Listiny základních práv.

¹²⁵ DTC 1/2004: „Co se od nás [soudu] vyžaduje, není úvaha, ale závazné rozhodnutí.“ Podobně DTC 1/1992: „Es una decisión jurisdiccional con carácter vinculante y, en cuanto tal, produce "erga omnes".“ Jedná se o závazné soudní rozhodnutí a jako takové má účinky "erga omnes".

¹²⁶ DTC 1/2004: „Se trata, en definitiva, de asegurar la supremacía de la Constitución sin perjuicio alguno para esos compromisos, procurando evitar que la posible contradicción.“

¹²⁷ DTC 1:2004: „Esa interpretación debe partir del reconocimiento de que la operación de cesión del ejercicio de competencias a la Unión europea y la integración consiguiente del Derecho comunitario en el nuestro propio imponen límites inevitables a las facultades soberanas del Estado, aceptables únicamente en tanto el Derecho europeo sea compatible con los principios fundamentales del Estado social y democrático de Derecho establecido por la Constitución nacional.“

se zásadou svěřených pravomocí.¹²⁸ Přednost se tedy vztahuje na pravomoci postoupené Unii svrchovanou vůlí státu, které jsou rovněž svrchované odvolatelné.¹²⁹ Jinak řečeno ÚS ES *de facto* odmítl tezi SDEU o originární a neodvozené povaze práva EU. Důsledkem přednosti Ústavy proto není pouze požadavek na souladnost primárního práva EU, nýbrž i práva sekundárního a dalších aktů Unie, protože, „*pravomoci, jejichž výkon je přenesen na Evropskou unii, nemohou bez narušení samotné Smlouvy sloužit jako základ pro vytváření pravidel Společenství, jejichž obsah by byl v rozporu s hodnotami, zásadami nebo základními právy ústavy*“.¹³⁰

Ústava je tedy stále referenčním rámcem pro legalitu přenosu výkonu pravomocí a základním stavebním kamenem právního řádu a právě Ústava státní orgány opravňuje výkon jim svěřených pravomocí přenést na mezinárodní organizaci. Ústava je stejně tak pramenem, ze kterého vyvěrají normy podústavního práva, a přednost mezinárodního práva (a práva EU) nad vnitrostátními normami je ústavně garantována vždy s výhradou jeho slučitelností se „*základními principy sociálního a demokratického právního státu*“.¹³¹

Závěrem ÚS ES nicméně je, že konceptem přednosti (*primacia*) práva EU není dotčena nadřazenost (*supremacia*) národní ústavy, protože se jedná o dvě kategorie, které se rozvíjejí v odlišných úrovních.¹³² Přednost práva EU není cílem sama o sobě, nýbrž jen účelem a technikou zajištění *efektivit*y práva Unie.¹³³ Proto článek I-60 SUEU opravňující členský stát vystoupit z EU¹³⁴ umožňuje definovat ve skutečném rozměru přednost práva EU pouze jako přednost podmíněnou a časově ohraničenou vůlí státu tuto přednost respektovat.¹³⁵ Pokud přednost práva

---

¹²⁸ DTC 1/2004: „*No es, por tanto, una primacia de alcance general, sino referida exclusivamente a las competencias propias de la Unión. Tales competencias están delimitadas con arreglo al principio de atribución.*”

¹²⁹ DTC 1/2004: „*La primacia opera, por tanto, respecto de competencias cedidas a la Unión por voluntad soberana del Estado y también soberanamente recuperables.*”

Též srov. BELLING, Vojtěch. Dělitelná nebo nedělitelná? Koncept suverenity v judikatuře Ústavního soudu ČR. *Právník*. 2016, roč. 155, č. 8. ISSN 0231-6625: V. Belling uvádí, že dle tzv. druhého lisaboského nálezu Ústavního soudu ČR: „*by bylo „v rozporu se zásadou pacta sunt servanda, kodifikovanou v ustanovení čl. 26 Vídeňské úmluvy, kdyby Česká republika mohla v jakémkoliv okamžiku začít tyto závazky [EU] ignorovat s odvoláním na to, že se opět ujímá svých pravomocí*“.

¹³⁰ DTC 1/2004: „*Pero, sobre todo, se advierte que las competencias cuyo ejercicio se transfiere a la Unión Europea no podrían, sin quiebra del propio Tratado, servir de fundamento para la producción de normas comunitarias cuyo contenido fuera contrario a valores, principios o derechos fundamentales de nuestra Constitución.*”

¹³¹ Obdobně nálezu Ústavního soudu ze dne 10. 9. 2009, sp. zn. Pl. ÚS 27/09: „*Ochrana materiálního jádra Ústavy, tj. imperativ nezměnitelnosti podstatných náležitostí demokratického právního státu.*”

V podrobnostech srov. HOLLÄNDER, Pavel. Materiální ohnisko ústavy a diskrece ústavodárce. *Právník*. 2005, roč. 144, č. 4, ISSN 0231-6625, s. 313 – 336.

¹³² DTC 1/2004: „*Primacia y supremacia son categorías que se desenvuelven en órdenes diferenciados.*”

¹³³ DTC 1/2004: „*En concreto nos hemos referido expresamente a la primacia del Derecho comunitario como técnica o principio normativo destinado a asegurar su efectividad.*”

¹³⁴ Každý členský stát se v souladu se svými ústavními předpisy může rozhodnout z Unie vystoupit.

¹³⁵ DTC 1/2004: „*La salvaguarda de la referida soberanía siempre resulta a la postre asegurada por el art. I-60 del Tratado, verdadero contrapunto de su art. I-6, y que permite definir en su real dimensión la primacia proclamada en*

EU není schopna překonat právo členského státu z EU vystoupit, které je vyhrazeno svrchované a nejvyšší vůli členských států,¹³⁶ takto pojatá přednost práva EU není v rozporu s Ústavou.

2.4.1. Disentní stanoviska

Tři ze soudců pléna ÚS ES využili svého práva k připojení disentního stanoviska ke stanovisku o souladnosti SUEU s Ústavou Španělského království. Dle názoru všech tří disentujících soudců mezi navrženým článkem I-6 SUEU proklamujícím přednost práva EU před veškerými normami členských států a Ústavou existuje rozpor, který nelze překlenout výkladem.¹³⁷ Soudce don Javier Delgado Barrio tak nesouhlasil s názorem pléna, že je možné respektovat přednost práva EU za předpokladu uvedeného v posudku, že, pokud bude daný akt unijního práva platný podle práva Společenství, ale bude porušovat základní právo uznané Ústavou, musí být prohlášen za neplatný.¹³⁸ V takovém případě nelze dle prvního disentního stanoviska říci, že by právo Společenství mělo přednost před Ústavou.¹³⁹ Jinak řečeno dle disentního stanoviska ÚS ES vyložil v SUEU kodifikovanou přednost práva EU příliš úzce, a pokud by povahu této přednosti vyložil korektně, musel by dojít k závěru, že přednost jakéhokoli cizího práva nad Ústavou není s touto jako nejvyšší a základní normou slučitelná.¹⁴⁰

Proto si v duchu svého výkladu přednosti práva EU soudce Delgado Barrio klade otázku, zda si ústavodárce skutečně přál uzнат přednost práva EU nejen před podústavní zákonností, ale i

---

este último, incapaz de sobreponerse al ejercicio de una renuncia, que queda reservada a la voluntad soberana, suprema, de los Estados miembros."

Ochranu této svrchovanosti nakonec vždy zajišťuje článek I-60 Smlouvy, který je skutečným protipólem článku I-6 a který umožňuje, aby přednost vyhlášená v tomto článku byla definována ve svém skutečném rozměru, neschopná překonat výkon práva vzdání se členství, který je vyhrazen svrchované a nejvyšší vůli členských států.

¹³⁶ DTC 1/2004: „permite definir en su real dimensión la primacía proclamada en este último, incapaz de sobreponerse al ejercicio de una renuncia, que queda reservada a la voluntad soberana, suprema, de los Estados miembros.”

¹³⁷ Srov. níže

¹³⁸ Srov. výše DTC 1/2004: „pravomoci, jejichž výkon je přenesen na Evropskou unii, nemohou bez narušení samotné Smlouvy sloužit jako základ pro vytváření pravidel Společenství, jejichž obsah by byl v rozporu s hodnotami, zásadami nebo základními právy ústavy.“ Originální znění srov. výše.

¹³⁹ Disentní stanovisko č. 1 DTC 1/2004: „el acto podrá ser válido con arreglo al Derecho comunitario, pero si vulnera un derecho fundamental reconocido en la Constitución, habrá de ser anulado. No veo aquí, en modo alguno, primacía del Derecho comunitario con desplazamiento de la Constitución.”

¹⁴⁰ Disentní stanovisko č. 1 DTC 1/2004: „no resulta «pensable» una interpretación del art. 93 CE que se aleje del que hoy es su texto literal para habilitar un desplazamiento de la Constitución en algo más que en la pura atribución de competencias. Como ya he indicado, la primacía del Derecho comunitario sobre la Constitución, es decir, el desplazamiento de ésta por aquél, adquiere virtualidad práctica cuando la norma desplazante tiene un contenido distinto al de la norma desplazada y, así las cosas, el efecto de ese desplazamiento es que la Constitución Española, dentro del territorio español, en una materia regulada por ella, deja de ser aplicada para ser sustituida por otra de contenido diferente. Ciertamente, el desplazamiento no implica una derogación o reforma de la Constitución, pero el resultado práctico viene a ser, al menos temporalmente, coincidente: inaplicación de la Constitución y aplicación de un precepto de sentido normativo diferente.”

před samotnou Ústavou.¹⁴¹ To i s přihlédnutím k rozhodnutí SDEU ve věci *Internationale Handelsgesellschaft*, na který je v disentním stanovisku odkazováno a který výslovně uvedl, že přednost práva EU je dána i v souvislosti s ústavními normami.¹⁴²

Ostatně, jak připomíná Delgado Barrio, přednost práva Unie před Ústavou, tedy nahrazení Ústavy právem EU, se projeví, pokud má nahrazující norma jiný obsah než nahrazovaná norma a důsledkem tohoto nahrazení je, že Ústava na španělském území v záležitosti, kterou upravuje, přestává být uplatňována a je nahrazena jinou normou s jiným obsahem. Přestože nahrazení neznamená zrušení nebo revizi Ústavy, je praktický výsledek přinejmenším dočasně stejný: neuplatňování Ústavy a uplatňování předpisu s jiným normativním významem. V důsledku posudku tedy „vzniká ustanovení“ Ústavy, které jde daleko za rámec toho, co v současnosti umožňuje čl. 93 Ústavy, který umožňuje pouze změnu osoby vykonavatele ústavních pravomocí, tedy přenos výkonu kompetencí ze státního na mezinárodní orgán, ale v žádném případě neumožňuje, aby se výkon těchto pravomocí vyvíjel mimo rámec podřízenosti Ústavě.¹⁴³

Podobně soudce don Roberto García-Calvo y Montiel s ohledem na SDEU dovozený rozsah přednosti práva EU dodává, že čl. 93 Ústavy opravňuje Generální kortesy svěřit *mezinárodní organizaci nebo instituci výkon pravomocí vyplývajících z Ústavy*, nikoli však svěřit těmto organizacím a institucím rozhodování o vlastním obsahu takových pravomocí,¹⁴⁴ což si do značné míry dle primárního práva nárokuje SDEU. Proto dle soudce García-Calvo y Montiel mělo před ratifikací SUEU dojít ke změně Ústavy, aby nedocházelo k situacím, kdy soudci obecných

---

¹⁴¹ Disentní stanovisko č. 1 DTC 1/2004: „¿realmente el constituyente quiso aceptar la primacía del Derecho comunitario no sólo sobre la legalidad infraconstitucional, sino también sobre la Constitución misma? y, ya en otro sentido, ¿tal designio ha dejado alguna huella en el texto del art. 93 que permita pensar que, objetivamente, ese es el resultado plasmado en la norma?“

¹⁴² Srov. I.3.

¹⁴³ Disentní stanovisko č. 1 DTC 1/2004: „La primacía del Derecho comunitario sobre la Constitución, es decir, el desplazamiento de ésta por aquél, adquiere virtualidad práctica cuando la norma desplazante tiene un contenido distinto al de la norma desplazada y, así las cosas, el efecto de ese desplazamiento es que la Constitución Española, dentro del territorio español, en una materia regulada por ella, deja de ser aplicada para ser sustituida por otra de contenido diferente. Ciertamente, el desplazamiento no implica una derogación o reforma de la Constitución, pero el resultado práctico viene a ser, al menos temporalmente, coincidente: inaplicación de la Constitución y aplicación de un precepto de sentido normativo diferente. Con ello se habría producido una «disposición» de la Constitución que excede ampliamente de lo actualmente permitido por el art. 93 CE que, como he subrayado, apodera para una modificación puramente subjetiva del régimen constitucional de las competencias, pero en modo alguno permite que el ejercicio de éstas se desarrolle fuera de la sujeción a la Constitución.“

¹⁴⁴ Disentní stanovisko č. 2 DTC 1/2004: „artículo 93 autoriza a las Cortes para atribuir a una “organización o institución internacional el ejercicio de competencias derivadas de la Constitución”, pero no para poner en manos de esas organizaciones e instituciones la decisión sobre su propio contenido.“

soudů budou stavěni do neřešitelné situace, kdy budou nuceni aplikovat právo EU rozporné s ustanovením Ústavy (nebo naopak).¹⁴⁵ K této eventualitě později došlo např. ve věci *Melloni*.¹⁴⁶

Na podobný problém upozorňoval ve svém disentním stanovisku i soudce don Ramón Rodríguez Arribas, dle kterého je představitelná situace, že obecný soud bude postaven před volbu, zda podat předběžnou otázku k SDEU, nebo otázku neústavnosti ÚS ES, přičemž oba zmíněné soudy mohou mít na věc odlišný názor. Taková eventualita dle disentujícího soudce představuje závažné podrytí právní jistoty,¹⁴⁷ přičemž tvrzení, že mezi národním a unijním právem nemůže dojít k rozporu, považuje za málo realistické.

2.4.2. Další reakce k posudku ve věci Smlouvy o Ústavě pro Evropu

Ústavním soudem Španělského království vyřčená doktrína nadřazenosti Ústavy (*supremacía*) a přednosti práva EU (*primacía*) a s ní spojená argumentační linie pochopitelně byla a je zkoumána právními teoretiky. Účelem tohoto textu není přinést vyčerpávající shrnutí všech názorů, nicméně stojí za zmínku alespoň několik pohledů relevantních autorů. Martín y Pérez de Nanclares¹⁴⁸ uvádí, že ÚS ES „zřejmě našel správnou cestu“¹⁴⁹ a ve svém důsledku jenom ustanovil „budoucí výhradu, která připomíná klauzuli Solange“ Spolkového ústavního soudu.¹⁵⁰ Zároveň však připomíná, že jiní autoři ÚS ES kritizovali za „relativizaci míry, do jaké je nadřazenost španělské ústavy ovlivněna v důsledku evropské integrace“.¹⁵¹ Naopak dle jiných autorů ÚS ES promeškal šanci vydat rozhodnutí, které by „představovalo milník v ústavní judikatuře v oblasti integrace“.¹⁵² Takový názor nicméně nepokládám za obecně přijímaný a mám

---

¹⁴⁵ Disentní stanovisko č. 2 DTC 1/2004: „*Si la ratificación se hace sin esa reforma, los jueces españoles seguirán encontrándose ante un dilema sin solución cuando se encuentren en la necesidad de aplicar normas europeas contrarias a nuestra Constitución.*”

¹⁴⁶ Srov. kapitulu 3.

¹⁴⁷ Disentní stanovisko č. 3 DTC 1/2004: „*Dejando las cosas así, es decir, declarando que no existe contradicción, los ciudadanos y los poderes públicos españoles, cuando se encuentren con una norma del derecho europeo que contradiga preceptos de nuestra Constitución, se verán en la disyuntiva de faltar al mandato constitucional interno, inaplicar la norma europea o bien –en el caso de nuestro tribunales ordinarios– plantear la cuestión de inconstitucionalidad ante nosotros o la cuestión prejudicial ante el Tribunal de Justicia de la Unión Europea, situación que, cualquiera que sea la probabilidad y frecuencia con que pudiera producirse, constituye un grave quebranto de la seguridad jurídica.*”

¹⁴⁸ José Martín y Pérez de Nanclares je soudcem Tribunálu od roku 2019.

¹⁴⁹ MARTÍN Y PÉREZ DE NANCLARES, José. Hacia una Nueva Concepción del Artículo 93 de la Constitución: Comentario a la Declaración 1/2004 del Tribunal Constitucional. *Revista Española de Derecho Internacional*, 2005, vol. 57, no. 2, ISSN: 0034-9380, e-ISSN: 2387-1253, s. 817,

¹⁵⁰ Ibid.: „*Se establece en términos muy prudentes una reserva futura que en cierto sentido recuerda a la conocida cláusula Solange del Tribunal Constitucional Federal alemán.*”

¹⁵¹ Ibid.: „*Incluso puede ser efectivamente objetable, en el sentido sostenido por Víctor Ferreres Cornelia, que utilice esta distinción como argumento para relativizar el grado en que resulta afectada la supremacía de la Constitución Española como consecuencia de la integración europea.*”

¹⁵² LÓPEZ CASTILLO, Antonio. La Unión Europea «En Constitución» y la Constitución Estatal en (Espera de) Reformas. a Propósito de la DTC 1/2004, De 13 de Diciembre de 2004. *Teoría y Realidad Constitucional*, 2004, núm.

za to, že i když citované rozhodnutí „představuje obrat proti původní doktríně“ ÚS ES,¹⁵³ zároveň je přesvědčivě odůvodněné a respektuje základní principy práva EU, aniž by ÚS ES rezignoval na svou úlohu strážce Ústavy a jí garantovaných základních práv a náležitostí demokratického právního a národního státu.¹⁵⁴

2.5. Pozdější judikatura

Posudky ÚS ES k Maastrichtské smlouvě a k Smlouvě o Ústavě pro Evropu představují nejucelenější a zároveň do značné míry nejvyostřenější rozhodnutí o vztahu práva Španělského království a EU. V pozdější judikatuře soudu lze vysledovat posun k relativizaci nadřazenosti Ústavy Španělského království a střídavě zřetelnějšímu uznání přednosti práva EU případně jeho *ignorování* v případech evidentního rozporu mezi ústavním a evropským právem¹⁵⁵ namísto vyvolávání explicitních sporů mezi soudy.

Nejmarkantnější rozdíl mezi raným a pozdějším přístupem ÚS ES k právu EU lze ukázat na příkladu rozsudku STC 28/1991,¹⁵⁶ ve kterém soud dovedl, že „není jeho úkolem zaručit přednost [primacia] evropského práva, nýbrž přednost španělské ústavy“,¹⁵⁷ přičemž v pozdějším rozsudku STC 75/2017 tento závěr značně změkčil, když naopak připustil, že za určitých okolností „je na tomto soudu, aby zajistil dodržování zásady přednosti práva Evropské unie, pokud existuje

---

15, ISSN 1139-5583, s. 455: „Una Declaración que bien hubiese podido representar un hito en la jurisprudencia constitucional de la integración.”

¹⁵³ MANGAS MARTÍN, Araceli. *La Constitución Europea*. Madrid: Iustel, 2005, ISBN 10: 8496440044, ISBN 13: 9788496440043, s. 167: „Confesamos que esa Declaración suponga un giro en su doctrina anterior.”

¹⁵⁴ Art. 1,1: La soberanía nacional reside en el pueblo español, del que emanan los poderes del Estado. Nacionalni suverenita spočívá ve španělském lidu, od něhož vyvěrají státní pravomoci.

¹⁵⁵ Srov. např. disentní stanovisko k DTC 1/2004: „[...] no ocultaban la oposición lógica entre las dos pretensiones de supremacía recíprocamente excluyentes, la de la “Constitución” europea, de una parte, y las distintas Constituciones nacionales, de la otra, pero han permitido abordarla como si fuera un problema de relación entre tribunales, e ir sorteándola con construcciones más o menos afortunadas, como ha hecho el Tribunal Constitucional alemán, o más bien ignorándola, como ha tendido a hacer el nuestro.”

[Soudy] nezakryly logický protiklad mezi dvěma vzájemně se vylučujícími nároky na nadřazenost, a to mezi evropskou "ústavou" na jedné straně a různými národními ústavami na straně druhé, ale umožnily k němu přistupovat, jako by šlo o problém vztahu mezi soudy, a obcházet jej více či méně šťastnými konstrukcemi, jak to učinil německý Ústavní soud, nebo jej spíše ignorovat, jak to má tendenci dělat ten náš.

Dále srov. výklad níže ve věci *Melloni a Junqueras Vies*.

¹⁵⁶ Srov. i výše STC 28/1991 ze dne 14. února 1991.

¹⁵⁷ STC 28/1991: „Pero no le corresponde controlar o revisar si una Ley dictada para garantizar el cumplimiento de una norma europea (el Acta Electoral Europea, en nuestro caso) infringe o no esta última o bajo qué condiciones una y otra pueden ser compatibles. Y ello será así porque no compete a este Tribunal garantizar la primacía del Derecho europeo, sino la de la Constitución española, y ni ésta ni la LOTC le atribuyen competencia para imponer a las Cortes Generales su criterio acerca de cómo desarrollar aquel Acta.”

Nepřísluší mu [ÚS ES] však kontrolovat či přezkoumávat, zda zákon přijatý za účelem zajištění souladu s evropskou normou (v našem případě s evropským volebním zákonem) porušuje či neporušuje evropskou normu nebo za jakých podmínek může být jeden a druhý zákon slučitelný. Je tomu tak proto, že [ÚS ES] nepřísluší zaručit přednost evropského práva, nýbrž španělské ústavy, a ani španělská ústava, ani [organický zákon o ÚS ES] mu nesvěřují pravomoc ukládat Geneálním korteům svá kritéria, jak tento akt rozvíjet.

*auténtický výklad podaný samotným SDEU*¹⁵⁸ Tento pozdější názor vychází z rozsudku STC 145/2012, ve kterém ÚS ES výslovně odkázal na rozsudek SDEU ve věci *Costa v. Enel* a pronesl, že „zásada přednosti práva Evropské unie je součástí *acquis communautaire* začleněného do našeho právního řádu“,¹⁵⁹ a to aniž by zároveň připomněl nadřazenost ústavy, jak činil v dřívějších rozhodnutích.¹⁶⁰

ÚS ES též recipoval doktrínu SDEU stran vertikální závaznosti netransponovaných směrnic,¹⁶¹ když v duchu předchozí judikatury SDEU uvedl, že „směrnice Společenství, která nebyla španělským zákonodárcem provedena ve stanovené lhůtě nebo byla provedena nedostatečně či vadně, může být závazná, pokud obsahuje bezpodmínečná a dostatečně přesná ustanovení, která stanoví práva občanů, včetně těch, která mají procesní povahu a umožňují začlenění základního obsahu základních práv prostřednictvím výkladu, neboť byla začleněna do *acquis communautaire* prostřednictvím judikatury Soudního dvora Evropské unie“.¹⁶² Tímto a předcházejícími rozhodnutími tedy ÚS ES stvrdil povinnost Španělského království řádně a včas transponovat směrnice do národního právního řádu a možnost jednotlivců domáhat se veřejných subjektivních práv přiznaných netransponovanou směrnicí.¹⁶³

---

¹⁵⁸ STC 75/2017: „*Pero también constituye doctrina constitucional que “sí corresponde a este Tribunal velar por el respeto del principio de primacía del Derecho de la Unión Europea cuando ... exista una interpretación auténtica efectuada por el propio Tribunal de Justicia de la Unión Europea”, pues “[e]n estos casos el desconocimiento y preterición de esa norma de Derecho de la Unión, tal y como ha sido interpretada por el Tribunal de Justicia, puede suponer una “selección irrazonable y arbitraria de una norma aplicable al proceso”, lo cual puede dar lugar a una vulneración del derecho a la tutela judicial efectiva (STC 145/2012, de 2 de julio, FFJJ 5 y 6)” [STC 232/2015, FJ 4 b)]. Que es lo que se plantea en el supuesto actual.”*

Z ústavní doktríny však také vyplývá, že "tomuto soudu přísluší zajistit, aby byla dodržována zásada přednosti práva Evropské unie, když ...". existuje autentičtý výklad provedený samotným SDEU", neboť "[v] těchto případech může nerespektování a precizace tohoto pravidla práva EU, jak je vykládáno Soudním dvorem, znamenat "nepřiměřený a svévolný výběr pravidla použitelného na řízení", což může vést k porušení práva na účinnou soudní ochranu (rozsudek STC 145/2012 ze dne 2. července, STC 232/2015). A právě o to se v tomto případě jedná.

¹⁵⁹ STC 145/2012: „*el principio de primacía del Derecho de la Unión Europea forma parte del acervo comunitario incorporado a nuestro ordenamiento.*”

Podobně STC 232/2015

¹⁶⁰ Srov. např. ATC 228/2005: „*La doctrina que este Tribunal Constitucional tiene sentada en relación con la articulación de relaciones entre el ordenamiento jurídico comunitario y el ordenamiento jurídico español, del cual es la Constitución norma suprema, sin que la primacía del Derecho comunitario europeo sobre el Derecho interno contradiga la supremacía de la Constitución.*”

Doktrínu, kterou tento Ústavní soud zavedl v souvislosti s vymezením vztahů mezi právním systémem Společenství a španělským právním systémem, jehož nejvyšší normou je Ústava, aniž by přednost práva Evropského společenství před vnitrostátním právem byla v rozporu s nadřazeností Ústavy.

¹⁶¹ Srov. rozsudky SDEU ve věcech C-148/78 *Ratti* a C-152/84 *Marshall*.

¹⁶² STC 13/2017: „*Una directiva comunitaria que no haya sido transpuesta dentro de plazo por el legislador español, o que lo haya sido de manera insuficiente o defectuosa, pueda ser vinculante en cuanto contenga disposiciones incondicionales y suficientemente precisas en las que se prevean derechos para los ciudadanos, incluyendo aquellos de naturaleza procesal que permitan integrar por vía interpretativa el contenido esencial de los derechos fundamentales, al haberse incorporado por vía de la jurisprudencia del Tribunal de Justicia de la Unión Europea, al acervo comunitario.*”

¹⁶³ Též srov. rozhodnutí SDEU C-6/90 *Francovich* ve věci odpovědnosti státu za vadnou transpozici směrnice.

Jemných změn doznala též judikatura ve věci vlivu práva EU na rozdělení kompetencí mezi státem a autonomními oblastmi, když původní názor, že evropské právo nemůže sloužit jako základ pro řešení kompetenčních sporů mezi státem a autonomními oblastmi, byl doplněn o povinnost státu dbát při rozdělení pravomocí na úplné a včasné plnění závazků státu v rámci Unie.¹⁶⁴ V každém případě však i nadále platí, že základem pro rozdělení kompetencí mezi státem a autonomními oblastmi je Ústava potažmo statuty autonomních oblastí, když autonomní oblasti nemůže být bráněno, aby v rámci své působnosti aplikovala právo EU, to však nemění ústavní pravomoc státu stanovovat hranice působnosti autonomních oblastí.¹⁶⁵ V následující kapitole bude rozebrán vývoj judikatury Ústavního soudu Španělského království stran předběžné otázky.

2.6. Závěr kapitoly

V judikatuře ÚS ES lze při analýze vývoje rozhodovací praxe od devadesátých let minulého století do současnosti vysledovat trend sblížení názorů SDEU a Ústavního soudu na postavení práva EU v rámci právních řádů členských států. Původně dovozená současná přednost (*primacia*) i nadřazenost (*supremacia*) Ústavy nad právem EU následně ustoupila respektování principu aplikační přednosti a ÚS ES recipoval i další judikaturou SDEU dovozené principy (vertikální závaznost netransponovaných směrnic, do značné míry princip *effet utile*, požadavek na tzv. *eurokonformní* výklad národních norem atp.).

Nicméně ÚS ES i v novějších rozhodnutích setrvává na základních pilířích doktríny zastávané od počátku vstupu Španělska do EU. Judikatura soudu trvá na odlišení mezi nadřazeností (*supremacia*) Ústavy a předností (*primacia*) práva EU a dále na názoru, že právo EU samo o sobě nepředstavuje ústavní *kánon* a rozpor vnitrostátní normy s pramenem práva EU, a to včetně LZPEU, není sám o sobě důvodem pro neústavnost přezkoumávaného vnitrostátního předpisu.¹⁶⁶ Stejně tak přednost práva EU není všeobecná, nýbrž je omezena jen na okruh smluvně

---

¹⁶⁴ STC 1/2012: *cumplimiento pleno y tempestivo de las obligaciones del Estado en el seno de la Unión*. úplné a včasné plnění závazků státu v rámci Unie.

¹⁶⁵ STC 31/2010: „*El Estado puede dictar futuras normas básicas en el ejercicio de una competencia constitucionalmente reservada, [...] la sustitución de unas bases por el Derecho europeo no modifica constitutivamente la competencia constitucional estatal de emanación de bases.*”

Stát může stanovit budoucí základní pravidla v rámci výkonu ústavně vyhrazené pravomoci, [...] nahrazení státních pravidel evropským právem nemění ústavní pravomoc státu stanovovat meze.

¹⁶⁶ Srov. např. STC 41/2013 nebo STC 61/2013: „*el Derecho de la Unión Europea “no integra en sí mismo el canon de constitucionalidad [...]“ [...] incluidos, en su caso, los Tratados de la Unión Europea y la Carta de derechos fundamentales de la Unión Europea.*”

Právo Evropské unie „samo o sobě nepředstavuje kánon ústavnosti [...]“ [...] včetně případných smluv o Evropské unii a Listiny základních práv Evropské unie.

přeneseného výkonu některých státních pravomocí. Výkon státní správy je dle názoru ÚS ES podřízen v první řadě Ústavě, a to bez ohledu na jiné mezinárodní závazky.

3. Case study první – Případ *Melloni*

3.1. Úvod

V předchozí části této práce jsem se věnoval především „obecné“ judikatuře ÚS ES a doktríně nadřazenosti ústavy a přednosti práva evropského. Účelem této části práce je na konkrétním případě (*case study*) ilustrovat dopady této doktríny, byť v této kapitole (na rozdíl od kapitoly následující) shledáme, že popsaná doktrína není vždy samotným ÚS ES bez výhrady aplikována a význam přednosti unijního práva je vykládán extenzivně, až se rozdíl mezi předností a nadřazeností slévá v jedno.¹⁶⁷

Věc *Melloni* projednaná Soudním dvorem Evropské unie pod sp. zn. C-399/11 je prvním případem, kdy ÚS ES položil k SDEU předběžnou otázku ve smyslu čl. 267 SFEU.¹⁶⁸ Zároveň se k datu uzavření této práce jedná o případ poslední.

3.2. Předběžná otázka v judikatuře ÚS ES

Náhled ÚS ES na povahu předběžné otázky v čase do značné míry kopíruje vývoj judikatury tohoto soudu k evropským otázkám obecně. Dlouhodobě zastávaným názorem ÚS ES bylo, že stejně tak jako tomuto nepřísluší dohlížet na správnou aplikaci práva EU, nepřísluší mu ani pokládat předběžné otázky k SDEU.¹⁶⁹ Tento náhled byl nicméně relativizován právě ve věci *Melloni* probírané v této kapitole, ve které ÚS ES dovedl, že za účelem ochrany základních ústavně garantovaných práv může být položení předběžné otázky vhodné.¹⁷⁰

Vývoj judikatury lze vysledovat též v dalších aspektech pokládání předběžné otázky SDEU, když dle starší judikatury ÚS ES nepředložení předběžné otázky obecným soudem

---

¹⁶⁷ Srov. disentní stanoviska k DTC 1/2004 a DTC 1/1992 výše.

¹⁶⁸ GARCÍA SÁNCHEZ, Beatriz. TJUE - Sentencia de 26.02.2013, Melloni, C-399/11. *Revista de Derecho Comunitario Europeo*. 2013, núm. 46, ISSN: 1138-4026, ISSN: 1989-5569 (on-line), s. 1138. [cit. 2021-12-5]. Dostupné z: < <https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/4540757.pdf> >

¹⁶⁹ Prontuario de jurisprudencia del Tribunal Constitucional sobre el Derecho de la Unión Europea. [online]. [cit. 2022-24-01], s. 15: „*Dado que no corresponde al TC garantizar ni la correcta implementación del DUE, ni su correcta aplicación por los poderes públicos, no le corresponde tampoco, por regla general, elevar cuestiones prejudiciales al TJUE. Línea jurisprudencial mantenida en pronunciamientos posteriores como las SSTC 372/1993, 143/1994, 265/1994.*“

Vzhledem k tomu, že není v kompetenci ÚS ES zajišťovat správné provádění evropského práva, ani jeho řádnou aplikaci ze strany orgánů veřejné moci, nepřísluší mu zpravidla předkládat otázky Soudnímu dvoru EU. Tato judikatura byla zachována i v následujících rozhodnutích, jako je STC 372/1993, STC 372/1993, STC 143/1994 a STC 265/1994. Dostupné z:

< <https://www.tribunalconstitucional.es/es/jurisprudencia/InformacionRelevante/Prontuario%20jurisprudencia%20onstitucional%20sobre%20Derecho%20de%20la%20UE.pdf> >

¹⁷⁰ Srov. níže a ATC 86/2011 a STC 26/2014.

nemohlo samo o sobě představovat porušení práva na spravedlivý proces.¹⁷¹ Následně nicméně ÚS ES připustil, že rozhodnutí o (ne)položení předběžné otázky ústavní rozměr mít může,¹⁷² na čemž soud setrval i v recentní judikatuře.¹⁷³

S tím souvisejí případy, kdy obecný soud neaplikuje vnitrostátní zákon pro jeho rozpor s unijním právem, a to buďto na základě vlastního uvážení (soud posoudí rozpor jako *acte clair* ve smyslu rozhodnutí v případě *CILFIT*¹⁷⁴ případně jako *acte éclairé* ve smyslu rozhodnutí *Da Costa*¹⁷⁵), nebo na základě rozhodnutí SDEU o předběžné otázce v takové konkrétní věci. ÚS ES se nicméně staví velmi kriticky k možnosti, aby obecný soud přikročil k neaplikování zákona ve prospěch práva EU pouze o vlastní vůli, pročež vyžaduje, aby takovému postupu předcházelo položení předběžné otázky k SDEU.¹⁷⁶ To i vzhledem k povaze zákona jako projevu vůle lidu, což je inherentním rysem demokratického a parlamentního systému.¹⁷⁷ Tento závěr jdoucí nad rámec závěrů ve věci *CILFIT* (a do značné míry proti nim) ÚS ES nicméně v pozdější judikatuře přehodnotil, když připustil, aby o neslučitelnosti vnitrostátního práva a práva EU rozhodl obecný

---

¹⁷¹ STC 111/1993: „*La decisión sobre el planteamiento de la cuestión prejudicial corresponde en forma exclusiva e irrevisable al órgano judicial y no impide la defensa del derecho fundamental de las partes ante el Tribunal Constitucional.*”

Rozhodnutí o předložení předběžné otázky je výlučně a neodvolatelně věcí obecného soudu a nebrání účastníkům řízení bránit své základní právo před Ústavním soudem.

¹⁷² STC 58/2004: „*En determinados supuestos, esa falta de planteamiento pueda llevar aparejada irremediabilmente la lesión del citado derecho fundamental, como así ha ocurrido en el presente caso.*”

V některých případech může nepoložení předběžné otázky nenapravitelně vést k porušení výše uvedeného základního práva, k čemuž došlo v tomto případě.

¹⁷³ STC 232/2015. Podobnou logiku lze vysledovat i v rozhodovací praxi ESLP, srov. GRABENWARTER, Christoph. Komentář k čl. 6. In: GRABENWARTER, Christoph. *European Convention on Human Rights*. München: C. H. Beck, 2014, ISBN: 3406603211, s. 133: „*The convention does not guarantee any right to have a case referred by a domestic court to the CJEU for a preliminary ruling [...]. But the refusal of a request for preliminary ruling may infringe the fairness of the proceedings if it appears to be arbitrary.*”

¹⁷⁴ Srov. rozsudek SDEU ve věci C-283/81 *CILFIT v. Ministero della Sanità*

¹⁷⁵ Srov. rozsudek SDEU ve spojených věcech C-28 až 30/62 *Da Costa*

¹⁷⁶ STC 58/2004: „*En suma, cuando se trata de inaplicar una ley interna el planteamiento de la cuestión prejudicial se debe convertir en una garantía comprendida en el derecho a la tutela judicial efectiva frente a inaplicaciones judiciales arbitrarias o insuficientemente fundadas de la ley española en nombre de la primacía del Derecho comunitario europeo.*”

Stručně řečeno, pokud se jedná o neaplikování vnitrostátního zákona, musí se rozhodnutí o předběžné otázce stát zárukou zahrnutou do práva na účinnou soudní ochranu proti svévolnému nebo nedostatečně odůvodněnému soudnímu neuplatnění španělského zákona ve jménu přednosti práva Evropského společenství.

¹⁷⁷ STC 58/2004: „*El eventual juicio de incompatibilidad de una norma legal interna con el Derecho comunitario no puede depender exclusivamente de un juicio subjetivo del aplicador de Derecho, [...] "tanto más cuanto en un sistema democrático la ley es la expresión de la voluntad popular -como se declara en el Preámbulo de nuestra Constitución- y es principio básico del sistema democrático y parlamentario hoy vigente en España".*”

Případně posouzení neslučitelnosti vnitřního právního předpisu s právem Společenství nemůže záviset výlučně na subjektivním posouzení osoby aplikující právo, [...] "zejména proto, že v demokratickém systému je právo výrazem vůle lidu - jak je uvedeno v preambuli naší ústavy - a je základním principem demokratického a parlamentního systému platného v současné době ve Španělsku".

soud.¹⁷⁸ ÚS ES tento názor nicméně následně korigoval a nepoložení předběžné otázky podmínil splněním přísných požadavků na zřejmost nesouladu mezi právem EU a národním právem.¹⁷⁹

3.3. Aplikovatelné vnitrostátní právo

Dle čl. 24 Ústavy všechny osoby mají právo být informovány o obviněních vznesených proti nim a na veřejný proces bez zbytečných průtahů a se všemi zárukami.¹⁸⁰ Dle judikatury ÚS ES tento článek Ústavy mj. zahrnuje právo nebýt odsouzen v nepřítomnosti, aniž by uložený trest mohl být následně přezkoumán např. na základě obnovy řízení,¹⁸¹ přičemž tento názor byl ÚS ES mnohokrát potvrzen.¹⁸² Můžeme tedy hovořit o ustálené judikatuře soudu. V projednávaném případě se toto ústavou zaručené právo dostalo do konfliktu s povinnostmi Španělska dle rámcového rozhodnutí Rady o vzájemném uznávání soudních rozhodnutí vydaných v nepřítomnosti.¹⁸³

Stefano Melloni – italský státní příslušník – byl v nepřítomnosti odsouzen italským soudem a následně na něj byl vydán evropský zatýkácí rozkaz (dále také jen „EZR“). Obdobnou otázkou jako ve věci *Melloni* se ÚS ES přitom zabýval již v rozsudku STC 199/2009 ze dne 21. října 2009,¹⁸⁴ ve kterém vyhověl ústavní stížnosti ve věci tvrzeného porušení základních práv při aplikaci evropského zatýkácího rozkazu nižšími soudy. V ústavní stížnosti v prejudikatuře

---

¹⁷⁸ Srov. STC 78/2010 a STC 27/2013

¹⁷⁹ STC 37/2019

¹⁸⁰ 1. Todas las personas tienen derecho a obtener la tutela efectiva de los jueces y tribunales en el ejercicio de sus derechos e intereses legítimos, sin que, en ningún caso, pueda producirse indefensión.

2. Asimismo, todos tienen derecho al Juez ordinario predeterminado por la ley, a la defensa y a la asistencia de letrado, a ser informados de la acusación formulada contra ellos, a un proceso público sin dilaciones indebidas y con todas las garantías, a utilizar los medios de prueba pertinentes para su defensa, a no declarar contra sí mismos, a no confesarse culpables y a la presunción de inocencia.

1. Všechny osoby mají právo na účinnou ochranu soudců a soudů při uplatňování svých práv a oprávněných zájmů, aniž by byly za jakýchkoli okolností bezbranné.

2. Stejně tak má každý právo na řádného soudce předem určeného zákonem, na obhajobu a pomoc obhájce, na to, aby byl informován o obvinění proti němu, na veřejný proces bez zbytečných průtahů a se všemi zárukami, na použití důkazních prostředků důležitých pro jeho obhajobu, na to, aby nevypovídal proti sobě, aby se nepřiznal k vině, a na presumpci nevin.

¹⁸¹ V STC 199/2009 ÚS ES rozhodl, že „soudní povolení k bezpodmínečnému předání obžalovaného do Itálie k výkonu trestu uloženého mu po soudním řízení, které se konalo v nepřítomnosti, porušilo jeho právo na obhajobu (čl. 24 odst. 2 Ústavy), neboť "představuje 'nepřímé' porušení požadavků vyplývajících z práva proklamovaného v čl. 24 odst. 2 Ústavy tím, že narušuje základní obsah spravedlivého procesu způsobem, který se dotýká lidské důstojnosti ... tím, že [napadený rozsudek] souhlasí s vydáváním do zemí, které v případech velmi závažných trestných činů uznávají platnost rozsudků vynesených v nepřítomnosti, aniž by toto předání podmiňovaly tím, že odsouzená osoba je může napadnout, aby bylo zajištěno její právo na obhajobu".“

¹⁸² Např. STC 134/2000, STC 162/2000, STC 156/2002 a STC 183/2004

¹⁸³ Rámcové rozhodnutí Rady 2009/299/SVV ze dne 26. února 2009, kterým se mění rámcová rozhodnutí 2002/584/SVV, 2005/214/SVV, 2006/783/SVV, 2008/909/SVV a 2008/947/SVV a kterým se posilují procesní práva osob a podporuje uplatňování zásady vzájemného uznávání rozhodnutí na rozhodnutí vydaná v soudním jednání, kterého se dotyčná osoba nezúčastnila osobně

¹⁸⁴ STC 199/2009

k případu *Melloni* bylo namítáno porušení práva na spravedlivý proces vzhledem k tomu, že soud, který rozhodl o extradici (Audiencia Nacional), se nezabýval možností obnovy řízení pro v nepřítomnosti odsouzeného v zemi žádajícího orgánu.¹⁸⁵ ÚS ES stížnosti vyhověl, když dle jeho názoru „*pro účely dodržení záruk spojených se spravedlivým procesem nelze ztotožnit přítomnost advokáta, který byl stěžovateli ustanoven, na soudním jednání se skutečnou přítomností obžalovaného*“.¹⁸⁶ ÚS ES dále poznamenal, že přestože „*rámcové rozhodnutí nezavazuje členské státy, aby stanovily takovou podmínku [právo žádat obnovu řízení] pro extradici*“,¹⁸⁷ španělský soud nemůže vydat do jiného členského státu v nepřítomnosti odsouzeného, pokud mu není garantováno právo na obnovu řízení. V opačném případě by došlo k porušení *esenciálního obsahu*¹⁸⁸ práva na spravedlivý proces, jak je toto právo garantováno Ústavou.¹⁸⁹

ÚS ES tedy v prejudikatuře k případu *Melloni* zrušil rozhodnutí nižšího soudu, kterým došlo k vyhovění extradici na základě EZR, a to za situace, kdy si byl nepochybně vědom, že tímto rozhodnutím porušuje právo EU. O to zajímavější je, že v tomto původním rozsudku není otázka nadřazenosti Ústavy či přednosti unijního práva nikde výslovně řešena. ÚS ES si vystačil s konstatováním protiústavnosti.

Tento závěr nicméně nebyl přijat bez výhrad, když dle dvou disentních stanovisek bylo na místě ve věci podat předběžnou otázku SDEU. Předmětem kritiky byla především absence odlišení EZR od běžných mechanismů vydávání trestně stíhaných nebo odsouzených do zahraničí, když dle SDEU dotčené rámcové rozhodnutí založené na zásadě vzájemného uznávání nahradilo předchozí mnohostranné úpravy.¹⁹⁰ Proto dle disentního stanoviska soudce dona Jorge Rodríguez-Zapata Péreze „*osoba, jíž se týká evropský zatýkací rozkaz, požívá záruk lidských práv, které platí ve společném evropském prostoru a ochrany ESLP*“, a nikoli tedy *prima facie* ochrany ze strany národních soudů.¹⁹¹

---

¹⁸⁵ STC 199/2009

¹⁸⁶ STC 199/2009

¹⁸⁷ STC 199/2009: „*Decisión Marco no obliga imperativamente a los Estados miembros a establecer dicha condición para la entrega, sino que reenvía la cuestión a lo que a tal respecto venga dispuesto por sus respectivos ordenamientos jurídicos.*“

¹⁸⁸ *Contenido esencial* pozn. autora

¹⁸⁹ STC 199/2009

¹⁹⁰ Srov. např. bodu 28 rozsudku SDEU C-303/05 *Advocaten voor de Wereld*: „*předmětem tohoto rámcového rozhodnutí [je] nahradit mnohostranný systém vydávání mezi členskými státy systémem předávání odsouzených nebo podezřelých osob mezi soudními orgány za účelem trestního řízení nebo výkonu soudních rozhodnutí založených na zásadě vzájemného uznávání.*“

¹⁹¹ Disentní stanovisko č. 1 k rozsudku STC 199/2009

Dle disentního stanoviska soudce dona Pabla Pérez Tremps ÚS ES pochybil, když nepoložil SDEU předběžnou otázku, aby tento vyložil, zda absence práva na obnovu řízení představuje zásah do práva na spravedlivý proces.¹⁹² Dle obou disentních stanovisek ÚS ES vyložil vnitrostátní normy v rozporu s unijním právem a nepokusil se o tzv. *eurokonformní výklad*, jak mj. vyžaduje SDEU.¹⁹³

Z hlediska práva EU bych též pokládal za vhodné předběžnou otázku SDEU položit,¹⁹⁴ když řešená otázka nepochybně není *acte clair* a zároveň se nejedná ani o *acte éclairé*. Za nejelegantnější řešení bych pokládal zrušení napadeného rozsudku a vrácení věci k dalšímu řízení španělskému odvolacímu soudu (*Audiencia Nacional*), který jako obecný soud poslední instance měl položit předběžnou otázku ve smyslu čl. 267 SFEU.¹⁹⁵ Ústavní stížnost (*Recurso de Amparo*) přitom nemusí nutně být považována za opravný prostředek ve smyslu č. 267 SFEU, když se jedná o procesní postup *mimořádný* a *výjimečný*,¹⁹⁶ což ostatně bylo zastávaným řešením dle ustálené judikatury ÚS ES až do věci *Melloni*.¹⁹⁷ Totožné řešení zvolil například i Ústavní soud ČR, který se podobně jako ústavní soudy jiných zemí nepovažuje za povinný k podání předběžné otázky.¹⁹⁸ V jistém ohledu ÚS ES zvolil nejhorší možné řešení,¹⁹⁹ když právo EU *de facto* nevzal v potaz, nevypořádal se s ním a vystačil si pouze s národním právem v situaci, ve které byla přítomnost unijního prvku nepochybná.

3.4. Předběžné otázky ve věci *Melloni*

Jak bylo přiblíženo výše, ÚS ES se otázkou vydávání občanů členských států EU zabýval vícekrát. V předchozím bodu této práce byl komentován případ, kdy ÚS ES odmítl provést extradici rumunského občana z toho důvodu, že v Rumunsku nebylo zaručeno právo na obnovu řízení v nepřítomnosti odsouzeného. Skutkově i právně totožným případem se soud zabýval i v případě Stefana Melloni, který též byl v nepřítomnosti odsouzen italským soudem a následně na

---

¹⁹² Disentní stanovisko č. 2 k rozsudku STC 199/2009

¹⁹³ Srov. např. rozsudek ve věci C-105/03 *Maria Pupino*, podobně i český Ústavní soud v nálezu III. ÚS 1996/13 ze dne 16. 7. 2015

¹⁹⁴ To ostatně následně potvrdil i SDEU ve věci *Melloni*

¹⁹⁵ Čl. 267 SFEU: [...] Vystane-li taková otázka při jednání před soudem členského státu, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, je tento soud povinen obrátit se na Soudní dvůr Evropské unie. [...]

¹⁹⁶ CALLEJÓN BALAGUER, Francisco. (coord.). *Manual de derecho constitucional*. Volumen I, Decimosexta edición. Madrid: Tecnos, 2021, ISBN-10: 8430963278, ISBN-13: 978-8430963270, s. 309

¹⁹⁷ Srov. výše.

¹⁹⁸ PÍTROVÁ, Lenka. Komentář k čl. 267. In: SYLLOVÁ, Jindřiška. – PÍTROVÁ, Lenka. – PALDUSOVÁ, Helena. Lisabonská smlouva: komentář. Praha: C.H. Beck, 2010, ISBN 978-80-7400-339-4, s. 839: „Ústavní soudy některých členských států ostatně přímo či nepřímo deklarovaly, že se nepovažují za soudy povinné pokládat předběžnou otázku.“ Dále srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 2. 12. 2008, sp. zn. Pl.ÚS 12/08.

¹⁹⁹ Srov. výše disentní stanovisko k DTC 1/2004

něj byl vydán EZR,²⁰⁰ na základě kterého *Audiencia nacional* rozhodla o jeho vydání do Itálie, když shledala, že „*právo na obhajobu bylo respektováno, jelikož S. Melloni předem věděl o konání soudního jednání, dobrovolně se jej nezúčastnil a zvolil si dva advokáty, kteří jej měli zastupovat a obhajovat a kteří se v tomto postavení zúčastnili řízení v prvním stupni, odvolacího řízení a řízení o kasačním opravném prostředku, a tím byly vyčerpány opravné prostředky*“.²⁰¹

Napadený postup odvolacího soudu je zjevně v souladu s právem EU, když dle čl. 4a Rámcového rozhodnutí Rady 2009/299/SVV a postačí, byla-li osoba včas osobně předvolána, informována, že rozhodnutí může být vyneseno, pokud se jednání soudu nezúčastní, nebo věděla o plánovaném jednání soudu a zmocnila svého právního zástupce, kterého si sama zvolila nebo který jí byl ustanoven státem, aby ji na jednání soudu obhajoval, a tímto zástupcem byla skutečně na jednání soudu obhajována.²⁰² Standard ochrany základních práv poskytovaný dle práva EU je tak v tomto případě zjevně nižší než ochrana poskytována španělskou Ústavou.²⁰³

Proti rozhodnutí odvolacího soudu o svém vydání do Itálie podal Stefano Melloni ústavní stížnost (*Recurso de Amparo*) k ÚS ES, přičemž namítal, že bylo porušeno jeho právo na spravedlivý proces, když byl odsouzen v nepřítomnosti a italské zákony mu nezaručují obnovu řízení. Jak bylo objasněno výše, dle Ústavy se jedná o *esenciální obsah* práva na spravedlivý proces a judikaturou ÚS ES dovozené nároky pro povolení extradice ze Španělska jsou použitelné i v rámci EZR.²⁰⁴ ÚS ES následně přiznal ústavní stížnosti odkladný účinek a rozhodl předložit SDEU následující předběžné otázky:

1) „*Je třeba čl. 4a odst. 1 rámcového rozhodnutí [...], vykládat v tom smyslu, že v případech uvedených v tomto ustanovení brání vnitrostátním justičním orgánům podmínit výkon evropského zatýkacího rozkazu tím, že dotčené odsuzující rozhodnutí může být za účelem zajištění práva dotyčné osoby na obhajobu přezkoumáno?*“

---

²⁰⁰ Bod 14. stanoviska GA ve věci C-399/11 *Melloni*

²⁰¹ *Ibid.* bod 17.

²⁰² Plné znění rámcového rozhodnutí autorsky kráceno [online]. 27. 03. 2009 [cit. 2021-18-11]. Dostupné z: < <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32009F0299> >

²⁰³ Standard ochrany dle LZPEU je nicméně souladný s EÚLP dle výkladu ESLP, srov. níže.

²⁰⁴ Srov. usnesení o položení předběžných otázek ATC 86/2011 ze dne 9. června 2011: „*[E]sta doctrina también es aplicable en el marco del sistema de entrega instaurado en la Unión Europea, que sustituye al procedimiento de extradición establecido en el Convenio europeo de extradición de 1957, en cumplimiento de la Decisión Marco 2002/584.*“

[T]ato doktrína je rovněž použitelná v rámci systému předávání osob zavedeného v Evropské unii, který nahrazuje postup vydávání stanovený v Evropské úmluvě o vydávání z roku 1957, podle rámcového rozhodnutí 2002/584.

2) *Je v případě kladné odpovědi na první otázku čl. 4a odst. 1 rámcového rozhodnutí [...] slučitelný s požadavky, které vyplývají z práva na účinnou právní ochranu a spravedlivý proces podle článku 47 Listiny [...], jakož i s právem na obhajobu, které zaručuje čl. 48 odst. 2 uvedené Listiny?*

3) *V případě kladné odpovědi na druhou otázku, umožňuje článek 53 Listiny, vykládaný systematicky ve spojení s právy přiznanými v člancích 47 a 48 Listiny, členskému státu podmínit předání osoby odsouzené v nepřítomnosti tím, že odsuzující rozhodnutí může být v dožadujícím státě přezkoumáno, a přiznat tak těmto právům vyšší úroveň ochrany, než jaká vyplývá z práva Evropské unie, za účelem vyloučení výkladu omezujícího nebo narušujícího základní právo uznané ústavou tohoto členského státu?*²⁰⁵

Podstatou předložených otázek tedy je, zda ve světle čl. 52 odst. 4 Listiny základních práv Evropské unie, který garantuje výklad LZPEU v souladu s ústavními tradicemi členských států,²⁰⁶ má před právem unie přednost vyšší standard ochrany lidských práv přiznávaný jedním z členských států. Přitom si nelze nepovšimnout podobnosti skutkových a právních okolností tohoto případu s těmi posuzovanými v rozsudku Spolkového ústavního soudu *Solange I*,²⁰⁷ ve kterém si Spolkový ústavní soud vyhradil právo posoudit použitelnost normy EU z hlediska jejího případného rozporu s jedním ze základních práv obsažených v Základním zákoně.²⁰⁸ Rozpor Ústavy Španělského království s právem EU v tomto případě nebyl jenom domnělý a tvrzený,

---

²⁰⁵ Bod 26. rozsudku SDEU ve věci C-399/11 *Melloni*

²⁰⁶ Pokud tato listina uznává základní práva, která vyplývají z ústavních tradic společných členským státům, musí být tato práva vykládána v souladu s těmito tradicemi.

²⁰⁷ Rozsudek Spolkového ústavního soudu BVerfGE 37, 271 2 BvL 52/71 *Solange I-Beschluß* (1974)

²⁰⁸ *Ibid.*: „Dokud integrační proces nepokročí tak daleko, že právo Společenství získá také katalog základních práv, o kterém rozhodl parlament a který má ustálenou platnost, odpovídající ve srovnání s katalogem základních práv obsaženým v Základním zákoně, obrátí se soud ve Spolkové republice Německo v řízení o soudním přezkumu na Spolkový ústavní soud, po obdržení rozhodnutí Evropského soudního dvora podle článku 177 Smlouvy je přípustný a nezbytný, pokud německý soud považuje normu práva Společenství, která je relevantní pro jeho rozhodnutí, za nepoužitelnou při výkladu podaném Evropským soudním dvorem, protože a pokud je v rozporu s jedním ze základních práv obsažených v Základním zákoně.“ Autorsky přeloženo a citováno dle překladu University of Texas at Austin School of Law [online]. 01. 12. 2005 [cit. 2021-18-11]. Dostupné z: < <https://law.utexas.edu/transnational/foreign-law-translations/german/case.php?id=588> >

nýbrž skutečný a deklarovaný²⁰⁹ jejím nejvyšším interpretem,²¹⁰ přičemž podmínka umožnění přezkumného řízení stanovená pro předání odsouzené osoby do jiného členského státu je dle ÚS ES „*inherentní podstatě ústavního práva na spravedlivý proces*“.²¹¹

3.5. Stanovisko generálního advokáta

Generální advokát Yves Bot shrnul výše popsany právní názor ÚS ES, nicméně zároveň odmítl připustit výklad předmětného rámcového rozhodnutí, který by byl bez dalšího souladný s Ústavou, když dle jeho názoru je třeba rámcové rozhodnutí vykládat autonomně.²¹² Dle výkladu generálního advokáta při vydávání osoby do státu, jehož orgány vydaly EZR, rámcové rozhodnutí spojuje s nedostavením se k ústnímu jednání vzdání se práva na osobní přítomnost obžalovaného při jednání, a to v případě, že dotčená osoba byla řádně předvolána. S tímto hodnocením generálního advokáta nelze dle mého názoru než souhlasit, tím se však střet práva unijního a ústavního jenom vyostřuje. Generální advokát též připomněl, že opačný výklad by mohl vést ke snížení účinnosti mechanismu vzájemného uznávání.²¹³

Na druhou stranu generální advokát přistoupil na myšlenku, že dotčené ustanovení rámcového rozhodnutí může ve světle španělských ústavních zvyklostí odporovat i unijnímu právnímu řádu, když uvedl, že teze ÚS ES vyvolávají „*otázku platnosti tohoto ustanovení z hlediska základních práv chráněných unijním právním řádem, jelikož uvedené ustanovení by právu na spravedlivý proces a právu na obhajobu poskytovalo nedostatečnou ochranu, což je předmětem druhé otázky*“.²¹⁴

---

²⁰⁹ Srov. např. bod 21. stanoviska GA ve věci *Melloni*: „*Uvedený soud připomíná, že se tato vnitrostátní judikatura použije rovněž v rámci postupu předávání zavedeného rámcovým rozhodnutím 2002/584, a to ze dvou důvodů. První důvod se týká toho, že podmínka stanovená pro předání odsouzené osoby je inherentní podstatě ústavního práva na spravedlivý proces. Druhý důvod vychází z okolnosti, že čl. 5 bod 1 tohoto rámcového rozhodnutí v tehdy platném znění stanovil možnost, aby výkon evropského zatýkacího rozkazu vydaného za účelem výkonu trestu uloženého v nepřítomnosti podléhal „podle práva vykonávajícího členského státu“ mimo jiné podmínce, že „vystavující justiční orgán poskytne přiměřenou záruku, že osoba, na kterou se vztahuje evropský zatýkací rozkaz, bude mít možnost požádat o obnovu řízení, která ve vystavujícím členském státě zaručí její právo na obhajobu a právo být přítomna soudnímu jednání“ (rozsudek Tribunal Constitucional 177/2006 ze dne 5. června 2006).*“

²¹⁰ Čl. 1 organického zákona o Ústavním soudu definuje Ústavní soud jako nejvyššího interpreta Ústavy, srov.: „*El Tribunal Constitucional, como intérprete supremo de la Constitución*“

²¹¹ Bod 26. stanoviska GA

²¹² *Ibid.* bod 64.: „*unijní zákonodárce v podstatě potvrdil, že pokud dotyčná osoba věděla o plánovaném jednání soudu a byla informována, že rozhodnutí může být vyneseno, pokud se jednání soudu nezúčastní nebo pokud věděla o plánovaném jednání soudu a zmocnila svého právního zástupce, aby ji na jednání soudu obhajoval, je třeba mít za to, že tato osoba se vzdala práva zúčastnit se jednání, takže se nemůže domáhat práva na obnovu řízení.*“

²¹³ *Ibid.* bod 69.

²¹⁴ *Ibid.* bod 72.

Stran dostatečnosti ochrany základních práv přitom generální advokát vyšel z „*vyváženého postoje Evropského soudu pro lidská práva*“ a dovedl,²¹⁵ že není třeba jít nad tento rámec, když výklad ÚS ES „*není společný ústavním tradicím většiny členských států*“,²¹⁶ jak předpokládá výše citovaný čl. 52 odst. 4 LZPEU. Dle mého názoru se jedná o pozoruhodný jev, kdy mezinárodní soud svou judikaturou snižuje ochranu základních práv garantovanou vnitrostátním právem a národními soudy. Nejsem rovněž zcela přesvědčen o tom, zda je zcela namístě argumentace judikaturou ESLP, neboť ta by měla zajišťovat minimální standard²¹⁷ ochrany základních práv (*margin of appreciation*)²¹⁸ spíše než vyvážený evropský standard nebo dokonce maximální stupeň ochrany. To především s přihlédnutím k různým historickým okolnostem, za kterých vznikaly ústavy evropských států a jejich katalogy základních práv.²¹⁹ Jak se dočteme ve španělské komentářové literatuře, v současné době platná Ústava z roku 1978 výslovně derogovala organický zákon o státě z roku 1967, protože v něm zakotvené garance spravedlivého procesu „*nebyly dostatečné*“.²²⁰ Přestože lze chápat požadavek na unijní standardizaci ochrany základních práv v případech s unijním (přeshraničním) prvkem z důvodu uznávání trestních rozhodnutí, situace, kdy dochází ke snížení ochrany základních práv občana unie²²¹ v důsledku členství dotčených států v Evropské unii, je hodná dalšího zamyšlení.

Další spornou otázkou ve věci bylo, zda lze článek 53 LZPEU,²²² jehož cílem je zachovat úroveň ochrany, kterou nyní poskytují ve své oblasti působnosti právo Unie, vnitrostátní a mezinárodní právo,²²³ vykládat v tom smyslu, že „*členským státům umožňuje použít v oblasti působnosti unijního práva jejich ústavní normu, která zaručuje vyšší úroveň ochrany dotčeného*

---

²¹⁵ Ibid. bod 84.

²¹⁶ Ibid.

²¹⁷ Srov. např. ANDREADAKIS, Stelios. The European Convention on Human Rights, the EU and the UK: Confronting a Heresy: A Reply to Andrew Williams. *The European Journal of International Law*. 2013, Vol. 24 no. 4, ISSN 0938-5428 (print), 1464-3596 (web), s. 1189: „*Establishment of minimum standards across the 27 EU Member States as well as the 47 Contracting Parties of the Council of Europe*.“

²¹⁸ Srov. rozhodnutí ESLP ve věci *Handyside v. United Kingdom* [1976]

²¹⁹ V podrobnostech k ústavnímu vývoji Španělského království srov. TORRES DEL MORAL, Antonio. *Constitucionalismo Histórico Español*. Madrid: Servicio de Publicaciones de la Facultad de Derecho de la Universidad Complutense de Madrid, 2004, ISBN-10: 8479913819, ISBN-13: 978-8479913816.

²²⁰ CARRO MARINA, Marta. Komentář k čl. 24. In: MUÑOZ MACHADO, Santiago (ed). *Comentario mínimo a la Constitución española*. Barcelona: Editorial Plantea, 2018, ISBN 10: 8491990445 ISBN 13: 9788491990444, s. 109. Podobně TORRES DEL MORAL, Antonio. *Constitucionalismo Histórico Español*, s. 241.

²²¹ Čl. 14 odst. 2 SEU: Evropský parlament se skládá ze zástupců občanů Unie. Podobně čl. 10 odst. 2 SEU: Občané jsou na úrovni Unie přímo zastoupeni v Evropském parlamentu.

²²² Čl. 53 LZPEU: Žádné ustanovení této listiny nesmí být vykládáno jako omezení nebo narušení lidských práv a základních svobod, které v oblasti své působnosti uznávají právo Unie, mezinárodní právo a mezinárodní smlouvy, jejichž stranou je Unie nebo všechny členské státy, včetně Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, a ústavy členských států.

²²³ Vysvětlení k článku 53 – Úroveň ochrany, Vysvětlení k Listině základních práv Úř. věst. C 303, 14. 12. 2007, s. 17 - 35

základního práva“.²²⁴ Tento výklad by *de facto* znamenal, že LZPEU podobně jako EÚLP stanoví pouze minimální standard, který umožňuje členským státům při aplikaci unijního práva uplatnit vyšší standard ochrany vyplývající z jejich ústavy.²²⁵ V tomto konkrétním případě by tento výklad umožňoval ÚS ES nevydat v Itálii v nepřítomnosti odsouzeného Stefana Melloni, a to z důvodu uplatnění výjimky z obecné povinnosti vydávat osoby na základě evropského zatýkacího rozkazu, přičemž tato výjimka by měla původ nikoli v unijním právu, ale v právu členského státu.²²⁶

3.5.1. *Princip aplikační přednosti a princip non regression*

Generální advokát v rámci odůvodnění svého stanoviska tedy musel vážít zachování vyšší ochrany základního práva dle ústavy členského státu proti jednotnému uplatňování unijního práva. V asi nejpodstatnějším odstavci celého stanoviska dospěl k závěru, že ÚS ES navržený způsob výkladu by za určitých okolností mohl vést k popření přednosti unijního práva, protože „*tento výklad by byl totiž v rozporu se zásadou přednosti unijního práva, jelikož by v každém konkrétním případě upřednostňoval právní normu poskytující dotčenému základnímu právu nejvyšší stupeň ochrany. V určitých případech by tak byla uznána přednost vnitrostátních ústav před unijním právem*“.²²⁷ To generální advokát pokládal za neslučitelné s dosavadní judikaturou SDEU, dle které v případě kolize unijního a vnitrostátního práva musí převážet právo unijní, a to bez ohledu na právní sílu dané vnitrostátní normy.²²⁸ Nerozhodné přitom je, který právní řád poskytuje vyšší ochranu základních práv.²²⁹ Do značné míry opačně SDEU rozhodl ve věci *Schmidberger*,²³⁰ kde upřednostnil vnitrostátní ochranu shromažďovacího práva před volným pohybem zboží v rámci volného trhu.²³¹

---

²²⁴ Bod 110. stanoviska GA ve věci *Melloni*.

²²⁵ *Ibid.* bod 91.

²²⁶ K výjimkám z povinnosti extradice na základě evropského zatýkacího rozkazu srov. např.: JAROLÍM, Jiří. Tři a jeden nepsaný důvod k povinnému odmítnutí evropského zatýkacího rozkazu. *Právní rozhledy*. 2020, č. 13-14, s. 501-504. Z judikatury SDEU stojí za zmínku např. rozsudek ve věci C-216/18 PPU *Minister for Justice and Equality (Nedostatky v systému soudnictví)*, dle kterého je vydávající orgán povinen zkoumat, zda na straně přijímajícího státu hrozí „*skutečně nebezpečí, že z důvodu systémových nebo celoplošných nedostatků, pokud jde o nezávislost soudní moci ve vystavujícím členském státu, dojde k porušení základního práva na spravedlivý proces*“.

²²⁷ Bod 97. stanoviska GA ve věci *Melloni*

²²⁸ *Ibid.* bod 98., v podrobnostech srov. kapitulu 2 této práce.

²²⁹ *Ibid.* bod 99.

²³⁰ V podrobnostech srov. např. BONDI, Andrea. Free Trade, a Mountain Road and the Right to Protest: European Economic Freedoms and Fundamental Individual Rights. *European Human Rights Law Review*. 2004, Issue 1., s. 51 – 61, ISSN 1361-1526, [cit. 2021-12-5]. Dostupné z: < <https://www.ftbchambers.co.uk/sites/default/files/free-trade-a-mountain-road-and-the-right-to-protest--european-economic-freedoms-and-fundamental-individual-rights.pdf> >

²³¹ Srov. např. bod 90 rozsudku SDEU ve věci C-112/00 *Schmidberger*, ve kterém SDEU neshledal porušení smluv ze strany Rakouska, které povolilo shromáždění na dálnici v Brennerském průsmyku, což vedlo k 30 hodinovému uzavření dálnice: „*Uložení přísnějších podmínek týkajících se jak místa – např. na okraji dálnice vedoucí přes Brenner – tak doby trvání – omezení pouze na několik hodin – dotyčného shromáždění by mohlo být chápáno jako nadměrné omezení, které by mohlo zbavit akci podstatné části jejího významu. Pokud příslušné vnitrostátní orgány musí usilovat o to, aby co nejvíce omezily nevyhnutelné účinky, které má manifestace na veřejné silnici na svobodu*

Přestože čl. 53 LZPEU stanoví, že žádné ustanovení LZPEU nesmí být vykládáno jako omezení nebo narušení lidských práv a základních svobod, které v oblasti své působnosti uznávají právo Unie, mezinárodní právo a mezinárodní smlouvy, jejichž stranou je Unie nebo všechny členské státy, včetně Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, a ústavy členských států, generální advokát dovodil, že podstatou tohoto ustanovení je pouze, že LZPEU „nemůže mít za účinek to, že členské státy budou nuceny snížit úroveň ochrany základních práv zaručenou vnitrostátní ústavou v případech, které nespadají do působnosti unijního práva“.²³² Nabízí se otázka, zda tato teze zcela nevyprazdňuje smysl čl. 53 LZPEU a netýká se spíše čl. 51 LZPEU,²³³ který upravuje oblast použití LZPEU pouze na situace, kdy členské státy uplatňují právo unie.

Ostatně např. dle španělské komentářové literatury z doby po přijetí Lisabonské smlouvy (a před rozhodnutím případu *Melloni*) důvodem pro přijetí čl. 53 LZPEU měla být snaha, aby výhrady některých členských států stran přednosti unijního práva v oblasti ochrany základních práv před národními ústavami byly tímto článkem *adekvátně neutralizovány*.²³⁴

Generální advokát se dále aplikací principu aplikační přednosti namísto upřednostnění vyšší ochrany základního práva garantované ústavou jednoho z členských států odchýlil od zásady *non regression*,²³⁵ která spočívá v garanci zákazu *reformatio in peius* v rámci ochrany základních práv, tedy že standard ochrany základních práv je možné jen zvyšovat, nikoli snižovat.²³⁶ Nutno podotknout, že tento princip není všeobecně přijímán ani v judikatuře ESLP²³⁷ a v novějších

---

pohybu, musí poměřovat tento zájem se zájmem manifestantů, kteří chtějí přitáhnout pozornost veřejnosti k cílům této akce.“

²³² Bod 134. stanoviska GA ve věci *Melloni*

²³³ Čl. 51 odst. 1 LZPEU: Ustanovení této listiny jsou při dodržení zásady subsidiarity určena orgánům, institucím a jiným subjektům Unie, a dále členským státům, výhradně pokud uplatňují právo Unie. Respektují proto práva, dodržují zásady a podporují jejich uplatňování v souladu se svými pravomocemi, při zachování mezí pravomocí, které jsou Unii svěřeny ve Smlouvách.

²³⁴ MARTÍN Y PÉREZ DE NANCLARES, José. Komentář k čl. 53. In: MANGAS MARTÍN, Araceli. *Carta de los Derechos Fundamentales de la Unión Europea, Comentario artículo po artículos*. Bilbao: Fundación BBVA, 2008, s. 854.

²³⁵ V podrobnostech srov. např. VORDERMAYER-RIEMER, Markus. *Non-Regression in International Environmental Law: Human Rights Doctrine and the Promises of Comparative International Law*. Cambridge, Antverp: Intersentia, 2020, s. 33 – 36

Případně CHIRDARIS, Vassilis. Limits of interpretation of the Strasbourg Court and the principle of non-regression. In: *ECHR Case Law*. [online]. 19. 9. 2018 [cit 2021-12-19] Dostupné z: < <https://www.echrcaselaw.com/en/echr-decisions/critique/the-limits-of-interpretation-of-the-strasbourg-court-and-the-principle-of-non-regression/#>>

²³⁶ MARTÍN Y PÉREZ DE NANCLARES, José. Komentář k čl. 53. In: MANGAS MARTÍN, Araceli. *Carta de los Derechos Fundamentales de la Unión Europea, Comentario artículo po artículos*. Bilbao: Fundación BBVA, 2008, ISBN 978-84-96515-80-2, s. 854: „En realidad, el art. 53 recoge simplemente el clásico principio de non regressio, una garantía de bloqueo de cualquier reformatio in peius dentro de la Unión en materia de derecho fundamentales.“

²³⁷ Srov. např. bod 8. disentaného stanovisko soudce Casadevall a k rozhodnutí ESLP ve věci *Gorou v. Greece* [2009]: „Acquired rights in the cause of human rights are at least as precious as acquired rights in other branches of the law and therefore the principle of non-regression must prevail.“

rozhodnutích ESLP lze dle některých autorů vysledovat snižování nároků kladených na členské státy úmluvy.²³⁸

Důsledné trvání na principu *non regression* v každém případě nelze považovat za pouze pozitivní jev, když neochota vrcholných soudů slevit z již judikaturou dovozených základních práv může ve svém důsledku vést k popření demokratických základů společnosti a tvorby práva. To s přihlédnutím k tomu, že katalog lidských práv je neustále širší a jejich výklad je ze strany soudní moci stále extenzivnější,²³⁹ a to aniž by docházelo k zásadním změnám pozitivního práva nebo společenského konsensu. Taková soudní rozhodnutí především v kontroverzních společenských a lidskoprávních otázkách vylučují legitimní politickou debatu o daném tématu a soudně deklarují „konečnou a nezměnitelnou pravdu“, čímž zároveň *pro futuro* vylučují demokratickou deliberaci o případné změně konkrétní úpravy.²⁴⁰ V tomto ohledu pokládám za zajímavé se tomuto do značné míry okrajovému tématu zkoumaného stanoviska věnovat hlouběji a věnovat mu řádky této podkapitoly, byť se s velkou mírou pravděpodobnosti jedná spíše o nezamýšlený důsledek výkladu práva v jednom konkrétním případě.

3.6. Rozsudek velkého senátu SDEU

Velký senát se v rozsudku ze dne 26. února 2013 ve věci C-399/11 přiklonil k názorům generálního advokáta, pročež není třeba rekapitulovat celý rozsudek a postačí zmínka o některých podstatných právních větvích v rozsudku obsažených. SDEU stejně jako generální advokát dospěl k závěru, že podstata ÚS ES položených předběžných otázek míří na střet národně garantovaného vyššího standardu ochrany základních práv a přednosti, respektive bezprostřední a externě nepodmíněné aplikovatelnosti unijního práva. Na základě v předchozí kapitole uvedených důvodů tedy SDEU rozhodl následovně:

---

²³⁸ Srov. HELFER, Laurence R. – VOETEN, Erik. Walking Back Human Rights in Europe? *The European Journal of International Law*, Vol. 31, no. 3, 2020, ISSN 0938-5428, s. 797 – 827.

Podobně náleží Ústavního soudu ze dne 18. 12. 2018, sp. zn. Pl. ÚS 4/18: *Z ústavního pořádku nelze dovodit absolutní obecnou aplikaci stand-still doktríny u hmotněprávní ochrany základních práv. Ústavní soud tak sice s odkazem na podstatné náležitosti demokratického právního státu (čl. 9 odst. 2 Ústavy) učinil u procedurální úrovni ochrany základních práv a svobod, z jeho judikatury ale neplyne analogické použití této teze též pro hmotněprávní rozsah základních práv. Naopak lze z rozhodovací praxe Ústavního soudu dovodit implicitně opak, tzn. již jednou dosaženou úroveň ochrany základních práv je možné za jistých podmínek snížit, zvláště jde-li o práva podléhající režimu čl. 41 odst. 1 LZPS.*

²³⁹ Srov. např. BORK, Robert. *Coercing Virtue, The Worldwide Rule of Judges*. Washington: AEI Press, 2003, ISBN 10: 0844741620 ISBN 13: 9780844741628, s. 12: „Particularities are usually more difficult to defend than universals, so rights talk continues to expand in common discourse, political platitudes and rulings of the judiciary.“

²⁴⁰ Srov. např. CALDWELL, Christopher. *The Age of Entitlement: America Since the Sixties*. New York: Simon & Schuster, 2020, ISBN 978-15-0110-689-7, s. 53.

„Ze všech výše uvedených úvah vyplývá, že čl. 4a odst. 1 rámcového rozhodnutí 2002/584 musí být vykládán v tom smyslu, že brání tomu, aby vykonávající justiční orgán v případech uvedených v tomto ustanovení podmínil výkon evropského zatýkacího rozkazu vydaného za účelem výkonu trestu tím, že odsuzující rozhodnutí vynesené v nepřítomnosti může být přezkoumáno ve vystavujícím členském státě.“

Dále se SDEU v rozsudku zabýval dostatečností ochrany práva na spravedlivý proces vyplývající ze článku 47 a 48 LZPEU²⁴¹ při aplikaci rámcového rozhodnutí, když v souladu s judikaturou ESLP dovedl, že právo obžalovaného na osobní účast při soudním jednání není absolutní a *„obžalovaný se může tohoto práva ze své vlastní svobodné vůle vzdát, a to výslovně či mlčky“*.²⁴² V projednávaném případě se přitom dle názoru SDEU odsouzený Stefano Melloni svého práva přinejmenším mlčky vzdal, když se – ač řádně předvolán – k jednání nedostavil. SDEU též zopakoval požadavek na harmonizaci vzájemného uznávání, který ze své podstaty musí vést k jednotnému standardu.²⁴³ Proto na druhou předběžnou otázku SDEU odpověděl v tom smyslu, že *„čl. 4a odst. 1 rámcového rozhodnutí 2002/584 je slučitelný s požadavky vyplývajícími z článku 47 a čl. 48 odst. 2 [LZPEU]“*.²⁴⁴

Nutnou ochranou *„jednotnosti standardu ochrany základních práv“*²⁴⁵ SDEU *inter alia* odůvodnil i odpověď na třetí otázku, dle které *„článek 53 [LZPEU] musí být vykládán v tom smyslu, že neumožňuje členskému státu podmínit předání osoby odsouzené v nepřítomnosti tím, že odsuzující rozhodnutí může být ve vystavujícím členském státě přezkoumáno za účelem vyloučení zásahu do práva na spravedlivý proces a práva na obhajobu zaručených jeho ústavou“*.²⁴⁶ Tímto rozhodnutím tedy SDEU potvrdil svou stávající judikaturu o přednosti unijního práva před veškerými normami právních řádů členských států včetně jejich ústav.²⁴⁷ Samotný rozsudek SDEU

---

²⁴¹ Čl. 47 LZPEU: Právo na účinnou právní ochranu a spravedlivý proces Každý, jehož práva a svobody zaručené právem Unie byly porušeny, má za podmínek stanovených tímto článkem právo na účinné prostředky nápravy před soudem. Každý má právo, aby jeho věc byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, předem zřízeným zákonem. Každému musí být umožněno poradit se, být obhajován a být zastupován. Bezplatná právní pomoc je poskytnuta všem, kdo nemají dostatečné prostředky, pokud je to nezbytné k zajištění účinného přístupu ke spravedlnosti.

Článek 48 LZPEU: Presumpce nevinny a právo na obhajobu 1. Každý obviněný se považuje za nevinného, dokud jeho vina nebyla prokázána zákonným způsobem. 2. Každému obviněnému je zaručeno respektování práv na obhajobu

²⁴² Bod 49. rozsudku SDEU ve věci *Melloni*

²⁴³ Ibid. bod 51.

²⁴⁴ Ibid. bod 54.

²⁴⁵ Ibid. bod 63.: *„[Přihlédnutí k] podmínce, kterou rámcové rozhodnutí 2009/299 nestanoví, [by] narušilo jednotnost standardu ochrany základních práv stanoveného v tomto rámcovém rozhodnutí [a] bylo by v rozporu se zásadami vzájemné důvěry a uznávání, které má toto rámcové rozhodnutí posilovat, a ohrožovalo by to tudíž účinnost uvedeného rámcového rozhodnutí.“*

²⁴⁶ Ibid. bod 64.

²⁴⁷ V podrobnostech srov. kapitolu 2. Též srov. rozsudek SDEU ve věci *Internationale Handelsgesellschaft*

nelze pokládat za překvapivý, což však nelze říci o následné reakci ÚS ES,²⁴⁸ který musel rozhodnout o ústavní stížnosti v situaci, kdy již v usnesení o položení předběžných otázek jednoznačně deklaroval, že případné vydání stěžovatele bude podmíněno prolomením standardu ochrany základních práv dle španělské Ústavy. Zároveň však ÚS ES v rozhodnutí ve věci samé musel vzít v potaz a vypořádat se se shora popsaným rozsudkem SDEU, který použitelnost Ústavy na případ vyloučil.

3.7. Rozsudek Ústavního soudu Španělského království

V návaznosti na rozsudek SDEU ve věci *Melloni* ÚS ES rozhodl rozsudkem ve věci samé o odmítnutí ústavní stížnosti, a tedy o vydání pana Melloniho do Itálie.²⁴⁹ ÚS ES se v návaznosti na právní názor vyslovený SDEU odchýlil od své stávající judikatury²⁵⁰ a dospěl k závěru, že ochrana základních práv *ad extra* je omezenější než ochrana základních práv *ad intra*, čímž umožnil vydávání odsouzených v nepřítomnosti v jiném členském státě, aniž by jim muselo být garantováno právo na obnovu řízení.²⁵¹ ÚS ES též konstatoval, že SDEU má možnost účinně zaručit a chránit vysokou úroveň ochrany základních práv obsažených v LZPEU.

Ve světle posudku ÚS ES DTC 1/2004 rozebraného v předchozí kapitole si však soud vyhradil právo zkoumat, zda nejsou překročeny „materiální limity ústavního postoupení“²⁵² výkonu některých suverénních práv“ na EU, když španělská „Ústava vyžaduje, aby systém přijatý v důsledku přenosu byl slučitelný s jejími základními principy a hodnotami“.²⁵³ V tomto ohledu se tedy ÚS ES držel východisek zvolených Spolkovým ústavním soudem²⁵⁴ a nepřinesl žádné radikální odchýlení ani od stávající praxe ústavních soudů, a to snad s výjimkou Ústavního soudu

---

²⁴⁸ O kontroverznosti případu svědčí i několik disentních stanovisek ke konečnému rozsudku.

²⁴⁹ STC 26/2014

²⁵⁰ STC 26/2014: „*Así debemos afirmar ahora, revisando, por tanto, la doctrina establecida desde la STC 91/2000, que no vulnera el contenido absoluto del derecho a un proceso con todas las garantías (art. 24.2 CE) la imposición de una condena sin la comparecencia del acusado y sin la posibilidad ulterior de subsanar su falta de presencia en el proceso penal seguido, cuando la falta de comparecencia en el acto del juicio conste que ha sido decidida de forma voluntaria e inequívoca por un acusado debidamente emplazado y éste ha sido efectivamente defendido por Letrado designado.*“

Musíme tedy nyní konstatovat, a tedy revidovat doktrínu zavedenou od STC 91/2000, že uložení trestu bez účasti obviněného a bez následné možnosti napravit jeho neúčast v trestním řízení neporušuje absolutní obsah práva na soudní řízení se všemi zárukami (čl. 24 odst. 2 španělské Ústavy), pokud je prokázáno, že se pro neúčast na soudním řízení rozhodl dobrovolně a jednoznačně řádně předvolaný obviněný a byl účinně hájen ustanoveným obhájcem.

²⁵¹ STC 26/2014

²⁵² *cesión constitucional*, pozn. autora

²⁵³ STC 26/2014

²⁵⁴ CHMIEL, Juraj. – KUST, Jan. (eds). *Evropská inspirace z Karlsruhe: vztah evropského práva k ústavnímu řádu členského státu ve světle rozhodnutí německého ústavního soudu k Lisabonské smlouvě*. Praha: OEZ, 2009, ISBN 978-80-7440-018-6, s. 63 přeložil Jan Grinc: „*Spolkový ústavní soud zkoumá, zda se právní katy evropských orgánů a institucí při zachování principu subsidiarity komunitárního a unijního práva drží v mezích výsostných práv, která jim byla poskytnuta omezeným a jednotlivým zmocněním.*“

Polska.²⁵⁵ Přesto je citované rozhodnutí podstatné v tom smyslu, že potvrdilo aplikovatelnost posudku DTC 1/2004 i na poměry *Lisabonské smlouvy*, přestože samotný posudek byl vydán ke Smlouvě o Ústavě pro Evropu.²⁵⁶ Zároveň se však fakticky nepotvrdila slova též vyslovená v posudku DTC 1/2004, že přijetí LZPEU nepředstavuje kvalitativní změnu pro konečné utváření ochrany základních práv ÚS ES.²⁵⁷

ÚS ES se nicméně alespoň formálně nepodřídil rozhodnutí SDEU, nýbrž – jak ve své disentním stanovisku podotýká soudkyně doña Encarnación Roca Trías – soud v rozsudku o své vůli rozhodl o odchýlení ze své ustálené rozhodovací praxe a přehodnocení dříve zastávaných závěrů.²⁵⁸ V podobném duchu formuluje své disentní stanovisko soudkyně doña Adela Asua Batarrita, dle které ÚS ES vystavil v pochybnost, zda uznává *bezpodmínečnou přednost* unijního práva nad právním řádem vnitrostátním.²⁵⁹ Z *bezpodmínečné přednosti* unijního práva byla též v prvně citovaném odlišném stanovisku dovozena faktická nepříslušnost ÚS ES k zajišťování ochrany základních práv v případech s unijním prvkem, kdy vnitrostátní standard ochrany musí ustoupit standardu unijnímu.²⁶⁰

Tento závěr je dovozen z předpokladu, že veškeré členské státy Unie sdílejí totožné nebo rovnocenné systémy ochrany základních práv a SDEU ve smyslu č. 52 odst. 3 LZPEU je povinen přikládat stejný nebo vyšší rozsah a smysl právům chráněným též v EÚLP, potažmo ESLP.²⁶¹ Opět

---

²⁵⁵ Ve věci rozhodnutí Ústavního soudu Polska k nesouladu polské ústavy s několika ustanoveními SEU srov.: CAMERON, David. EU charges Poland's Constitutional Tribunal with violating EU law. In: Yale Macmillan Center [online]. 3. 1. 2022 [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: < <https://macmillan.yale.edu/news/eu-charges-polands-constitutional-tribunal-violating-eu-law#:~:text=In%20a%2012%2D2%20decision,ruled%20that%20the%20first%20and> >

²⁵⁶ Srov. v předchozí kapitole.

²⁵⁷ DTC 1/2004: No supone, en otras palabras, un cambio cualitativo para la relevancia de esa doctrina en la configuración última de los derechos fundamentales por este Tribunal Constitucional.

²⁵⁸ Disentní stanovisko č. 2 k rozsudku STC 26/2014: „*En efecto, no puedo admitir que la modificación de una doctrina consolidada [...] no se produzca como consecuencia de la STJUE de 26 de febrero de 2013 (caso Melloni), [...] soslayando que el Tribunal de Justicia de la Unión Europea ha dictado esta resolución [...].*“

Nemohu totiž souhlasit s tím, že změna konsolidované doktríny, [...] nenastává v důsledku rozhodnutí SDEU ze dne 26. února 2013 (věc *Melloni*), [...], přičemž ignoruje skutečnost, že SDEU vydal toto rozhodnutí.

²⁵⁹ Disentní stanovisko č. 1 k rozsudku STC 26/2014: „*[P]arezca cuestionarse la primacía incondicionada de dicho Ordenamiento sobre el Derecho interno.*“

Zdá se být zpochybněna bezpodmínečná přednost tohoto právního řádu [EU] před právem vnitrostátním.

²⁶⁰ Disentní stanovisko č. 2 k rozsudku STC 26/2014: „*En el ámbito de aplicación del Derecho de la Unión, el contenido de los derechos fundamentales queda fijado por sus normas y por la interpretación que de ellas y de los derechos de la Carta haga el Tribunal de Justicia de la Unión Europea, el cual conforma una interpretación sustantiva uniforme de los mismos.*“

V rámci působnosti práva Unie je obsah základních práv určován jeho pravidly a výkladem těchto pravidel a práv obsažených v Listině Soudním dvorem Evropské unie, který vytváří jejich jednotný hmotněprávní výklad.

²⁶¹ Ibid. Disentní stanovisko č. 2 k rozsudku STC 26/2014. Obdobně též srov. rozsudek SDEU ve věci C-279/09 *DEB* bod 35.: „*Pokud jde o Listinu, její čl. 52 odst. 3 upřesňuje, že v rozsahu, v němž obsahuje práva odpovídající právům zaručeným EÚLP, jsou smysl a rozsah těchto práv stejné jako ty, které jim přikládá tato úmluva. Podle vysvětlení k tomuto ustanovení jsou smysl a rozsah zaručených práv určeny nejen zněním EÚLP, ale též zejména judikaturou Evropského soudu pro lidská práva.*“

se však vracíme k výše nastíněnému problému, že ESLP stanovuje pouze minimální standard ochrany, kdežto SDEU si *de facto* osoboval právo vnitrostátní standard ochrany základních práv snížit, pokud vyšší ochrana základního práva je v rozporu s jiným ustanovením primárního nebo sekundárního práva.²⁶² To se zdá problematické především s ohledem na skutečnost, že unie jako taková k EÚLP v návaznosti na zamítavé posudky SDEU²⁶³ nepřistoupila, byť to předvídá i primární právo.²⁶⁴ Sám ESLP přitom unijní právní akty nevyžadující implementaci nepřezkoumává *ratione personae*²⁶⁵ a akty vyžadující implementaci ze strany členských států nepřezkoumává *ratione materiae*,²⁶⁶ dokud EU zaručuje srovnatelnou ochranu jako ESLP.²⁶⁷

Výsledkem shora nastíněné argumentace je situace, ve které by se v případech s unijním prvkem (kterých je stále více) ze SDEU stala *de facto* první i poslední instance ochrany základních práv, což je stav, který nepokládám za zcela souladný s běžným požadavkem na víceinstančnost soudního procesu. Kupříkladu je myslitelný případ, kdy vnitrostátní soud první instance podá k SDEU předběžnou otázku týkající se mj. ochrany základního práva ve věci s unijním prvkem s tím, že na základě výkladu učiněného SDEU soud rozhodne. Vzhledem k deklarované *absolutní a nepodmíněné* přednosti unijního práva pak budou odvolací soud a případný soud příslušný k projednání mimořádného opravného prostředku vázány názorem vysloveným SDEU ve věci. Bude tak v zásadě vyloučeno po právní stránce přehodnotit závěr soudu prvního stupně a současně pro soud vyšší instance bude v zásadě nemožné podat předběžnou otázku k SDEU, protože se již bude jednat o *acte éclairée*.²⁶⁸

---

²⁶² Srov. rozsudek SDEU ve věci C-617/10 *Åkerberg Fransson*: „S požadavky vlastními samotné povaze unijního práva je totiž neslučitelné jakékoli ustanovení vnitrostátního právního řádu nebo jakákoli legislativní, správní nebo soudní praxe, které by vedly ke snížení účinku unijního práva.“

²⁶³ Srov. posudky SDEU č. 2/94 a 2/13

²⁶⁴ Čl. 6 odst. 2 SEU

²⁶⁵ Srov. rozhodnutí ESLP ve věci *C.F.D.T. v. European Communities* [1978]

²⁶⁶ Srov. rozhodnutí ESLP ve věci *M. & Co. v. Germany* [1990]

²⁶⁷ Ve věci též srov. rozhodnutí ESLP ve věci *Bosphorus v. Ireland* [2005] a v podrobnostech: KUHNERT, Kathrin. Bosphorus – Double standards in European human rights protection? *Utrecht Law Review*. 2006, Vol 2, Issue 2, [online]. [cit. 2021-12-4] Dostupné z:

<<https://www.utrechtlawreview.org/articles/10.18352/ulr.31/galley/31/download/>>

²⁶⁸ Srov. výše.

3.8. Závěr kapitoly

Ve věci *Melloni*, jak vyplývá z výše řečeného, ÚS ES přednost práva EU výslovně nepřijal, ale přesto se právu EU, respektive výkladu SDEU, podřídil. Čistě z formálního hlediska však v konečném rozsudku ve věci samé ÚS ES přikročil ke změně své stávající judikatury (tzv. *overrule*), aniž by tuto změnu odůvodnil předností práva EU nebo předcházejícím rozsudkem SDEU. S trochou nadsázky lze říci, že ÚS ES zvolil šalamounské řešení, kdy unijnímu právu bylo učiněno zadost, ale národní soud se mu alespoň formálně nepodřídil a pouze jakoby o vlastní vůli přehodnotil jím dříve učiněné závěry. Nosnou myšlenkou kapitoly potom bylo, zda v případě rozporu národní a unijní úpravy má převážet řešení, které zaručuje vyšší standard ochrany základních práv, nebo které sice standard ochrany v konkrétním případě sníží, ale naopak přinese sjednocení úpravy v případech s *unijním prvkem*. Lze shrnout, že nad původním názorem ÚS ES, že důležitější je zachování vyššího standardu, nakonec pod tíhou rozhodnutí SDEU převážil důraz na jednotnost úpravy.

4. Case study druhá – Vnitrostátní podmínky pro vznik mandátu člena EP²⁶⁹

4.1. Úvod

Protokol o výsadách a imunitách Evropské unie (dále také jen „*Protokol*“) garantuje členům Evropského parlamentu imunitu, která „*zahrnuje formy ochrany, které jsou běžně přiznávány členům národních parlamentů členských států, tedy imunitu ve vztahu k vyjádřeným názorům či hlasování během výkonu poslanecké funkce, jakož i nedotknutelnost poslanců zahrnující v zásadě ochranu proti soudnímu stíhání.*²⁷⁰ *Rozsah této imunity [je] stanoven pouze na základě práva Společenství, [...] jelikož [protokol] nijak neodkazuje na vnitrostátní právní řády.*“²⁷¹ Členské státy se tedy částečně vzdaly práva uplatňovat nad některými svými občany předpisy trestního práva.

Předmětem této kapitoly je prozkoumat právní povahu imunity poslance Evropského parlamentu a její limity v situaci, kdy je europoslanec ve vlastním státu stíhán či již odsouzen za trestný čin, jehož chráněným zájmem je ústavní zřízení a územní celistvost členského státu. Zkoumána bude též samotná povaha mandátu člena Evropského parlamentu a přípustnost podmínek kladených právem členských státu pro jeho vznik.

Tato otázka je o to aktuálnější, že ve Španělském království od roku 2017 probíhalo trestní proces²⁷² – s dnes již odsouzenými politiky – ohledně vyhlášení ilegálního referenda o nezávislosti Katalánska, deklarace vzniku republiky a pokusu o secesi od Španělska, kdy někteří z odsouzených byli před vyhlášením odsuzujícího rozsudku zvoleni ve volbách do Evropského parlamentu.

Za necelé tři roky, které od této události proběhly, měl Nejvyšší soud Španělského království (dále také jen „*Nejvyšší soud*“) i SDEU šanci se k situaci vyjádřit a zodpovědět některé právně nejednoznačné otázky. Čistě teoretická rovina předkládaného tématu bude proto přiblížena právě na nejnovější judikatuře SDEU.

V tomto konkrétním případě se nepochybně jedná o specifickou situaci, kdy odsouzení jsou zároveň zvolenými poslanci Evropského parlamentu. Na druhou stranu při trestné činnosti, která

---

²⁶⁹ Tato část práce [Kapitola 4.] vyjma podkapitoly 4.3.5. vychází z textu DUCHEK, Otakar. Imunita člena Evropského parlamentu ve světle právní povahy jeho mandátu. *Právník*. 2020, roč. 159, č. 12.

²⁷⁰ rozsudek Soudního dvoru Evropské unie ve věci C-200/07, bod 24

²⁷¹ Ibidem, bod 26.

²⁷² Řízení před španělským Nejvyšším soudem sp. zn. Causa Especial n.º: 20907/2017 (dále také jen “řízení ve věci samé”).

překračuje rámec čistě trestního práva a vykazuje znaky ústavněprávního deliktu, není výkon ústavních funkcí a funkcí v orgánech mezinárodních organizací překvapivý.²⁷³

4.2. Shrnutí dosavadního vývoje

Rozsah tohoto textu nepostačuje (a ani to není hlavním tématem) pro podání vyčerpávajícího výkladu o katalánské snaze o vlastní stát, kdy první „Katalánská republika“ byla vyhlášena již v roce 1641. Ač podobně jako druhý pokus o vyhlášení samostatného státu s republikánským zřízením v roce 1931 trvala jen pouhých několik dnů,²⁷⁴ jedná se doklad skutečnosti, že katalánské snahy o odtržení mají své hluboké historické kořeny.

Pro probírané téma jsou nicméně podstatné následující momenty, které tvoří skutkové okolnosti níže probíraných soudních řízení. Shrnutí vývoje do vydání rozsudku ve věci C-502/19, ve kterém se SDEU předmětným případem zabýval, uvedl generální advokát v bodech 24 až 38 svého stanoviska k věci,²⁷⁵ a vzhledem k jeho preciznosti bude částečně reprodukováno i na tomto místě.

„Navrhovatel v původním řízení Oriol Junqueras Vies byl místopředsedou Autonomní vlády Katalánska v okamžiku, kdy Parlament Katalánska přijal zákon č. 19/2017 o referendu o sebeurčení ze dne 6. září 2017 a zákon č. 20/2017 o přechodném právním a ústavním řádu Republiky ze dne 8. září 2017 a kdy se dne 1. října 2017 konalo referendum o sebeurčení podle prvního z těchto dvou zákonů, přičemž uplatňování ustanovení daného zákona bylo mezitím pozastaveno na základě rozhodnutí Ústavního soudu Španělského království.“²⁷⁶ Referendum tedy bylo uspořádáno v rozporu se závazným názorem Ústavního soudu Španělského království publikovaném ve sbírce zákonů.²⁷⁷ Následně bylo proti některým představitelům autonomní vlády zahájeno trestní stíhání. Obvinění byli poté vzati do vazby na základě rozhodnutí ze dne 4. prosince

---

²⁷³ Podobný případ řešen např. v rozsudku Soudního dvora EU ve spojených věcech C-202/18 a C-238/18

²⁷⁴ HERNÁNDEZ, Xavier F. *Historia de Cataluña*. Barcelona: Rafael Dalmau, Editor, 2014, ISBN 978-84-232-0791-6, s. 75 a 130

²⁷⁵ Stanovisko generálního advokáta Macieje Szpunara přednesené dne 12. listopadu 2019 ve věci C-502/19 (dále také jen „Stanovisko“).

²⁷⁶ Citováno s několika změnami dle Stanoviska.

²⁷⁷ Rozsudek ÚS ES TRIBUNAL CONSTITUCIONAL, Pleno. Sentencia 114/2017, Recurso de inconstitucionalidad 4334-2017 ze dne 17. října 2017. [online]. 17. 10. 2017 [cit. 2020-18-03]. Dostupné z: < <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2017-12206> >

2017,²⁷⁸ ve které zůstali až do vyhlášení pravomocného rozsudku ve věci samé ze dne 14. října 2019.²⁷⁹

Zlomovým momentem pro právo Evropské unie ve věci je každopádně započetí řízení před SDEU ve věci C-502/19, kterým se bojiště katalánských snah o secesi přesouvá z domácí půdy za hranice a závěry, které budou v této konkrétní věci vyřčeny, budou žít svým normativním životem i do budoucna. Probírané téma se přitom ve svém důsledku dotýká pro členské státy naprosto zásadních otázek. Shora již byl zmíněn výkon trestně právních pravomocí nad občany, nicméně věc se dotýká i práva členského státu na územní celistvost. Obě tato práva je přitom třeba pokládat za naprosto základní atributy státnosti.²⁸⁰ Za současné situace přitom máme k dispozici první případy a v příštích letech můžeme očekávat pro státoprávně zaměřené obory mnohem zásadnější rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva, ke kterému se celá záležitost nepochybně dostane.

Trestní senát Nejvyššího soudu ve shora uvedeném rozsudku překvalifikoval spáchané činy z trestného činu *rozvracení státu s použitím násilí proti orgánu veřejné moci*²⁸¹ na *rozvracení státu*²⁸² a dále se ztotožnil s právním názorem obžaloby co do kvalifikace trestného činu *úmyslného maření úkonů úřední osoby nebo výkonu úředního rozhodnutí*²⁸³ a *porušení povinností při správě veřejného majetku*.²⁸⁴ Krom trestů odnětí svobody padly též tresty zákazu výkonu veřejných funkcí²⁸⁵ nebo částečné ztráty občanských práv.

V mezidobí mezi zahájením trestního stíhání a vyhlášením rozsudku došlo k několika zásadním událostem, mezi kterými je nutné zmínit alespoň následující. Tři z odsouzených kandidovali krom vnitrostátních parlamentních voleb rovněž ve volbách do Evropského

---

²⁷⁸ Toto rozhodnutí bylo potvrzeno a je na něj odkazováno v rozhodnutí o opravném prostředku vydaném Nejvyšším soudem TRIBUNAL SUPREMO, Causa Especial núm.: 20907/2017, Auto – Recurso de apelación 1/2017, ze dne 5. ledna 2018. [online]. 5. 1. 2018 [cit. 2020-18-03]. Dostupné z:

< <https://ep00.epimg.net/descargables/2018/01/05/d3a29b435b42e89a937ab529845b5c2a.pdf> >

²⁷⁹ Rozsudek španělského Nejvyššího soudu TRIBUNAL SUPREMO, sala de lo Penal, Causa Especial núm.: 20907/2017, Sentencia núm. 459/2019, ze dne 14. října 2019 (dále také jen “*pravomocný rozsudek ve věci samé*”) [online]. 14. 10. 2019 [cit. 2020-18-03]. Dostupné z:

< <http://www.poderjudicial.es/search/TS/openDocument/210eba2f5a7faa75/20191014> >

²⁸⁰ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017, ISBN. 978-80-7502-236-3, s. 28.: „*Základním účelem trestního práva hmotného vyjádřeným v obecné rovině je ochrana nejdůležitějších právních statků (zájem společnosti, ústavní zřízení [...]).*“

RESCHOVÁ, Jana. Stát. Základní charakteristika. In: RESCHOVÁ, Jana – KINDLOVÁ, Miluše – GRINC, Jan – PREUSS, Ondřej – ANTOŠ, Marek. *Státověda: stát, jednotlivec, konstitucionalismus*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, ISBN 978-80-7552-695-3, s. 2.: „*Základními prvky státu jsou území, obyvatelstvo a suverénní moc.*“

²⁸¹ *Rebelión* – pozn. autora

²⁸² *Sedición* – pozn. autora

²⁸³ *Desobediencia* – pozn. autora

²⁸⁴ *Malversación* – pozn. autora, U trestných činů jsou s drobnou výhradou použity překlady dle Stanoviska

²⁸⁵ *Inhabilitación absoluta* – pozn. autora

parlamentu (dále také jen „EP“) konaných dne 26. května 2019, ve kterých byli všichni tři zvoleni. Španělské volební zákony nicméně pro vznik postavení člena Evropského parlamentu po nově zvolených členech EP vyžadují složení slibu na Ústavu před Ústřední volební komisí,²⁸⁶ kteréhožto se žádný ze zvolených europoslanců nezúčastnil.

V případě zvoleného Oriola Junqueras (dále také jen „navrhovatel v původním řízení“), který se jako jediný v době svého zvolení nacházel na území Španělského království, (španělský) Nejvyšší soud odmítl vydat kladné usnesení²⁸⁷ pro opuštění vazební věznice za účelem složení slibu před Ústřední volební komisí. Tím dle španělského práva nedošlo ke splnění podmínek pro vznik funkce člena Evropského parlamentu. Zbylí dva odsouzení se po celou dobu trestního řízení nacházeli mimo území Španělského království a byl na ně vydán Evropský zatýkací rozkaz. V té době obžalovaný Oriol Junqueras se proti rozhodnutí NS bránil soudní cestou a v řízení NS položil předběžnou otázku SDEU, k tomu níže.

Jak ve svém stanovisku uvádí generální advokát Szpunara „[d]ne 20. června 2019 přijala Ústřední volební komise rozhodnutí, ve kterém konstatovala, že O. Junqueras Vies nesložil dotčenou přísahu, a v souladu s čl. 224 odst. 2 volebního zákona oznámila uvolnění místa přiděleného dotyčnému v Parlamentu, jakož i pozastavení všech výsadních práv, která by mu mohla z výkonu jeho funkce plynout. Současně tato komise zaslala Parlamentu seznam poslanců zvolených ve Španělsku, na kterém nebylo jméno O. Junqueras Viese uvedeno“.²⁸⁸ Analogicky bylo rozhodnuto i v případě dalších zvolených, kteří přísahu nesložili.²⁸⁹

4.3. Řízení ve věci C-502/19

4.3.1. Předběžné otázky položené španělským Nejvyšším soudem

Nejvyšší soud na návrh zvoleného člena Evropského parlamentu Oriola Junqueras²⁹⁰ položil SDEU předběžnou otázkou, jejímž cílem mělo být určení, kdy dle evropského práva vzniká

---

²⁸⁶ *Junta Electoral Central* – pozn. autora

²⁸⁷ Usnesení španělského Nejvyššího soudu TRIBUNAL SUPREMO, Causa Especial n.º: 20907/2017, ze dne 14. června 2019. [online]. 14. 6. 2019 [cit. 2020-18-03]. Dostupné z: < <http://www.poderjudicial.es/search/AN/openDocument/8ed764bad512380d/20190621> >

²⁸⁸ Bod 32. Stanoviska

²⁸⁹ Sdělení Ústřední volební komise adresované Evropskému parlamentu o nesplnění podmínek pro získání postavení člena Evropského parlamentu pro nesložení přísahy na španělskou Ústavu ze dne 20. června 2019 sp. zn. 518/2019. [online]. 20. 6. 2019 [cit. 2020-18-03]. Dostupné z: < http://www.juntaelectoralcentral.es/cs/jec/doctrina/acuerdos?anyosesion=2019&idacuerdoinstruccion=69301&idsesion=946&template=Doctrina/JEC_Detalle >

²⁹⁰ Seznam zvolených europoslanců vydaný Ústřední volební komisí ze dne 14. června 2019. [online]. 14. 6. 2019 [cit. 2020-18-03]. Dostupné z:

postavení europoslance a s ním spojená imunita, a zda jsou pro vznik postavení europoslance rozhodné podmínky kladené vnitrostátním právem nad rámec dohledu nad řádným průběhem voleb.

Předmětem výkladu SDEU měla tak konkrétně být ustanovení kapitoly III protokolu o výsadách a imunitách Unie týkající se členů Evropského parlamentu, v jehož článku 9 je uvedeno:

V průběhu zasedání Evropského parlamentu jeho členové:

a) na území vlastního státu požívají imunit přiznávaných členům parlamentu vlastního státu,

b) na území všech ostatních členských států nemohou být zadrženi ani soudně stíháni.

Jsou chráněni imunitou rovněž během cesty na místo zasedání Evropského parlamentu a při návratu z něj.

Imunity se nelze dovolávat v případě přistižení při činu; Evropský parlament je oprávněn svého člena imunity zbavit.

Soudní dvůr EU se imunitou členů Evropského parlamentu již mnohokrát zabýval, v předkládaném případě nicméně poprvé vyvstala otázka, zda „imunity upravené v uvedených ustanoveních se uplatní pouze na členy Evropského parlamentu, kteří již v rámci tohoto orgánu zasedli, anebo přinejmenším na osoby, které příslušné vnitrostátní orgány zařadily na seznam osob, které splnily požadavky, jež stanoví vnitrostátní právo členských států za účelem získání postavení člena Evropského parlamentu“,²⁹¹ nebo zda imunita vzniká již pouhým zvolením ve volbách, ač nebyly naplněny všechny požadavky, které vnitrostátní úprava spojuje s platným vznikem funkce člena Evropského parlamentu. Za tímto účelem tedy Nejvyšší soud položil tyto otázky:

- 1) „Uplatní se článek 9 [protokolu o výsadách a imunitách Unie] před zahájením ‚zasedání‘ na osobu obžalovanou ze zločinů, která byla na základě soudního rozhodnutí vzata do vazby pro skutky, jež se odehrály před začátkem volebního procesu, ve kterém byla prohlášena za zvolenou do Evropského parlamentu, ale soudním rozhodnutím jí bylo upřeno mimořádné povolení opustit věznici, které by jí umožnilo splnit požadavky

---

< http://www.juntaelectoralcentral.es/cs/jec/documentos/EUROPEAS_2019_Proclamacion%20Diputados%20electo s.pdf >

²⁹¹ Bod 38 rozsudku Soudního dvora EU ve věci C-502/19 ze dne 19. prosince 2019 (dále také jen „Rozsudek SDEU“)

stanovené vnitrostátními právními předpisy v oblasti voleb, na které odkazuje článek 8 aktu [o volbách]?

- 2) *Je-li odpověď kladná, byl by v případě, kdy by orgán určený vnitrostátními právními předpisy v oblasti voleb oznámil Evropskému parlamentu, že zvolená osoba z důvodu, že nespĺnila požadavky stanovené právními předpisy v oblasti voleb (neboť jejich splnění znemožňuje omezení její svobody volně se pohybovat jejím vzetím do vazby v rámci řízení pro zločiny), nenabude postavení poslance, dokud nesplní řečené požadavky, zachován extenzivní výklad pojmu ‚zasedání‘, přestože očekávání zvolené osoby, že zasedne v Parlamentu, bude na přechodnou dobu přerušeno?*
- 3) *Potvrdí-li odpověď extenzivní výklad, byl by v případě, kdy zvolená osoba byla v rámci řízení pro zločiny vzata do vazby dostatečně dlouho před začátkem volebního procesu, justiční orgán, který vazbu nařídil, s ohledem na výraz ‚během cesty na místo zasedání Evropského parlamentu a při návratu z něj‘ použitý v článku 9 [protokolu o výsadách a imunitách Unie] povinen absolutně, takřka automaticky, propustit tuto osobu z vazby, aby jí umožnil absolvovat formality a cestování do Evropského parlamentu, nebo by měl postupovat relativně a vyvažovat v daném konkrétním případě práva a zájmy vyplývající ze zájmu spravedlnosti a řádného procesu na straně jedné s právy a zájmy souvisejícími s institutem imunity na straně druhé, a to jak v souvislosti s respektováním činnosti a nezávislosti [Evropského] [p]arlamentu, tak s právem zvolené osoby vykonávat veřejné funkce?“*

Ve zkratce se položené dotazy dají shrnout na: 1) požívá imunity zvolený člen EP i před zahájením zasedání nově zvoleného Evropského parlamentu? 2) Pokud ano, je možné, aby členský stát přerušil výkon funkce člena EP svému občanovi bez ohledu na samotný EP? 3) Pokud ne, je justiční orgán povinen automaticky propustit z vazby zvoleného člena EP (riskovat, že „uteče“ z území členského státu)?

Implicitní dotaz, který můžeme v předkládaných otázkách sledovat, se nicméně týká otázky, zda je EP skutečným parlamentem včetně všech charakteristických výsad, které parlamentům tradičně náleží. Nebo jestli se spíše jedná o jakési shromáždění delegátů členských států, kde je primární důraz kladen na vůli národního státu vybrat a případně odvolat své zástupce.

4.3.2. Stanovisko generálního advokáta

Generální advokát se ve svém stanovisku nejprve zabíral teoretickým uchopením parlamentní imunity jako takové (k té níže), skutkovým rámcem a španělskou a unijní právní úpravou, a to zejména článkem 5 Aktu o volbě členů Evropského parlamentu ve všeobecných a přímých volbách, který je přílohou rozhodnutí Rady 76/787/ESUO, EHS, Euratom ze dne 20. září 1976, ve znění rozhodnutí Rady 2002/772/ES, Euratom ze dne 25. června 2002 a ze dne 23. září 2002 (dále jen „akt z roku 1976“), který stanoví:

odst. 1. Pětileté funkční období, na které jsou členové Evropského parlamentu voleni, začíná zahájením prvního zasedání vždy po volbách. [...] a odst. 2. Funkční období každého člena Evropského parlamentu začíná a končí současně s obdobím uvedeným v odstavci 1.

Na základě tohoto ustanovení aktu z roku 1976 s přihlédnutím k jednacímu řádu EP (který nicméně dle názoru generálního advokáta není normativním textem²⁹² a proto je třeba se zaměřit především na akt z roku 1976), generální advokát došel k závěru, že „*aby určitá osoba mohla požívat této imunity, musí nejprve získat postavení člena parlamentu*“.²⁹³ Předmětem zkoumání generálního advokáta, tak bylo určení přesného momentu, kdy se toto postavení získává.

Tak v bodu 46. stanoviska došel k závěru, že „[...] [ú]vaha, že zvolená osoba získává postavení poslance Parlamentu až po splnění formalit vyžadovaných vnitrostátním právem, jako je složení přísahy, se [...] jeví v rozporu se samotnou myšlenkou všeobecných a přímých voleb a zastupitelského mandátu.“²⁹⁴ Získání takového mandátu může totiž vzejít pouze ze samotného hlasování voličů a nemůže být podmíněno následným splněním jakékoli formality, tedy splnění, které – jak ukazuje projednávaná věc – nezávisí vždy pouze na zvolené osobě. Voliči volí poslance, nikoli „*uchazeče o funkci poslance*“. Jejich rozhodnutí vyjádřené během hlasování nepodléhá žádné „*validaci*“ či „*potvrzení*“.²⁹⁵ Tato úvaha je založena na předpokladu existence zastupitelského mandátu, což však nemusí nutně být správná domněnka.

Osobně logickou úvahou docházím k závěru, že postavení europoslance nemůže vzniknout dříve než jeho funkční období, protože funkční období je vymezením doby, po kterou je daná

---

²⁹² *A contrario* bod 54. Stanoviska: „[...] Akt z roku 1976 má přitom jakožto normativní akt přednost před jednacím řádem Parlamentu.“

²⁹³ Bod 12. Stanoviska.

²⁹⁴ Ve francouzské mutaci Stanoviska *mandat représentatif*, ve španělské *mandato representativo*, v německé *repräsentativen Mandats*, anglická verze bohužel chybí.

²⁹⁵ Bod 46. Stanoviska [podtrženo autorem textu].

osoba nositelem práv a povinností s funkcí spojených. Vzhledem ke znění čl. 5 aktu z roku 1976, že *funkční období [...] začíná zahájením prvního zasedání [...]*, vyjádřily smluvní strany zakládacích smluv svou vůli, aby funkční období nebo mandát nezačínalo pouhým zvolením. Ostatně smluvní strany mohly zvolit např. díky podobnou té užití Ústavou ČR, která sama jasně stanoví, že *[m]andát poslance vzniká zvolením*,²⁹⁶ což však smluvní strany neučinily. Generální advokát tak podle mého názoru akt z roku 1976 vyložil nepřiměřeně extenzivně. Nelze též zapomínat na čl. 8 aktu, který stanoví, že *[s] výhradou ustanovení tohoto aktu se volební postup v každém členském státě řídí vnitrostátními předpisy*, čímž je dle mého názoru dán prostor pro další podmínky členských států, jejichž splnění je nutné pro vznik mandátu.

Generální advokát si ve svém výkladu platného práva pomohl teoretickým zhodnocením mandátu člena Evropského parlamentu, čímž chtěl nahradit absenci jasně vůle smluvních stran. Srovnáním postavení členů EP a poslanců či senátorů národních parlamentů s přihlédnutím k základním principům parlamentarismu generální advokát dovodil logickou neslučitelnost voleb do EP s následnou konstitutivní podmínkou pro vznik postavení člena EP.²⁹⁷ Jeho teoretickou úvahu, že se v případě členů EP jedná o zastupitelský mandát, nicméně pokládám za chybnou.

Zmínka o zastupitelském mandátu si zaslouhuje další komentář vzhledem k tomu, že není zcela jisté, koho členové EP vlastně zastupují, reprezentují.²⁹⁸ Jak konstatuje přední reprezentant německé konstitucionalistiky Josef Isensee, „*vnitřní trh nekonstituoval evropský národ, nýbrž evropskou tržní společnost*“,²⁹⁹ a je tak přinejmenším diskutabilní, zda členové Evropského parlamentu mohou pojmově vůbec vykonávat zastupitelský volný mandát,³⁰⁰ který byl vždy spojen

---

²⁹⁶ Čl. 19 Ústavy ČR

²⁹⁷ Bod 46. Stanoviska: „*Voliči volí poslance, nikoli „uchazeče o funkci poslance“. Jejich rozhodnutí vyjádřené během hlasování nepodléhá žádné „validaci“ či „potvrzení“.*“

²⁹⁸ GRINC, Jan. Parlament a moc zákonodárná. In: RESCHOVÁ, Jana – KINDLOVÁ, Miluše – GRINC, Jan – PREUSS, Odňej – ANTOŠ, Marek. *Státověda: stát, jednotlivec, konstitucionalismus*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, ISBN 978-80-7552-695-3, s. 310.: *Z latinského representare – znovuzpřítomňovat.*

K pojmu reprezentace též srov.: BELLING, Vojtěch. Hobbesovo pojetí suverenity v kontextu konceptů osoby a reprezentace. *Reflexe*, 2014, č. 47, ISSN 0862-6901

²⁹⁹ ISENSEE, Josef. Europa der Nationen oder europäische Nation in Von M. HERGDEGEN, H. J. KLEIN, H. – J. PAPIER a R. SCHOLZ. *Von Grund und Ziel kontinentaler Organisation. Sonderdruck aus Staatsrecht und Politik. Festschrift für Roman Herzog zum 75. Geburtstag*. München: C. H. Beck, 2009, ISBN-10: 340658909X, ISBN-13: 978-3406589096, s. 134. Citováno z GEORGIEV, Jiří. Doslov: Snížení demokratického deficitu posílením národních parlamentů. In: BELLING, Vojtěch. *Legitimita moci v postmoderní době: proč potřebuje Evropská unie členské státy?*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, ISBN 978-80-210-5081-5, s. 174.

³⁰⁰ MUÑOZ MACHADO, Santiago (ed). *Diccionario del Español Jurídico*, Barcelona: Real Academia Española, Espasa Libros S. L. U., 2016, ISBN 978-84-670-4730-1, s. 1050. Heslo Mandato representativo: „*Mandato en el que el representante ejerce libremente las facultades propias de la función que le ha sido encomendada, sin instrucción de quien lo haya elegido o designado para ejercerla.*“ – Reprezentativní mandát: Mandát, při kterém reprezentant svobodně vykonává pravomoci spojené s funkcí, která mu byla svěřena, a to bez instrukcí těch, kteří ho zvolili, nebo

s ideou politického národa. Jak pravil významný teoretik parlamentarismu Edmund Burke „parlament je rozhodovacím shromážděním jednoho národa, s jedním zájmem, tedy celku“.³⁰¹

Ač je nepochybné, že mandát členů Evropského parlamentu není imperativní, a je tedy patrně volný, nepokládám teorii reprezentace, která byla vždy spojena s národními parlamenty, za kompatibilní s Evropským parlamentem.³⁰² Mimoto Evropský parlament dle platného práva³⁰³ zastupuje nikoli *Evropský lid*, ale *občany Unie*.³⁰⁴

Politický lid *démós* nemusíme nutně chápat pouze jako skupinu jedinců, která se skládá „z lidí sdílejících společný jazyk, obývajících společné území a mající společné zvyklosti a tradice“,³⁰⁵ protože kromě společného jazyku by občané Evropské unie tuto charakteristiku do jisté míry splňovali.³⁰⁶ Nýbrž spíše jako „stupeň intenzity asociace lidí, [... kteří vytvářejí] politickou jednotu“³⁰⁷ na základě v zásadě libovolného kritéria. Toto pojetí národa se dá ilustrovat např. na Švýcarsku, kde je existence národního cítění nepochybná i bez jednoho „národního“ jazyka.³⁰⁸ Příkladem *par excellence* je potom pojetí izraelského národa i výlučně na náboženském základě, jak vyjádřeno v zákoně o návratu,³⁰⁹ který opravňuje všechny Židy na světě získat

---

určili, aby funkci vykonával. – „*En el caso de los parlamentarios, por virtud de la teoría de la representación (Siéyès), estos representan a la nación en su conjunto y no únicamente a sus electores, por lo que deben ejercer su mandato votando las leyes según su propio entender en el mejor interés de la nación, y no siguiendo instrucciones de quienes los eligieron.*“ – V případě členů parlamentu, na základě teorie reprezentace (Siéyès), tito reprezentují národ ve své celistvosti a nikoli pouze své voliče, proto by měli vykonávat svůj mandát v nejlepším zájmu národa a nesledovat pokyny těch, kteří je zvolili.

³⁰¹ „Parliament is a deliberative assembly of one nation, with one interest, that of the whole; where, not local purposes, not local prejudices, ought to guide, but the general good, resulting from the general reason of the whole.“ BURKE, Edmund. *Speech to the Electors of Bristol.*: [online]. [cit. 2020-03-13]. Dostupné z:

< <http://press-pubs.uchicago.edu/founders/documents/v1ch13s7.html> >

³⁰² Podobně BELLING, Vojtěch. *Legitimita moci v postmoderní době: proč potřebuje Evropská unie členské státy?*. s. 86.: „*Na konceptu národní jednoty spočívá dodnes koncept volného mandátu poslance.*“

³⁰³ Čl. 14 odst. 2 SEU: Evropský parlament se skládá ze zástupců občanů Unie. Podobně čl. 10 odst. 2 SEU: Občané jsou na úrovni Unie přímo zastoupeni v Evropském parlamentu.

³⁰⁴ Obdobně BELLING, Vojtěch. *Smrt suveréna? Eroze státnosti a krize suverenity v éře postnacionálního vládnutí: suverenity a normativní konstrukce reality II.* Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2018, ISBN 978-80-7325-464-3, s. 186: „*Podobně Evropský parlament, na rozdíl od klasických národních parlamentů, nepretenduje na to, reprezentovat „evropský lid“, nýbrž pouze „evropské občany [...].*“

³⁰⁵ Heslo: Národ In SCRUTON, Roger. *Slovník politického myšlení.* Přeložil Petr PITHART. Brno: Atlantis, 1989, ISBN 80-7108-184-1, s. 75.

³⁰⁶ Autor tohoto textu nikterak nevylučuje, že k vytvoření jednoho evropského dému v budoucnu dojde, ač to nevidí jako pravděpodobné.

³⁰⁷ Volně citováno z: SCHMITT, Carl. *Pojem politična: text z r. 1932 s předmluvou a se třemi korolárii.* 2. vyd. Přeložil Otakar VOCHOČ. Praha: OIKOYMENH, 2013, ISBN 978-80-7298-491-6, Kapitola 4. Stát jako forma politické jednoty, s. 37–45.

³⁰⁸ Ústava Švýcarské konfederace, preambule: In the name of Almighty God! The Swiss People and the Cantons, mindful of their responsibility towards creation, Ve jménu všemohoucího Boha! Švýcarský lid a kantony, majíce na paměti svou zodpovědnost ke stvoření. [podtrženo autorem textu] [online]. [cit.2020-03-31]. Dostupné z:

< <https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/19995395/index.html> >

³⁰⁹ Law of Return 5710-1950 [online]. [cit. 2020-03-31]. Dostupné z:

< <https://mfa.gov.il/mfa/mfa-archive/1950-1959/pages/law%20of%20return%205710-1950.aspx> >

izraelské státní občanství. Společné náboženství tedy vytváří *schmittovský* stupeň intenzity zakládající politickou jednotu a národ.

Nemohu tak souhlasit se závěrem generálního advokáta, „*že je tedy třeba mít za to, že postavení člena Parlamentu je získáno pouze na základě vyhlášení [výsledků voleb] a od okamžiku, kdy k němu dojde,*“³¹⁰ který je založen na extrémně extenzivním výkladu evropského práva, kdy tento extenzivní výklad je podpořen teoretickou úvahou, kterou pokládám za chybnou.

Naopak za správný pokládám závěr generálního advokáta v případě alternativního postupu pro zbavení člena Evropského parlamentu funkce za situace, kdy již proběhlo první zasedání. Netřeba se dlouze věnovat existenci samotné imunity europoslance, která nepochybně trvá po celé funkční období, nebo do jejího zbavení Evropským parlamentem ve smyslu čl. 9 Protokolu. Přestože jde o zásadní zásah do práv členských států trestat své občany, jedná se o situaci, kdy se členské státy tohoto práva smluvně vzdaly a dokud toto vzdání se trvá, musí být respektováno.

Generální advokát konstatoval, že „*[právním] problémem však není důvod zadržení navrhovatele v původním řízení, ale vedlejší trest ztráty jeho občanských práv, ke kterému byl rovněž odsouzen [, což] [m]usí tedy vést ke zbavení mandátu ve smyslu článku 13 aktu³¹¹ z roku 1976*“.³¹² Odsouzení ke ztrátě volitelnosti nebo ztrátě občanských práv je bezesporu krajním prostředkem. Každopádně se jedná o pozoruhodnou možnost členských států, jak v mimořádných situacích odvolat své europoslance. Skutečnost, že o tomto trestu mohou – alespoň ve Španělsku – rozhodnout pouze soudy, navíc velmi rozumně respektuje rozdělení mocí ve státu a snižuje tak nebezpečí likvidace politických oponentů ze strany vlády členského státu.

V závěru hodnocení stanoviska zbývá dodat, že je napsáno přesvědčivě a právně precizně a nesouhlas s většinou výsledků jeho zkoumání je patrně dán tím, že popsána neshoda vyplývá především z rozdílného nazírání na samotnou povahu Unie a společenskou situaci v Evropě.

4.3.3. Rozsudek velkého senátu

K rozsudku velkého senátu je nejprve nutné uvést, že se jím Soudní dvůr Evropské unie neměl zabývat. Jak podotkl generální advokát, „*[v]zhledem k tomu, že navrhovatel v původním řízení je v důsledku rozsudku ze dne 14. října 2019 zbaven mandátu, nemá podle mého názoru*

---

³¹⁰ Bod 65 Stanoviska

³¹¹ Čl. 13 odst. 3. aktu z roku 1976: Jestliže právní předpisy členského státu výslovně stanoví zbavení mandátu člena Evropského parlamentu, zaniká jeho mandát podle těchto právních předpisů. Příslušné vnitrostátní orgány o tom uvědomí Evropský parlament.

³¹² Bod 99 Stanoviska

*smysl zkoumat otázku, zda mu mělo být dotčené povolení uděleno, neboť jeho případná přísaha by se každopádně stala neplatnou. Mám tedy pochybnosti o pravomoci Soudního dvora odpovědět na předběžné otázky v této věci. Je pravda, že podle čl. 100 odst. 1 první věty jednacího řádu Soudního dvora se Soudní dvůr zabývá žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce, dokud ji soud, který ji Soudnímu dvoru předložil, nevezme zpět. Avšak podle čl. 100 odst. 2 tohoto jednacího řádu může Soudní dvůr kdykoli určit, že již nejsou splněny podmínky zakládající jeho pravomoc. Přitom na základě článku 267 SFEU má Soudní dvůr pravomoc odpovědět na otázky týkající se výkladu unijního práva v rámci skutečných a trvajících sporů projednávaných soudy členských států. Pokud spor v původním řízení již není aktuální, pravomoc Soudního dvora zaniká, neboť jeho odpověď by byla hypotetická“.*³¹³

Jak uvedeno shora, pravomocný rozsudek ve věci samé španělského Nejvyššího soudu zbavil všechny obžalované (mezi nimi i navrhovatele v původním řízení) některých občanských práv včetně volitelnosti do všech veřejných funkcí. V momentě, kdy člen Evropského parlamentu není do tohoto sboru volitelný, jeho mandát *ex lege*³¹⁴ zaniká. Soudní dvůr se tedy nemohl vyjadřovat k imunitě navrhovatele, který krom toho, že se členem EP nikdy nestal, jím ani podle generálního advokáta už nebyl v době vynesení rozsudku SDEU. Jinak řečeno Soudní dvůr se zabýval otázkou hypotetickou.

SDEU na tuto polemiku reagoval odůvodněním, že „na otázky položené vnitrostátními soudy vztahuje domněnka relevance a, že Soudní dvůr smí rozhodnutí o těchto otázkách odmítnout pouze tehdy, pokud se zdá, že žádaný výklad nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, jestliže se jedná o hypotetický problém nebo také pokud Soudní dvůr nedisponuje skutkovými a právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na uvedené otázky“ a dále, že problém, který vyvstal v žádosti o zodpovězení předběžné otázky „zaprvé není hypotetický, ale je skutečný, a zadruhé přetrvává i po vyhlášení [pravomocného odsuzujícího rozsudku v původním řízení]“.³¹⁵

Přestože je třeba souhlasit se SDEU v tom smyslu, že právní problém, jenž vyvstal, je skutečný a přetrvává, domnívám se, že se SDEU nikterak nevypořádal se shora uvedenými

---

³¹³ Body 100 a 101 Stanoviska

³¹⁴ Čl. 13 odst. 1 aktu z roku 1976: Místo se uprázdňuje zánikem mandátu člena Evropského parlamentu v případě jeho rezignace nebo smrti nebo v případě, že je mandát zbaven.

³¹⁵ Body 56 a 58 Rozsudku SDEU

argumenty generálního advokáta. Předně pak se skutečností, že položené předběžné otázky nejsou ve vztahu příčinné souvislosti s postavením navrhovatele v původním řízení.

SDEU v odůvodnění rozsudku v zásadě shrnul argumenty předložené generálním advokátem. Přesto se vyhnul úvahám na téma zastupitelského mandátu a pouze shrnul, že „[p]okud jde o kontext, je třeba zaprvé připomenout, že podle čl. 10 odst. 1 SEU je fungování Unie založeno na zásadě zastupitelské demokracie, která konkretizuje hodnotu demokracie zmíněnou v článku 2 SEU“.³¹⁶ Ve světle výše předložených argumentů zůstává otázkou, zda se jedná o realitu nebo jen *zbožné*³¹⁷ přání tvůrců smluv, to s přihlédnutím k tomu, že demokratická legitimita EU vzniká zdola od národů, potažmo národních států.³¹⁸ Ostatně pokud je EU mezinárodní nebo nadnárodní organizací, musí pojmově nutně sdružovat více národů (démů).

Skutečnost, že část občanů EU se s tímto celkem osobně neidentifikuje (necítí se být *reprezentována*), je jen těžko zpochybnitelná a v časech krize se projevuje.³¹⁹ Ostatně Evropský parlament, který by měl plnit onu úlohu reprezentativního orgánu, není nadán legislativní iniciativou a je tak vyloučené, aby byl v pravém smyslu fórem, kde se zpřítomňuje lid a vznikají zákony.³²⁰ Ideálu reprezentativní demokracie pak nepřispívá ani existence Evropské občanské iniciativy, jako prvek demokracie přímé.

SDEU v rozsudku také definoval rozdíl mezi „*postavením člena EP a mandátem člena EP*, kdy dovedl, že *na rozdíl od postavení člena Evropského parlamentu, které se získává v okamžiku,*

---

³¹⁶ Bod 63 Rozsudku SDEU

³¹⁷ *Zbožné* patrně není vhodné slovo vzhledem k tomu, že zmínka o židovsko-křesťanských základech Evropy byla vypuštěna z navrhované Ústavy pro Evropu. Podobně kardinál RATZINGER, Joseph. Evropa v krizi kultur. In: „*Katedrála a krychle: úvahy o evropské morálce*. Přeložil Václav FREI. Praha: Občanský institut, 2005, ISBN 80-86228-21-5, s. 40: *Tvrzení, že by zmínka o křesťanských kořenech Evropy urážela city početných ne-křesťanů v Evropě, je málo přesvědčivé vzhledem k tomu, že jde především o historický fakt, jež nikdo nemůže vážně popírat.*“

³¹⁸ Podobně RESCHOVÁ, Jana. Stát mezi státy. Globalizace. Evropeizace. In: RESCHOVÁ, Jana – KINDLOVÁ, Miluše – GRINC, Jan – PREUSS, Odnřej – ANTOŠ, Marek. *Státověda: stát, jednotlivec, konstitucionalismus*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, ISBN 978-80-7552-695-3, s. 71: „*EU zakládaly státy, a nikoli evropský lid (demos), z čehož plyne, že legitimita moci primárně vychází z členských států a je garantována národními parlamenty.*“

³¹⁹ Podobně Václav Klaus: „*Každý člověk se podvědomě pořád obrací na své vlády, v entitě, ve které žije a která ho spoludefinuje. Nebo: Řada z nás už vícekrát, při všech minulých krizích, měla pocit, že teď, teď nastal výrazný krizový okamžik, který zpochybňuje řekněme nadměrnou unifikaci Evropy. Finanční krize, po ní krize eurozóny, migrační krize 2015, krize kolem brexitu – vždycky jsme mysleli, že už přijde reflexe, jiné uvažování. A nic.*“ KLAUS, Václav. Čeká nás hospodářský pokles o 10 až 15 procent. *EchoPrime* [online]. 17. 3. 2020 [cit. 2020-03-31]. dostupné z: < <https://echoprime.cz/a/Srst9/ceka-nas-hospodarsky-pokles-o-10-az-15-procent> >

Mírněji věc hodnotí Petr Pithart: „*Víte, teď se vyjevuje, jak ta Evropa je nesmírně různorodá, jak každý národ, každý stát, ale i region je jiný, jak reaguje jinak, někdy úplně jinak! [...]. A proto je zároveň nesmysl vytýkat Evropské unii, že toho neudělala dost. Protože ani nemohla – a je to dobře, že nemohla. Kdyby to začala dělat, tak by už byla smetena.*“ PITHART, Petr. Česká společnost se lekla. *EchoPrime* [online]. 15. 4. 2020 [cit. 2020-04-30]. Dostupné z: < <https://echoprime.cz/a/SPemW/ceska-spolecnost-se-lekla> >

³²⁰ Např. anglický filosof sir Roger Scruton k anglickému parlamentu (jako vzoru parlamentarismu) podotýká: „*[z]ákonodárný proces musí nejdřív začít v Dolní sněmovně [...].*“ Heslo: Parlament In: SCRUTON, Roger. *Slovník politického myšlení*. Přeložil Petr PITHART. Brno: Atlantis, 1989, ISBN 80-7108-184-1, s. 90.

kdy je oficiálně vyhlášeno zvolení dané osoby [...] a zakládá vazbu mezi touto osobou a orgánem, jehož součástí se tato osoba stává, mandát člena Evropského parlamentu zakládá vazbu mezi uvedenou osobou a volebním obdobím, na které byla zvolena. Toto volební období přitom začíná až v okamžiku zahájení prvního zasedání „nově zvoleného“ Evropského parlamentu po volbách, které probíhá již z povahy věci po oficiálním vyhlášení volebních výsledků členskými státy“. Toto rozdělení nicméně dle mého názoru neodpovídá jazykovému významu obou termínů, kdy mandát pojmám jako *souhrn práv a povinností člena parlamentu*³²¹ a obě slova považuji za v zásadě synonymní, tak jako jsou *promiscue* používány ve stanovisku generálního advokáta.

Na základě těchto uvedených argumentů Soudní dvůr Evropské unie v citovaném rozsudku Velkého senátu Soudního dvora EU ve věci C-502/19 ze dne 19. prosince 2019 rozhodl, že článek 9 protokolu o výsadách a imunitách Evropské unie musí být vykládán v tom smyslu, že:

„je třeba mít za to, že osoba, jejíž zvolení do Evropského parlamentu bylo oficiálně vyhlášeno v době, kdy na ni byla v rámci řízení pro zločiny uvalena vazba, ale nebylo jí umožněno vyhovět některým požadavkům, které v návaznosti na takové vyhlášení stanoví vnitrostátní právo, ani odcestovat do Evropského parlamentu s cílem zúčastnit se jeho prvního zasedání, požívá imunity podle druhého pododstavce tohoto článku;

*tato imunita znamená, že dotčená osoba musí být propuštěna z vazby, aby mohla odcestovat do Evropského parlamentu a splnit tam požadované formality. Pokud má však příslušný vnitrostátní soud za to, že uvedenou osobu je třeba poté, co získala postavení člena Evropského parlamentu, ve vazbě ponechat, musí bezodkladně požádat Evropský parlament, aby tuto osobu uvedené imunity na základě čl. 9 třetího pododstavce téhož protokolu zbavil.“*³²²

4.3.4. Odpověď španělského Nejvyššího soudu

Nejvyšší soud Španělského království dne 9. ledna 2020 vydal usnesení,³²³ kterým reagoval na popsany rozsudek Soudního dvora Evropské unie, a ve výročí usnesení rozhodl tak, že:

---

³²¹ Heslo: Mandát člena parlamentu. SYLLOVÁ, Jindřiška. In: HENDRYCH, Dušan. *Právníký slovník*. 3., podstatně rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. [online]. [cit. 2020-15-03]. Dostupné z: < <https://www.beckonlinecz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/documentview.seam?documentId=nnptembqhf64zrguxg2ylomrqxix3dnrs4yk7obqxe3dbnvsw45dv> >

³²² Bod 95 Rozsudku SDEU

³²³ Usnesení Nejvyššího soudu Španělského království TRIBUNAL SUPREMO, Causa especial 20907/2017, ATS 2/2020 ze dne 9. ledna 2020 (dále také jen „usnesení“). [online]. 9. 1. 2020 [cit. 2020-18-03]. Dostupné z: < <http://www.poderjudicial.es/search/AN/openDocument/ea5fe23cd417fd1/20200117> >

1. „Není na místě povolit přesun pana Junqueras do sídla Evropského parlamentu.
2. Není na místě rozhodnout o jeho propuštění na svobodu.
3. Není na místě deklarovat nulitu rozsudku ze dne 14. října 2020 [odsuzující rozsudek ve věci samé].
4. Není na místě řízení před Evropským parlamentem [o zbavení imunity]
5. Ukončuje se pozastavení výkonu trestu zbavení občanských práv.“

Výroky rozsudku byly dány na vědomí Evropskému parlamentu a Centrální volební komisi, ježto v usnesení bylo též deklarováno, že pravomocným odsouzením navrhovatele v původním řízení došlo *ope legis* k zániku jeho mandátu.³²⁴

Nejvyšší soud „přijal doktrínu vyslovenou v rozsudku SDEU za svou“,³²⁵ nicméně připomněl, že od položení předběžné otázky došlo k zásadní změně okolností a z ve vazbě stíhaného se navrhovatel v původním řízení stal pravomocně odsouzeným. Na obžalovaného je do vynesení rozsudku samozřejmě pohlíženo jako na nevinného.³²⁶

Nejvyšší soud dále vyšel ze skutečnosti, že v době voleb do Evropského parlamentu, byla ústní část trestního procesu s Oriolem Junqueras již zahájena. V rozsudku, ve kterém se NS zabýval povinností žádat španělský parlament o udělení souhlasu se souzením nově zvolených a obžalovaných separatistů, NS na základě judikatury ÚS ES dovodil, že pokud hlavní líčení bylo zahájeno před zvolením do zákonodárního sboru, není tento sbor nutné žádat o zbavení imunity,³²⁷ analogicky bylo rozhodnuto i pro případ žádosti Evropskému parlamentu. Dále NS upozornil na fakt, že pravomocný odsuzující rozsudek je konstitutivním rozhodnutím, kterým mandát zaniká.

---

³²⁴ s. 11 Usnesení: „*Esa decisión no es sino consecuencia del obligado efecto asociado a la condena [...], quien habría incurrido ope legis en causa de inelegibilidad conforme al derecho nacional. [...] Esta circunstancia conllevaría la anulación del mandato en el sentido del art. 13 del Acta de 1976.*“ – Toto rozhodnutí není ničím jiným než důsledkem nutných účinků spojených s odsouzením [navrhovatele v původním řízení], který se *ope legis* dostal do stavu nevolitelnosti dle národního práva. [...] Tato okolnost s sebou nese anulaci mandátu ve smyslu čl. 13 Aktu z roku 1976.

³²⁵ s. 8 Usnesení.

³²⁶ Proto Oriol Junqueras mohl složit přísahu a zasednout v Generálních kortesech, ač se nacházel ve vazbě. Možné dohledat v tisku např. na [LaVanguardia.es](https://www.lavanguardia.es). [online]. 2. 12. 2019 [cit. 2020-20-03]. Dostupné z:

< <https://www.lavanguardia.com/politica/20191202/472013635382/formulas-juramiento-constitucion-congreso-diputados-independentistas-pp.html> >

³²⁷ „*De lo señalado anteriormente, se colige que la autorización para proceder es precisa en un momento procesal distinto y anterior al que ahora nos encontramos, que recordemos es el de celebración de juicio oral.*“ – Z výše uvedených důvodů, se vyvozuje závěr, že svolení s pokračováním v procesu je na místě v odlišném a dřívějším procesním bodě, než ve kterém se nalzáme, kterým je, připomeňme si, hlavní líčení. Usnesení španělského Nejvyššího soudu TRIBUNAL SUPREMO, Causa Especial núm.: 20907/2017, ze dne 14. května 2019, s. 5. [online]. 14. 5. 2019 [cit. 25-06-2020]. Dostupné z:

< <http://www.poderjudicial.es/search/AN/openDocument/6c69b0aa46a82d8e/20190520> >

Pokud by tedy NS dovedl z rozhodnutí SDEU, že je třeba žádat EP o zbavení imunity, patrně by porušil judikaturu ÚS ES. Navíc pokud by NS přijal existenci imunity po vyhlášení rozsudku ve věci samé (14. října 2019), došlo by k zaměnění *parlamentní imunity za vyjmutí ze soudní pravomoci*,³²⁸ které pan Junquearas nepožívá.

Přestože se *pro forma* Nejvyšší soud Španělského království podřídil judikatuře SDEU a *přijal ji za svou*, připomněl v usnesení vážnost celé situace a její ústavněprávní rozměr. Uvedl, že v trestním řízení, ve kterém došlo k odsouzení pana Junqueras se jednalo o „[trestném činu, jehož podstatou byla] příprava a umožnění referenda, jehož právní úprava byla obsažena v normativním celku schváleném ústavně nekompetentním parlamentním orgánem a za deklarovaného rozporu s rozhodnutími Ústavního soudu³²⁹ a dále, že v posledku šlo o akt, který předpokládal faktické nahrazení zákonů včetně ústavy a statutu o autonomii [...] a který se prezentoval jako nutný předpoklad pro vyhlášení nezávislé Katalánské republiky“,³³⁰ skutečnosti, které SDEU ve svém rozhodnutí nerefletoval.

Nejvyšší soud nešel tak daleko jako Ústavní soud ČR, aby rozhodl o aktu Evropské unie v tom smyslu, že byl vydán mimo svěřené kompetence *ultra vires*.³³¹ To by španělskému Nejvyššímu soudu (s pravomocemi obdobnými spojenému českému Nejvyššímu soudu a Nejvyššímu správnímu soudu) na rozdíl od soudů ústavních patrně ani nepříslušelo. Každopádně se v celém procesu, který položení předběžných otázek předcházel (např. ukončení hlavního líčení den před volbami), i v textu usnesení samém dá nalézt celá řada detailů, které naznačují velkou snahu „prosadit si svou“ navzdory někdy implicitním a někdy explicitním požadavkům SDEU.

4.3.5. Řízení před Ústavním soudem Španělského království³³²

Odsouzený Oriol Junqueras Vies podal proti rozsudku ve věci samé ústavní stížnost zaregistrovanou ÚS ES pod nům. 6711-2019. Dne 23. dubna 2021 plénum ÚS ES vydalo rozsudek,³³³ ve kterém potvrdilo právní názor Nejvyššího soudu a shledalo Oriola Junqueras vinným. Není na místě rozebírat trestně právní nuance rozsudku, za pozornost však stojí poslední

---

³²⁸ s. 16 Usnesení, Exención jurisdiccional – pozn. autora.

³²⁹ s. 23 Usnesení.

³³⁰ Ibidem.

³³¹ „[d]ošlo k excesu unijního orgánu, k situaci, v níž akt orgánu Evropské unie vybočil z pravomocí, [...], k postupu *ultra vires*.“ nález Ústavního soudu ze dne 31. 1. 2012, sp. zn. Pl.ÚS 5/12 publikovaný pod N 24/64 SbNU 237.

³³² Tato podkapitola reaguje na nejnovější vývoj ve věci a není součástí původního textu.

³³³ STC 70/2021

část citovaného rozsudku, ve kterém ÚS ES poněkud lakonicky reaguje na rozhodnutí SDEU ve věci C-502/19.

ÚS ES neshledal rozhodnutí SDEU za podstatné, když dle jeho názoru „*rozsudek [SDEU] řeší předběžnou otázku, kterou druhý senát Nejvyššího soudu položil v samostatné části věci [...]. V tomto rozsudku Soudní dvůr Evropské unie rozhodl o rozsahu imunity, kterou požívají poslanci Evropského parlamentu při cestě na místo schůze sněmovny nebo z něj (cestovní imunita), zejména když se dostaví na první ustavující schůzi nového zákonodárského sboru a na ověření pověřovacích listin za účelem převzetí mandátu (čl. 9 druhého pododstavce Protokolu (č. 7) o výsadách a imunitách Unie] a zda tato imunita znamená zrušení předběžného opatření uloženého zvolenému poslanci, aby mu bylo umožněno odcestovat na tuto první schůzi*“.³³⁴

ÚS ES dále konstatoval „*[z]řejmý nedostatek totožnosti předmětu tohoto rozsudku s předmětem tohoto řízení - potřeba či nepotřeba požádat komory Cortes Generales o povolení pokračovat v ústním jednání proti žalobcům, kteří podali ústavní stížnost - a zvláštnost statutu členů dotčených shromáždění v prvním případě – Evropského parlamentu*“.³³⁵

Nelze si nepovšimnout skutečnosti, že rozsudek SDEU ve věci C-502/19 se zcela evidentně týkal předmětu řízení před (španělským) Nejvyšším a následně Ústavním soudem, nicméně v důsledku průběhu trestního procesu, kdy se z ve vazbě stíhaného stal pravomocně odsouzený, ztratil rozsudek SDEU dle ÚS ES relevanci, protože se již přímo nevztahoval na procesní postavení navrhovatele v původním řízení. Španělské soudy tedy poměrně elegantním způsobem závěry SDEU neaplikovali, aniž by je výslovně odmítli, nebo snad dokonce prohlásili za učiněné *ultra vires* či nesouladné s Ústavou atp. Bude zajímavé do budoucna sledovat, zda v případné stížnosti před ESLP nebude tento postup shledán jako závažné pochybení v trestním řízení, a to patrně z důvodu nedostatku podmínek řízení a případné existence imunity zvoleného člena Evropského parlamentu (ang. *MEP-elect*).

---

³³⁴ STC 70/2021: „*La sentencia resuelve una cuestión prejudicial planteada por la Sala Segunda del Tribunal [...]. El Tribunal de Justicia de la Unión Europea se pronuncia en dicha sentencia sobre el alcance de la inmunidad de la que gozan los miembros del citado Parlamento cuando se dirijan al lugar de reunión de la cámara o regresen de este (inmunidad de desplazamiento), en particular, cuando se dirijan a la primera reunión para la celebración de la sesión constitutiva de la nueva legislatura y la verificación de las credenciales al objeto de tomar posesión del mandato [art. 9, párrafo segundo, del Protocolo (n.º 7) sobre los privilegios y las inmunidades de la Unión], y sobre si esta inmunidad implica el levantamiento de la medida de prisión provisional impuesta a un diputado electo al objeto de poder desplazarse a esa primera reunión.*”

³³⁵ STC 70/2021: „*La patente ausencia de identidad de la materia objeto de dicha sentencia con el asunto controvertido en este proceso – la necesidad o no de solicitar autorización de las cámaras de las Cortes Generales para continuar las sesiones del juicio oral contra los demandantes de amparo –, y la singularidad de los estatutos de los miembros de las asambleas concernidas en aquella – Parlamento Europeo.*”

Z hlediska evropského práva procesního je též zajímavý faktický dopad (respektive jeho absence) řízení o předběžné otázce na řízení ve věci samé, když toto není zároveň přerušeno do vyřešení řízení před SDEU.³³⁶ Rozsudek SDEU má v takovém případě účinky zásadně jen pro další obdobné kauzy a jeho výrok lze považovat pouze za akademický. Z hlediska *stále těsnější unie* lze potom takový postup považovat za značné oslabení SDEU ve prospěch klasické (nejenom statní, viz stížnost k ESLP) hierarchie soudní soustavy. Jaksi „bokem“ stojící SDEU naráží na své limity. Do jisté míry se jedná o symptomatický projev principu aplikační přednosti a jeho nedořešeného střetu s možnou nadřazeností ústav jednotlivých členských států.

4.4. Kauza Puigdemont a Comín

Zvoleným europoslancům Carlesi Puigdemontovi a Antoni Comínovi, byla již věnována řádka v úvodu tohoto textu, po analýze přílehlavé judikatury je záhodno upozornit i na jejich situaci.

Tito členové Evropského parlamentu, byli odsouzeni ve stejném trestním procesu jako Oriol Junqueras k trestu odnětí svobody a částečné ztráty občanských práv a stejně jako on byli zvoleni členy EP s tím rozdílem, že na rozdíl od ve vazbě drženého Oriola Junqueras se po celý proces nacházeli v Belgii, která je odmítla vydat pro trestní stíhání do Španělska (odtud neochota Španělska pouštět pučisty za hranice). Nabízí se spekulace, zda by v případě zavedené praxe vydávat pučisty zpět do Španělského království na základě evropského zatýkacího rozkazu, nebylo Španělsko ochotnější slevit ze svých pozic v projednávané věci.

Po vyhlášení rozsudku SDEU usedli oba Carles Puigdemont a Antoni Comín v Evropském parlamentu navzdory skutečnosti, že podobně jako Oriol Junqueras ztratili na základě pravomocného rozsudku ve věci samé volitelnost. Z veřejných zdrojů bohužel není možné zjistit, zda Španělsko formálně informovalo Evropský parlament o ztrátě mandátu obou zvolených europoslanců, přestože Ústřední volební komise tvrdí, že tak učinila.³³⁷ Pro úplnost zbývá uvést,

---

³³⁶ Pro úplnost podotýkám, že např. v českém civilním procesu je přerušeno též pouze fakultativní. Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19.5.2020, sp. zn. 30 Cdo 1533/2019 věta poslední: „z podnětu Nejvyššího soudu probíhá před SDEU řízení, v němž je řešena (předběžná) otázka, která může mít význam pro rozhodnutí soudu o podaném dovolání. Z toho důvodu Nejvyšší soud přikročil k fakultativnímu přerušení dovolacího řízení podle § 109 odst. 2 písm. c) ve spojení s § 243b o. s. ř.“

³³⁷ Tvrzení možno dohledat v tisku např. In: *el País* [online]. 7. 1. 2020 [cit. 2020-18-03]. Dostupné z: <https://elpais.com/politica/2020/01/07/actualidad/1578395626_774660.html>

že Carles Puigdemont i Antoni Comín jsou – na rozdíl od Oriola Junqueras – uvedeni na seznamu členů EP publikovaných na webu této instituce.³³⁸

Neméně pozoruhodnou je i situace zvolené europoslankyně Clary Ponsatí Obiols, již vznikl mandát europoslance na základě uprázdnění míst po odešedší Velké Británii. Clara Ponsatí byla uvedena Ústřední volební komisí mezi novými členy Evropského parlamentu a ve stejném rozhodnutí³³⁹ byla spolu s ostatními novými členy vyzvána ke složení přísahy ve smyslu španělských volebních zákonů, což odmítla.

V následujícím rozhodnutí³⁴⁰ Ústřední volební komise zamítla žádost Clary Ponsatí, kterou se domáhala odpuštění podmínky složení slibu na Ústavu pro rozpor s judikaturou SDEU, a to zejména rozsudku C-502/19. Žádost podala z vlastní vůle a na základě svého politického přesvědčení.

V odůvodnění zamítavého rozhodnutí Ústřední volební komise konstatovala, že „*k získání postavení člena Evropského parlamentu dochází pro účely článku 9 protokolu o výsadách a imunitách Unie z důvodu a v okamžiku oficiálního vyhlášení volebních výsledků, které provádí členské státy (bod 71 rozsudku)*“,³⁴¹ ale tato právní věta se vztahuje pouze na imunity europoslance pro účely článku 9 protokolu.

Ústřední komise dále dovodila, že *[imunita] osobám, které byly zvoleny členy Evropského parlamentu, umožňuje učinit kroky nezbytné k převzetí jejich mandátu (bod 86 rozsudku)*, z čehož je nutno dovodit, že pokud imunita *musí umožnit kroky nezbytné*,³⁴² tyto kroky nejsou bez dalšího zakázané. Dle mého názoru se jedná o logický závěr (i vzhledem k čl. 8 aktu z roku 1976),³⁴³ který každopádně není sdílen Evropským parlamentem. Clara Ponsatí byla EP oficiálně uznána³⁴⁴ za

---

³³⁸ Možno ověřit na seznamu členů Evropského parlamentu. [online]. [cit. 2020-03-17]. Dostupné z: < <https://www.europarl.europa.eu/meps/en/search/advanced> >

³³⁹ Rozhodnutí Ústřední volební komise ze dne 23. ledna 2020 sp. zn. 5/2020. [online]. 23. 01. 2020 [cit. 2020-18-03]. Dostupné z:

< http://www.juntaelectoralcentral.es/cs/jec/doctrina/acuerdos?anyosesion=2020&idacuerdoinstruccion=72003&idsesion=965&template=Doctrina/JEC_Detalle >

³⁴⁰ Rozhodnutí Ústřední volební komise ze dne 28. ledna 2020 sp. zn. 11/2020. [online]. 28. 01. 2020 [cit. 2020-18-03]. Dostupné z:

< http://www.juntaelectoralcentral.es/cs/jec/doctrina/buscadorresult?esinstruccion=false&idacuerdoinstruccion=72023&materias=0&numExpediente=83&operadoracuervo=1&operadorobjeto=1&sPag=1&template=Doctrina/JEC_Detalle&tipoExpediente=561&tiposautor=0&total=2 >

³⁴¹ Ibidem.

³⁴² Ibidem. [podtrženo autorem textu].

³⁴³ [s] výhradou ustanovení tohoto aktu se volební postup v každém členském státě řídí vnitrostátními předpisy

³⁴⁴ Text rozhodnutí dostupný v tisku In: Público.es [online]. 31. 01. 2020 [cit. 2020-18-03]. Dostupné z: < <https://www.publico.es/politica/proces-parlamento-europeo-reconoce-clara-ponsati-eurodiputada.html> >

členku tohoto shromáždění, a to přestože Ústřední volební komise rozhodla³⁴⁵ a informovala EP o uvolnění³⁴⁶ jejího místa.

Finální rozhodnutí, zda rozporovat toto počínání Evropského parlamentu, bude patrně náležet španělské vládě. Přesto se nabízí zajímavá úvaha, kdo je případně aktivně legitimován pro napadení platnosti mandátu třech výše uvedených europoslanců. To zejména s přihlédnutím ke skutečnosti, že případná nulita mandátu by měla vliv na platnost v EP těsně přijatých norem.

4.5. Závěr kapitoly

Evropská unie přinesla členským státům nebyvalou míru prosperity a rozvoje. Ekonomická spolupráce a s ní spojené „čtyři základní svobody“, tedy volný pohyb osob, zboží, služeb a kapitálu, je bezpochyby epochálním úspěchem evropské integrace. Na druhou stranu Evropská unie není státem, ale jak judikoval Spolkový ústavní soud pouze *svazkem států*,³⁴⁷ a tendence prohlubovat evropskou integraci se setkala s jasně vysloveným odmítnutím evropských národů v referendech.³⁴⁸ Je tedy názorem autora tohoto textu, že aby mohla evropská spolupráce přinášet své plody i do budoucna, je nutné se s integrací „držet při zemi“.

Judikatura v tomto textu analyzovaná a jí prezentovaná ideová východiska pro mě představovala příklad přehnaně extenzivního výkladu, který hraničí se snahou upravit znění smluv tak, aby vyhovovala představě o těsnější unii, než jakou ji ustanovily smluvní strany,³⁴⁹ t.j. národní státy.

---

³⁴⁵ Rozhodnutí Ústřední volební komise ze dne 30. ledna 2020 sp. zn. 14/2020. [online]. 30. 01. 2020 [cit. 2020-18-03]. Dostupné z:

< http://www.juntaelectoralcentral.es/cs/jec/doctrina/buscadorresult?esinstruccion=false&idacueroinstruccion=72081&materias=0&numExpediente=83&operadoracuero=1&operadorobjeto=1&sPag=1&template=Doctrina/JEC_Detalle&tipoExpediente=561&tiposautor=0&total=2 >

³⁴⁶ *vacancia* – pozn. autora.

³⁴⁷ Rozsudek Spolkového ústavního soudu “Lisabon” sp. zn. BvE 2/08 ze dne 30. června 2008: „*Základní zákon [...] zmocňuje k účasti a rozvíjení Evropské unie koncipované jako svazek států (Staatenverbund). Pojem svazku (verbund) zahrnuje úzké, na trvalo založené spojení států, jež zůstávají suverénními, které na smluvním základě vykonává veřejnou moc, avšak jeho základní řád sám podléhá dispozici členských států a subjekty demokratické legitimizace v něm zůstávají národy členských států, tj. občané těchto států.*“ Použit český překlad z CHMIEL, Juraj, KUST, Jan, eds *Evropská inspirace z Karlsruhe: vztah evropského práva k ústavnímu řádu členského státu ve světle rozhodnutí německého ústavního soudu k Lisabonské smlouvě*. Praha: OEZ, 2009, s. 63 přeložil Jan Grinc.

³⁴⁸ Např. odmítnutí Smlouvy o Ústavě pro Evropu ve Francii a Nizozemí, ostatně i tzv. Brexit je toho dokladem.

³⁴⁹ Podobně SEHNÁLEK, David a TÝČ, Vladimír. *Soudní dvůr EU a výklad práva Evropské unie*. Brno: Masarykova univerzita, 2016, ISBN-13: 978-80-210-8396-7, s. 90: „*Soudní dvůr EU tedy mění platné právo prostřednictvím své judikatury, a to s ohledem na svůj výkladový monopol, kdy právo se mění v souladu s jeho rozhodnutími (viz výše popsané rozšiřování pravomocí Evropského parlamentu, které v primárním právu obsaženy nebyly, a to ani implicitně, s tím, že tyto nebylo možné extenzivním výkladem dovést, Soudní dvůr EU je tak de facto vytvořil).*“

Za takové nemístné ideové východisko potom považuji generálním advokátem rozvinutý a Soudním dvorem místy tacitně a místy výslovně aprobovaný výklad o *reprezentativním mandátu* člena Evropského parlamentu. Bylo mým cílem, za užití klasiků i literatury současné, ukázat, že toto teoretické zhodnocení ze strany Soudního dvora nemusí nutně odpovídat realitě a pravému významu slov, a jedná se tedy spíše o snahu za každou cenu najít argumenty pro posílení postavení Unie na úkor členských států.

Zdá se mi, že někteří představitelé evropské politiky, a to jak unijní tak státní, jsou oslněni myšlenkou historicky determinované stále užší evropské spolupráce, která má podobu jakéhosi *velkého pochodu*,³⁵⁰ jehož cílem je evropský superstát. V románové literatuře toto téma uchopil Milan Kundera, který poznamenal, že „[p]ředstava *Velikého pochodu* [...] je *politickým kýčem, který spojuje levicové lidi všech dob a směrů, Veliký pochod, to je ta nádherná cesta vpřed, cesta k bratrství, k rovnosti, ke spravedlnosti, ke štěstí a ještě dál přes všechny překážky, protože překážky musí být, má-li být pochod Velikým pochodem*“.³⁵¹ Z filosofických myslitelů toto téma „vědecky“ pojmul europoslanec a profesor Ryszard Legutko ve své knize *Triumf průměrného člověka*.³⁵²

Cesta za evropským superstátem skutečně vykazuje prvky takového pochodu, během kterého je nutné negovat starou Evropu národních států a křesťanství,³⁵³ která stojí v cestě novému, nevyhnutelnému uspořádání.³⁵⁴ Ostatně jak podotýká Simon Hix „[n]ěco evidentně musí být velmi špatně, když je tak významný politický a hospodářský úspěch jako *Evropská unie tolik neoblíbený u takového množství lidí v tolika evropských zemích*“.³⁵⁵ Autor tohoto textu zmiňuje tento odlišný pohled na směřování Unie jednak proto, aby se vyrovnal s místy až budovatelskými pasážemi v komentovaném judikátu, a také, aby nabídl vlastní vizi pro další vývoj, ježto by konec Unie pokládal za velikou tragédií a zmařený potenciál.

---

³⁵⁰ Tento pocit pochodu pro mě umocňuje příliš extenzivní, až chybný, výklad práva ze strany Evropského parlamentu. Zejména např. Clara Ponsatí neměla být ověřena ze člena EP, když o své vůli nedodržela španělské zákony a ač nebyla uvedena na seznamu nových europoslanců, byl její mandát ze strany EP ověřen.

³⁵¹ KUNDERA, Milan. *Nesnesitelná lehkost bytí: román*. Vyd. 2. Brno: Atlantis, 2006, ISBN 978-80-7108-351-1, s. 275.

³⁵² LEGUTKO, Ryszard. *Triumf průměrného člověka*. Přeložil Josef MLEJNEK. Brno: CDK, Centrum pro studium demokracie a kultury, 2017, ISBN 978-80-7325-433-9.

³⁵³ Di FABIO, Udo. Nadstátní společenství: Národ Evropanů, nebo celosvětový národ?. In *Evropská unie: hospodářský prostor s politickou vizí*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2013, ISBN 978-80-7325-312-7, s. 69: *Evropa [by] svoji kulturní identitu neměla hledat v negacích, [...]. Odmítání Spojených států, ani boj s křesťanskými nebo národními kořeny Evropy, ani jedno není schopno vytvořit novou integrativní kulturu.*

³⁵⁴ Mezi dílčími kroky v tomto pochodu můžeme řadit i přejmenování Evropského parlamentního shromáždění na *Evropský parlament*, čemuž se tento text věnoval.

³⁵⁵ HIX, Simon. V čem spočívají nedostatky evropské unie a jak je napravit In: *Evropská unie: hospodářský prostor s politickou vizí*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2013, ISBN 978-80-7325-312-7, s. 57.

5. *Quis iudicabit?*

Oblastí zkoumání této práce je analýza interpretace práva soudy se zvláštním zřetelem na Ústavní soud Španělského království a Soudní dvůr Evropské Unie. Výše již citovaný Thomas Hobbes správně konstatoval, že ten, „*kdo interpretuje, je pánem práva*“,³⁵⁶ a na tomto postulátu není třeba ani po necelých třech staletích ničeho měnit. Výše jsme ukázali, že náhledy vrcholných národních soudů a SDEU na základní pilíře práva EU a jeho vztah k právu vnitrostátnímu, zejména pak ústavnímu, jsou v mnoha ohledech odlišné. Klade se proto přirozeně klíčová otázka, komu přísluší poslední slovo v případě mezního sporu o podstatu práva EU a jeho vztah k právu ústavnímu a z jakých důvodů tomu tak je. Tato pravomoc rozhodnout v „poslední instanci“ nabývá na důležitosti právě ve „výjimečných“ nebo možná lépe řečeno hraničních případech. V předchozích kapitolách bylo popsáno několik případů, kdy nespátřujeme rozpor ani tak v pozitivním právu, nýbrž pouze v jeho výkladu. O to palčivější je určení nejvyššího interpreta.

Otázka, kterému soudu – zdá unijnímu nebo národnímu – přísluší konečné rozhodnutí, je přitom patrně neřešitelná, když náhled národních ústavních soudů argumentujících dohledem nad rozsahem ústavně konformního přenosu výkonu pravomocí na EU i náhled SDEU sjednocujícího výklad evropského práva za účelem zajištění uniformity výkladu a *de facto* zabránění právnímu chaosu mají oba své vnitřní ratio.

Carl Schmitt navazuje na Hobbese ve své známé větě, že „*suverén je ten, kdo rozhoduje o výjimečném stavu*“.³⁵⁷ Podstatným a „*právně logickým*“³⁵⁸ rozměrem suverenity je rozhodnutí o tom, kdy dochází k výjimce z obecného neboli z *normálního*. Tento příklad se může zdát poněkud vyhocený, nicméně jeho podstata dopadá i na v této práci pojednávanou materii. Soudy i teorií majoritně zastávaný názor nezpochybňuje přednost práva Unie v normálních situacích a ani autor této práce by jiný pohled nepokládal za moudrý, nicméně v mezních situacích (rozpor národní ústavy a práva EU) si ústavní soudy členských států osobují právo vykročit z normality přednosti práva Unie a rozhodnout o existenci výjimky. Proto přestože Schmittovo pojetí suverenity a výjimečného stavu nepochybně *prima facie* nedopadá na dialog mezi vrcholnými soudy, jeho

---

³⁵⁶ HOBBS, Thomas. *Elementa philosophica de cive*. Amsterdam: apud Henr. & viduam Th. Boom., 1742, s. 99: *Primum quidem qui interpretatur Rex iustite*. [cit. 2022-02-02] Dostupné z: < https://books.google.cz/books?id=qNBx4o0oisAC&pg=PA99&lpg=PA99&dq=hobbes+qui+interpretatur&source=bl&ots=i1UZ5dOJhy&sig=ACfU3U0vhFMwnzgPEoafYOlj0z3wkCNbgA&hl=en&sa=X&ved=2ahUKEwjTz4fP14v1AhXNg_0HHRqVA7kQ6AF6BAGNEAM#v=onepage&q=hobbes%20qui%20interpretatur&f=false >

Otázka je stále aktuální, srov. SCHACHTEN, Winfried. *Quis iudicabit?* Berlín: Duncker & Humblot GmbH, 1989.

³⁵⁷ SCHMITT, Carl. *Politická theologie*. Praha: OIKOYMENH, 2012, ISBN: 978-80-7298-401-5, s. 9.

³⁵⁸ Ibid.

postřeh, že „rozhodnutí o výjimce je rozhodnutím v eminentním smyslu“,³⁵⁹ nalézá i zde své uplatnění. Příkladem uplatnění výše načrtnuté logiky budiž doktrína vybočujícího právního aktu EU (*ultra vires*) a pravomoc určit, kdy výjimka z normálního pravidla nastává. Jinak řečeno za současného stavu absentuje právem upravený a zároveň reálně obecně přijímaný nestranný třetí, který by mohl spor mezi ústavními soudy a SDEU rozhodnout. Tím však se dostáváme na hranici práva, protože kde není soudce, tam není právo,³⁶⁰ a z načrtnuté problematiky se stává spíše *politikum*.

Určení, kterému orgánu by měla náležet pravomoc vrcholného interpreta přenosu výkonu pravomocí, není triviální otázkou, přičemž každé myslitelné řešení oscilující mezi krajnostmi absolutní centralizace na úrovni unijního orgánu po absolutní decentralizaci na úrovni vrcholných národních orgánů má svá pro i proti. Autorský kolektiv Belling, Malíř, Pítrová nabízí tři varianty od rozšíření posudkové pravomoci SDEU po zřízení alternativně nesoudního nebo soudního a od SDEU odděleného orgánu pro kontrolu dělby pravomocí mezi EU a členskými státy.³⁶¹ Tyto varianty však předpokládají, že členské státy, jejich ústavy a orgány kontroly ústavnosti přiznají rozhodnutím takového orgánu absolutní přednost a nadřazenost a bezpodmínečnou závaznost, a to nutně i pro mezní případy.³⁶² Autorovi této práce se proto v dohledné budoucnosti jeví za pravděpodobnější zachování současného stavu, kdy ústavní soudy (nebo jiné orgány kontroly ústavnosti) členských států stojí paradoxně současně uvnitř i vně právního řádu EU.³⁶³ To v tom smyslu, že ústavní soudy na jednu stranu připouštějí obecnou přednost práva EU, jejíž bezpodmínečnost si unijní řád nárokuje, a zároveň v této nárokované absolutní přednosti vytvářejí výjimky, kterým nemají unijní orgány jak fakticky zamezit.

---

³⁵⁹ Ibid.

³⁶⁰ KOLLERT, Lukáš. *Právo na odpor v kontextu demokratického právního státu*. Dosud nepublikovaná studie: „V naší souvislosti je namístě společně s Köhlerem zmínit ještě tzv. „argument soudce“ (Richter Argument), jenž byl v návaznosti na Kanta především v 19. století používán mj. k prokázání teze, že právo na odpor nemůže být právem, a to proto, že zde v situaci krajního sváru není soudce jako vyšší nestranný třetí, který by spor mohl efektivně rozhodnout. Mezní konflikt (odpor, revoluce) je tedy pochopitelně možný a má i své konsekvence pro právo, je však vytěsněn do sféry politiky a fakticity.“ Kollert v citovaném textu odkazuje na stránky monografie KÖHLER, Michael. *Die Lehre vom Widerstandsrecht in der deutschen konstitutionellen Staatsrechtstheorie der 1. Hälfte des 19. Jahrhunderts*, Berlin: Duncker & Humblot GmbH, 1973, ISBN-10 3428029089, ISBN-13 978-3428029082, s. 46 a n.

³⁶⁰ Ibid. s. 156.

³⁶¹ BELLING, Vojtěch. – MALÍŘ, Jan. – PÍTROVÁ, Lenka. *Kontrola dělby pravomocí v EU se zřetelem ke kompetenčním excesům*. Praha – Plzeň: Ústava státu a práva AV ČR, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, ISBN 978-80-8743-901-2, s. 135-155.

³⁶² Ibid. s. 156.

³⁶³ Podobně, byť s podobnou výhradou jako v případě shora citovaných závěrů Carla Schmitta, srov. AGAMBEN, Giorgio. *Homo sacer*. Praha: OIKOYMENH, 2011, ISBN 978-80-7298-189-2, s. 23: „Paradox suverenity lze formulovat takto: „suverén stojí současně uvnitř a vně právního řádu“.“

Spor o rozsah pravomocí je však pouze dílčí částí širší problematiky, do které spadá i otázka ochrany základních práv a svobod. Při aplikaci a interpretaci práva, a to nejenom unijního, dochází v mnoha případech k limitaci přípustnosti výkladu mantinely ochrany základních práv a svobod. Rozsah ochrany potom mj. ve výše zmíněných případech *Melloni* a *Junqueras* vede buďto ke ztrátě, nebo naopak uchování si, osobní svobody. Rozhodnutí SDEU, jak bylo výše v této práci uvedeno, nepodléhají přezkumu ESLP. SDEU v mnoha případech tak má z titulu přednosti práva EU poslední slovo při ochraně základních práv. V této situaci se tedy nabízí otázka, zda je v těchto případech zaručena dostatečná ochrana základních práv a svobod před soudem, jehož primárním účelem není ochrana jednotlivce nebo ústavních individuálních garancí a právo vykládá ve smyslu principu *effet utile* a občas v podstatě „*in dubio pro Communitate*“.³⁶⁴ Jednotlivec se tak může dostat do situace, kdy zaručení jeho svobody a majetku jako základní podstaty právního státu³⁶⁵ je unášeno soukolím mimoběžného sporu o přednost práva EU.³⁶⁶ Nutnou podotknout, že těmto případům nelze patrně zcela zamezit v žádném soudním systému.

Otázka, „*kdo interpretuje?*“, je v každém případě stále aktuální.

---

³⁶⁴ BELLING, Vojtěch. – MALÍŘ, Jan. – PÍTROVÁ, Lenka. *Kontrola dělby pravomocí v EU se zřetelem ke kompetenčním excesům*. s. 135.

³⁶⁵ BÖCKENFÖRDE, Ernst Wolfgang. *Estudios sobre el Estado de Derecho y la democracia. Teoría y realidad constitucional*. Madrid: Trotta, 2000, ISBN 978-84-8164-397-8, s. 31: „*principio fundamental del desarrollo del Estado de Derecho: seguridad de la libertad y la propiedad.*“

³⁶⁶ Srov. výše rozbor případu *Melloni*

Závěr

Cílem této práce, který jsem si určil v jejím úvodu, bylo přinést analýzu doktríny Ústavního soudu Španělského království stran vztahu práva EU a členských států Unie a Španělského království *sensu stricto*, a to v komparaci s judikaturou vrcholných soudů dalších členských států, to s přihlédnutím k relevantní odborné literatuře. Lze říci, že v hlavních obrysech judikatura Ústavního soudu Španělského království nevybočuje ze známých kontur německého Spolkového ústavního soudu a Ústavního soudu ČR. Podobně jako tyto soudní instance ÚS ES připouští přednost práva EU (*primacia*) s výhradou nadřazenosti ústavy (*supremacia*). Z běžného standardu nevybočuje ani ÚS ES dovozená teze, že právo EU samo o sobě nepředstavuje měřítko ústavnosti vnitrostátních norem a přednost práva EU není všeobecná, nýbrž je omezena jen na okruh smluvně přeneseného výkonu některých státních pravomocí.

Nutno podotknout, že zhruba od roku 2010 lze v judikatuře ÚS ES vysledovat trend k větší otevřenosti k právu Unie, ať už se jedná o položení první (a zatím poslední) předběžné otázky k SDEU ve věci *Melloni* nebo o rozhodnutí z roku 2017, ve kterém soud uvedl, že je jeho úkolem zajistit dodržování zásady přednosti práva Evropské unie. Tímto názorem se ÚS ES odchýlil od předešlé judikatury, ve které sama sebe pojímal pouze za orgán dohledu nad ústavností, nikoli tedy za orgán dohledu nad dodržováním práva Unie. Nic však nenasvědčuje tomu, že by ÚS ES měl v dohledné době přehodnotit rozlišování *primacia* a *supremacia* nebo výhradu přenosu výkonu pravomocí na EU pod podmínkou dodržování základních náležitostí sociálního a demokratického právního státu zavedených Ústavou Španělského království. Podmíněnost přenosu výkonu státních pravomocí dovozená ÚS ES ostatně není nepodobná výhradě formulované Spolkovým ústavním soudem v případech *Sollange I a II*.

Na zásadní otázku, zda má absolutní přednost či nadřazenost právo Evropské unie, nebo národní ústavy členských států, se obávám, nelze nalézt definitivní právní odpověď. Ostatně i ze současné praxe lze jasně vyvodit, že se jedná o otázku, která se projevuje především v mezních situacích neupravených pozitivním právem. Řešení bude dle mého názoru spočívat spíše v proměnách společenské reality možného utváření evropského politického národa než v právních pracích a rozsudcích soudů, které přinášejí slabší či silnější argumenty pro obě strany sporu.

Myšlenka evropského národa ostatně není nová ani pro španělskou literaturu, Ortega y Gasset mluví o „evropském národu, který se stal „národem“ (*natio*) *sensu stricto*“.³⁶⁷ De

---

³⁶⁷ ORTEGA Y GASSET, José. *Evropa a idea Národa: (A jiné eseje o problémech současného člověka)*. Praha: Mladá fronta, 1993, ISBN 80-204-0380-9, s. 6.

Unamuno, autor starší generace mu oponuje, když v obraně „španělskosti“ píše, že „slovo „evropský“ vyjadřuje myšlenku neurčitou, velmi neurčitou, nanejvýš neurčitou; ale pojem „moderní“ vyjadřuje myšlenku ještě mnohem neurčitější. A zdá se, že by se dva neurčité pojmy měly navzájem upevnit a vymezit a že by výraz „evropsky moderní“ měl být jasnější než obě slova, která jej tvoří; ale snad je v podstatě ještě neurčitější“.³⁶⁸ Jistě bychom našli i celou řadu dalších autorů s nesmiřitelnými pohledy na toto téma.

Liessmann pronáší (a autor této práce se k témuž připojuje), že „Evropa byla kontinentem velkých vyprávění a po konci těchto vyprávění se posledním z těchto narativů stala Evropa sama“.³⁶⁹ Nejsem si jist, zda se velké vyprávění národa vyčerpalo, jisté však je, že národní cítění nepřispívá k myšlence nadřazeného evropského práva. Mám za to, že bez velkého celoevropského vyprávění (vnitřního základu státu), které překoná jednotlivá národní cítění, nemůže být nadřazenost a přednost evropského práva absolutní.

Zda takové vyprávění existuje, nebo zda se najde, ukáže budoucnost. J. H. H. Weiler naznačuje, že by jím mohlo být křesťanství, ne veřejnou mocí oktrojované, ale kolektivně sdílené.³⁷⁰ Ostatně jak uvádí Böckenförde „diktovat státní ideologii, oživat tradici aristotelské polis či hlásat „objektivní systém hodnot“ totiž znamená zrušit [svobodnou povahu státu]“.³⁷¹ Je to právě Böckenfördeho dilema, totiž že „svobodný sekularizovaný stát žije z předpokladů, které sám nemůže garantovat“,³⁷² se kterým se budoucnost evropská integrace bude muset vyrovnat. Totiž, jak nalézt dostatečně silnou a sdílenou jednotící myšlenku a zároveň ji neprosazovat silou.

---

³⁶⁸ UNAMUNO, Miguel de. *Španělské esseye*. Brno: Jan V. Pojer, 1937, s. 9 „O poevropštění“.

³⁶⁹ LIESSMANN, Konrad Paul. *Vzdělání jako provokace*. Praha: Academia, 2018, ISBN 978-80-200-2875-4, s. 20.

³⁷⁰ HALEVI HOROWITZ WEILER, Joseph. *Una Europa cristiana, Ensayo exploratorio*. Madrid: Ediciones Encuentro, 2003, ISBN 10: 8474907012 ISBN 13: 9788474907018, s. 51: „Pero en el contexto del constitucionalismo europeo considero que la referencia a Dios y al cristianismo o a la religion, no sólo no debe excluirse, sino que incluso es indispensable. Debo subrayar que esta idea no es expresión de mi preferencia religiosa, ni siquiera de mi parecer sobre lo que pueda ser mejor para Europa; es la conclusión de mi análisis constitucional, y es lo que precisamente el constitucionalismo europeo parece requerir.“

V kontextu evropského konstitucionalismu se však domnívám, že odkaz na Boha a křesťanství či náboženství nejenže by neměl být vyloučen, ale je dokonce nezbytný. Musím zdůraznit, že tato myšlenka není výrazem mých náboženských preferencí, dokonce ani mých názorů na to, co by mohlo být pro Evropu nejlepší; je to závěr mé ústavní analýzy a zdá se, že je to přesně to, co evropský konstitucionalismus vyžaduje.

³⁷¹ BÖCKENFÖRDE, Ernst Wolfgang – HANUŠ, Jiří (ed.). *Vznik státu jako proces sekularizace: diskuse nad studií Ernsta-Wolfganga Böckenfördeho*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006, ISBN 80-7325-089-6, s. 21.

³⁷² Ibid.

Seznam zkratek

- ATC – (*Auto del Tribunal Constitucional*) usnesení (španělského) Ústavního soudu
- ATS – (*Auto del Tribunal Supremo*) usnesení (španělského) Nejvyššího soudu
- CE – (*Constitución Española*) Ústava Španělského království
- DTC – (*Declaración del Tribunal Constitucional*) posudek (španělského) Ústavního soudu
- ESLP – Evropský soud pro lidská práva
- EU – Evropská unie
- EHS – Evropské hospodářské společenství
- GA – Generální advokát
- LZPEU – Listina základních práv Evropské unie
- LZPS - Listina základních práv
- NS – Nejvyšší soud Španělského království
- SDEU – Soudní dvůr Evropské unie
- SEU – Smlouva o Evropské unii
- SFEU – Smlouva o fungování Evropské unie
- STC – (*Sentencia del Tribunal Constitucional*) rozsudek (španělského) Ústavního soudu
- STS – (*Sentencia del Tribunal Supremo*) rozsudek (španělského) Nejvyššího soudu
- SUEU – Smlouva o Ústavě pro Evropu
- ÚS ES – Ústavní soud Španělského království

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

- AGAMBEN, Giorgio. *Homo sacer*. Praha: OIKOYMENH, 2011, ISBN 978-80-7298-189-2.
- ANDREADAKIS, Stelios. The European Convention on Human Rights, the EU and the UK: Confronting a Heresy: A Reply to Andrew Williams. *The European Journal of International Law*. 2013, Vol. 24 no. 4, ISSN 0938-5428 (print), 1464-3596 (web).
- ANZENBACHER, Vilém. *Teleologický výklad v soukromém právu*. PF UK, 2017.
- ARNOLD, Rainer. *Základy práva Evropských společenství (úvod, vybraná ustanovení Smlouvy ES, rozsudky, vícejazyčná terminologie)*. Praha: Ediční středisko PF UK v Praze, 1994, ISBN 80-85899-01-3.
- ARNULL, Anthony – CHALMERS, Damian (ed.). *The Oxford handbook of European Union law*. Oxford, England: Oxford University Press, 2015, ISBN 978-019-1751-431.
- BOGDANOWSKI, Marek. *Zásada přednosti práva EU a její poměr k národnímu ústavnímu pořádku – Diplomová práce*. Brno: Právnická fakulta Masarykovi univerzity, 2019.
- BELLING, Vojtěch. – MALÍŘ, Jan. – PÍTROVÁ, Lenka. *Kontrola dělby pravomocí v EU se zřetelem ke kompetenčním excesům*. Praha – Plzeň: Ústava státu a práva AV ČR, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, ISBN 978-80-8743-901-2.
- BELLING, Vojtěch. *Legimita moci v postmoderní době: proč potřebuje Evropská unie členské státy?*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, ISBN 978-80-210-5081-5.
- BELLING, Vojtěch. *Smrt suveréna? Eroze státnosti a krize suverenity v éře postnacionálního vládnutí: suverenity a normativní konstrukce reality II*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2018, ISBN 978-80-7325-464-3.
- BELLING, Vojtěch. Dělitelná nebo nedělitelná? Koncept suverenity v judikatuře Ústavního soudu ČR. *Právník*. 2016, roč. 155, č. 8, ISSN 0231-6625.
- BELLING, Vojtěch. Hobbesovo pojetí suverenity v kontextu konceptů osoby a reprezentace. *Reflexe*, 2014, č. 47, ISSN 0862-6901.
- Bible - Český ekumenický překlad

BOBEK, Michal. – BŘÍZA, Petr. – KOMÁREK, Jan. *Vnitrostátní aplikace práva Evropské unie*. Praha: C.H. Beck, 2011, ISBN 978-80-7400-377-6.

BÖCKENFÖRDE, Ernst Wolfgang – HANUŠ, Jiří (ed.). *Vznik státu jako proces sekularizace: diskuse nad studií Ernsta-Wolfganga Böckenfördeho*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006, ISBN 80-7325-089-6.

BÖCKENFÖRDE, Ernst Wolfgang. *Estudios sobre el Estado de Derecho y la democracia. Teoría y realidad constitucional*. Madrid: Trotta, 2000, ISBN 978-84-8164-397-8.

BONDI, Andrea. Free Trade, a Mountain Road and the Right to Protest: European Economic Freedoms and Fundamental Individual Rights. *European Human Rights Law Review*. 2004, ISSN 1361-1526.

BORK, Robert. *Coercing Virtue, The Worldwide Rule of Judges*. Washington: AEI Press, 2003, ISBN 10: 0844741620 ISBN 13: 9780844741628.

BRYNDA, Jiří. *Španělsko-český právnícký a ekonomický slovník*. Praha: Linde, 2007, ISBN 978-80-7201-669-3.

CALDWELL, Christopher. *The Age of Entitlement: America Since the Sixties*. New York: Simon & Schuster, 2020, ISBN 978-15-0110-689-7.

CALLEJÓN BALAGUER, Francisco. (coord.). *Manual de derecho constitucional*. Volumen I, Decimosexta edición. Madrid: Tecnos, 2021, ISBN-10: 8430963278, ISBN-13: 978-8430963270.

CALONGE VELÁZQUEZ, Antonio (ed.). *Derecho Básico de la Unión Europea*. 2ª edición. Granada: Comares, 2017, ISBN-10: 8490454957, ISBN-13: 978-8490454954.

CRAIG, Paul. – DE BÚRCA, Gráinne. *EU law: text, cases, and materials*. 7th ed. Oxford: Oxford University Press, 2020, ISBN: 978-019-8856-641.

CRUZ VILLALÓN, Pedro (ed.). *Hacia la Europeización de la Constitución Española*. Bilbao: Fundación BBVA, 2006, ISBN: 84-9651-513-3.

Di FABIO, Udo. Nadstátní společenství: Národ Evropanů, nebo celosvětový národ?. In *Evropská unie: hospodářský prostor s politickou vizí*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2013, ISBN 978-80-7325-312-7.

DUCHEK, Otakar. Imunita člena Evropského parlamentu ve světle právní povahy jeho mandátu. *Právník*. 2020, roč. 159, č. 12, ISSN 0231-6625.

DVORSKÝ, Václav, Spolkový ústavní soud vs. SDEU: spor o poslední slovo. *Jurisprudence* 2020, č. 4, ISSN 1802-3843.

GARCÍA SÁNCHEZ, Beatriz. TJUE - Sentencia de 26.02.2013, Melloni, C-399/11. *Revista de Derecho Comunitario Europeo*. 2013, núm. 46, ISSN: 1138-4026, ISSN: 1989-5569 (online).

GEORGIEV, Jiří. Doslov: Snížení demokratického deficitu posílením národních parlamentů. In: BELLING, Vojtěch. *Legitimita moci v postmoderní době: proč potřebuje Evropská unie členské státy?*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, ISBN 978-80-210-5081-5.

GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 6. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, ISBN 978-80-7380-454-1.

GRABENWARTER, Christoph. *European Convention on Human Rights*. München: C. H. Beck, 2014, ISBN: 3406603211.

HALEVI HOROWITZ WEILER, Joseph. *Una Europa cristiana, Ensayo exploratorio*. Madrid: Ediciones Encuentro, 2003, ISBN 10: 8474907012 ISBN 13: 9788474907018.

HELPER, Laurence R. – VOETEN, Erik. Walking Back Human Rights in Europe? *The European Journal of International Law*, Vol. 31, no. 3, ISSN 0938-5428.

HENDRYCH, Dušan. *Právníký slovník*. 3., podstatně rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, ISBN 978-80-7400-059-1.

HERNÁNDEZ, Xavier F. *Historia de Cataluña*. Barcelona: Rafael Dalmau, Editor, 2014, ISBN 978-84-232-0791-6.

HIX, Simon. V čem spočívají nedostatky evropské unie a jak je napravit In: *Evropská unie: hospodářský prostor s politickou vizí*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2013, ISBN 978-80-7325-312-7.

HOBBS, Thomas. *Elementa philosophica de cive*. Amsterdam: apud Henr. & viduam Th. Boom., 1742.

HOLLÄNDER, Pavel. Materiální ohnisko ústavy a diskrece ústavodárce. *Právník*. 2005, roč. 144, č. 4, ISSN 0231-6625.

CHMIEL, Juraj. – KUST, Jan. (eds). *Evropská inspirace z Karlsruhe: vztah evropského práva k ústavnímu řádu členského státu ve světle rozhodnutí německého ústavního soudu k Lisabonské smlouvě*. Praha: OEZ, 2009, ISBN 978-80-7440-018-6.

ISENSEE, Josef. Europa der Nationen oder europäische Nation in Von M. HERGDEGEN, H. J. KLEIN, H. – J. PAPIER a R. SCHOLZ. *Von Grund und Ziel kontinentaler Organisation. Sonderdruck aus Staatsrecht und Politik. Festschrift für Roman Herzog zum 75. Geburtstag*. München: C. H. Beck, 2009, ISBN-10: 340658909X, ISBN-13: 978-3406589096.

JAROLÍM, Jiří. Tři a jeden nepsaný důvod k povinnému odmítnutí evropského zatýkacího rozkazu. *Právní rozhledy*. 2020, č. 13-14, ISSN 1210-6410.

JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017, ISBN. 978-80-7502-236-3.

KINCL, Jaromír. – URFUS, Valentin. – SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo*. Praha: C.H. Beck, 1997, ISBN 80-7179-031-1.

KOLLERT, Lukáš. *Právo na odpor v kontextu demokratického právního státu*. Dosud nepublikovaná studie.

KÖHLER, Michael. *Die Lehre vom Widerstandsrecht in der deutschen konstitutionellen Staatsrechtstheorie der 1. Hälfte des 19. Jahrhunderts*, Berlin: Duncker & Humblot GmbH, 1973, s. 46., ISBN-10 3428029089, ISBN-13 978-3428029082.

KUHNERT, Kathrin. Bosphorus – Double standards in European human rights protection? *Utrecht Law Review*. 2006, Vol 2, Issue 2, ISSN 1871-515X.

KUNDERA, Milan. *Nesnesitelná lehkost bytí: román*. Vyd. 2. Brno: Atlantis, 2006, ISBN 978-80-7108-351-1.

LEGUTKO, Ryszard. *Triumf průměrného člověka*. Přeložil Josef MLEJNEK. Brno: CDK, Centrum pro studium demokracie a kultury, 2017, ISBN 978-80-7325-433-9.

LISSMANN, Konrad Paul. *Vzdělání jako provokace*. Praha: Academia, 2018, ISBN 978-80-200-2875-4.

LÓPEZ CASTILLO, Antonio. La Unión Europea «En Constitución» y la Constitución Estatal en (Espera de) Reformas. a Propósito de la DTC 1/2004, De 13 de Diciembre de 2004. *Teoría y Realidad Constitucional*, 2004, núm. 15, ISSN 1139-5583.

MALENOVSKÝ, Jiří. Mezinárodní právo veřejné: jeho obecná část a poměr k jiným právním systémům, zvláště k právu českému. 5., podstatně upr. a dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008, ISBN 978-80-7239-218-6

MANGAS MARTÍN, Araceli. *Carta de los Derechos Fundamentales de la Unión Europea, Comentario artículo po artículos*. Bilbao: Fundación BBVA, 2008, ISBN 978-84-96515-80-2.

MANGAS MARTÍN, Araceli. *La Constitución Europea*. Madrid: Iustel, 2005, ISBN 10: 8496440044, ISBN 13: 9788496440043.

MARTÍN Y PÉREZ DE NANCLARES, José. Hacia una Nueva Concepción del Artículo 93 de la Constitución: Comentario a la Declaración 1/2004 del Tribunal Constitucional. *Revista Española de Derecho Internacional*, 2005, vol. 57, no. 2, ISSN: 0034-9380, e-ISSN: 2387-1253.

MUÑOZ MACHADO, Santiago (ed). *Comentario mínimo a la Constitución española*. Barcelona: Editorial Plantea, 2018, ISBN 10: 8491990445 ISBN 13: 9788491990444.

MUÑOZ MACHADO, Santiago (ed). *Diccionario del Español Jurídico*, Barcelona: Real Academia Española, Espasa Libros S. L. U., 2016, ISBN 978-84-670-4730-1.

OPPENHEIMER, Andrew. *The Relationship between European Community Law and National Law: The Cases*. Cambridge: Cambridge University Press, 1994, ISBN 978-05-214-7296-8.

ORTEGA Y GASSET, José. *Evropa a idea Národa: (A jiné eseje o problémech současného člověka.)*. Praha: Mladá fronta, 1993, ISBN 80-204-0380-9.

POSCH, Albert. *Vorrang des Gemeinschaftsrechts vor Verfassungsrecht*. Wien: Jan Sramek Verlag KG, 2010, ISBN-10: 3902638230, ISBN-13: 978-3902638236.

RAMOS ARIAS, José., *Derecho Romano, Tomo I*, Madrid: Editorial Revista de Derecho Privado, 1974, ISBN 84-7130-233-0.

RAMOS MÉNDEZ, Francisco. *El Sistema Procesal Español*. Barcelona: Atelier Libros Jurídicos, 2013, ISBN-10: 8415690320, ISBN-13: 978-8415690320.

RATZINGER, Joseph. *Evropa v krizi kultur*. In: *Katedrála a krychle: úvahy o evropské morálce*. Přeložil Václav FREI. Praha: Občanský institut, 2005, ISBN. 80-86228-21-5.

RESCHOVÁ, Jana – Miluše KINDLOVÁ – Jan GRINC – Ondřej PREUSS – Marek ANTOŠ. *Státověda: stát, jednotlivec, konstitucionalismus*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, ISBN 978-80-7552-695-3.

SCRUTON, Roger. *Slovník politického myšlení*. Přeložil Petr PITHART. Brno: Atlantis, 1989, ISBN 80-7108-184-1.

SEHNÁLEK, David – TÝČ, Vladimír. *Soudní dvůr EU a výklad práva Evropské unie*. Brno: Masarykova univerzita, 2016, ISBN-13: 978-80-210-8396-7.

SELTENREICH, Radim. Ústavní aspekty španělského přechodu k demokracii – od frankistické diktatury k právnímu státu. *Právněhistorické studie*. 2017, roč. 47, č. 2, s. 106–117, ISSN 0079-4929.

SCHACHTEN, Winfried. *Quis iudicabit?* Berlín: Duncker & Humblot GmbH, 1989, ISBN-10: 9783428066162, ISBN-13: 978-3428066162.

SCHEU, Harald Christian. *Úvod do mezinárodního práva veřejného*. Praha: Auditorium, 2010, ISBN 978-80-8728-405-6.

SCHMITT, Carl. *Pojem politična: text z r. 1932 s předmlouvou a se třemi korolárii*. 2. vyd., Praha: OIKOYMENH, 2013, ISBN 978-80-7298-491-6.

SCHMITT, Carl. *Politická theologie*. Praha: OIKOYMENH, 2012, ISBN: 978-80-7298-401-5.

SCHÜTZE, Robert. *European Union Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2015, ISBN-10: 1107416531, ISBN-13: 978-1107416536.

SUMMER, Charles: *The Works of Charles Sumner, Volume III*. Boston: Lee and Shephard, 1875.

SVOBODOVÁ, Magdalena. *Občanství Evropské unie*. Praha: Auditorium, 2021, ISBN 978-80-87284-89-6.

SYLLOVÁ, Jindřiška. – PÍTROVÁ, Lenka. – PALDUSOVÁ, Helena. *Lisabonská smlouva: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010, ISBN 978-80-7400-339-4.

TICHÝ, Luboš. Effet utile v právu EU. *Právník*. 2015, roč. 154, č. 2, ISSN 0231-6625

TOMÁS Y VALIENTE, Francisco. *Códigos y Constituciones (1808-1978)*. Madrid: Alianza Editorial, 1989, ISBN 84-206-2597-3.

TOMÁŠEK, Michal. – TÝČ, Vláimír. *Právo Evropské unie*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2017, ISBN 978-80-7502-184-7.

TORRES DEL MORAL, Antonio. *Constitucionalismo Histórico Español*. Madrid: Servicio de Publicaciones de la Facultad de Derecho de la Universidad Complutense de Madrid, 2004, ISBN-10: 8479913819, ISBN-13: 978-8479913816.

UNAMUNO, Miguel de. *Španělské essaye*. Brno: Jan V. Pojer, 1937

VORDERMAYER-RIEMER, Markus. *Non-Regression in International Environmental Law: Human Rights Doctrine and the Promises of Comparative International Law*. Cambridge, Antverp: Intersentia, 2020, ISBN 978-18-3970-122-1.

WEAVER, Richard M. *Ideje mají následky*. Praha: Občanský institut, 2011, ISBN 978-80-8697-273-2.

ZEMÁNEK, Jiří. Evropskoprávní meze přezkumu ústavnosti transpozice rámcového rozhodnutí o eurozatykači. *Právní rozhledy*, 2006, č. 3, ISSN 1210-6410.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

BURKE, Edmund. Speech to the Electors of Bristol.: [online]. [cit. 2020-03-13]. Dostupné z: <http://press-pubs.uchicago.edu/founders/documents/v1ch13s7.html>

CAMERON, David. EU charges Poland's Constitutional Tribunal with violating EU law. In: Yale Macmillan Center [online]. 3. 1. 2022 [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: < <https://macmillan.yale.edu/news/eu-charges-polands-constitutional-tribunal-violating-eu-law#:~:text=In%20a%2012%2D%20decision,ruled%20that%20the%20first%20and> >

el País [online]. 7. 1. 2020 [cit. 2020-18-03]. Dostupné z: < https://elpais.com/politica/2020/01/07/actualidad/1578395626_774660.html >

FOWLER, Steve. New 2022 Ineos Grenadier to go on sale next year priced from £48,000. In: Auto Express [online] 29. 9. 2021 [cit. 2021-12-4]. Dostupné z: < <https://www.autoexpress.co.uk/ineos/grenadier/96387/new-2022-ineos-grenadier-go-sale-next-year-priced-ps48000> >

CHIRDARIS, Vassilis. Limits of interpretation of the Strasbourg Court and the principle of non-regression. In: ECHR Case Law. [online]. 19. 9. 2018 [cit 2021-12-19] Dostupné z: < <https://www.echrcaselaw.com/en/echr-decisions/critique/the-limits-of-interpretation-of-the-strasbourg-court-and-the-principle-of-non-regression/#> >

KLAUS, Václav. Čeká nás hospodářský pokles o 10 až 15 procent. EchoPrime [online]. 17. 3. 2020 [cit. 2020-03-31]. dostupné z: <https://echoprime.cz/a/Srst9/ceka-nas-hospodarsky-pokles-o-10-az-15-procent>

LaVanguardia.es. [online]. 2. 12. 2019 [cit. 2020-20-03]. Dostupné z: <<https://www.lavanguardia.com/politica/20191202/472013635382/formulas-juramiento-constitucion-congreso->

PITHART, Petr. Česká společnost se lekla. EchoPrime [online]. 15. 4. 2020 [cit. 2020-04-30]. Dostupné z: < <https://echoprime.cz/a/SPemW/ceska-spolecnost-se-lekla> >

Posudek Parlamentního institutu PSP ČR: BALOUNOVÁ, Eva. K právní úpravě zajištění bezpečnosti ve světle novely směrnice o zbraních. In: Vybraná témata. 2017, č. 8 [online]. [cit. 2021-12-05]. dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=117559>

Prontuario de jurisprudencia del Tribunal Constitucional sobre el Derecho de la Unión Europea. [online]. [cit. 2022-24-01], dostupné z

<<https://www.tribunalconstitucional.es/es/jurisprudencia/InformacionRelevante/Prontuario%20jurisprudencia%20constitucional%20sobre%20Derecho%20de%20la%20UE.pdf>>

PSEUDO ARISTOTLE. The Athenian Constitution, [cit. 2022-02-17]. Dostupné z: < <https://sites.ualberta.ca/~egarvin/assets/athenian-constitution.pdf>>

Público.es [online]. 31. 01. 2020 [cit. 2020-18-03]. Dostupné z: < <https://www.publico.es/politica/proces-parlamento-europeo-reconoce-clara-ponsati-eurodiputada.html> >

Sdělení Komise o zahájení řízení o porušení povinnosti proti Polsku ze dne 22. prosince 2021. In: Ec.europa.eu [online] 22. 12. 2021 [cit. 2022-02-15] dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/en/ip_21_7070/IP_21_7070_EN.pdf

Seznam členů Evropského parlamentu. [online]. [cit. 2020-03-17]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/meps/en/search/advanced>

3. Seznam použitých právních předpisů

Akt o volbě členů Evropského parlamentu ve všeobecných a přímých volbách, který je přílohou rozhodnutí Rady 76/787/ESUO, EHS, Euratom ze dne 20. září 1976, ve znění rozhodnutí Rady 2002/772/ES, Euratom ze dne 25. června 2002 a ze dne 23. září 2002

Evropská úmluva o ochraně lidských práv

Izraelský Zákon o návratu č. 5710-1950

Ley 25/2014, de 27 de noviembre, de Tratados y otros Acuerdos Internacionales (zákon o mezinárodních smlouvách a jiných mezinárodních dohodách)

Ley Orgánica del Tribunal Constitucional (zákon o Ústavním soudu)

Listina základních práv Evropské unie

Maastrichtská smlouva

Prohlášení č. 17 připojené k závěrečnému aktu mezivládní konference, která přijala Lisabonskou smlouvu, Úřední věstník EU 306, 17/12/2007 P. 0256 – 0256

Protokol o výsadách a imunitách Evropské unie

Rámcové rozhodnutí Rady 2009/299/SVV ze dne 26. února 2009, kterým se mění rámcová rozhodnutí 2002/584/SVV, 2005/214/SVV, 2006/783/SVV, 2008/909/SVV a 2008/947/SVV a kterým se posilují procesní práva osob a podporuje uplatňování zásady vzájemného uznávání rozhodnutí na rozhodnutí vydaná v soudním jednání, kterého se dotyčná osoba nezúčastnila osobně

Římská smlouva

Smlouva o Evropské Unii (Lisabonská smlouva)

Smlouva o fungování Evropské Unie (Lisabonská smlouva)

Smlouva o Ústavě pro Evropu

Ústava České republiky

Ústava Španělského království

Ústava Švýcarské konfederace

Vídeňská úmluva o smluvním právu z roku 1969

4. Seznam použité judikatury

ATC 228/2005

ATC 86/2011

ATS 2/2020

ATS 6442/2019

ATS Causa Especial núm.: 20907/2017, ze dne 14. května 2019

ATS Causa Especial núm.: 20907/2017, ze dne 5. ledna 2018

C-105/03 *Maria Pupino*

C-106/77 *Simmenthal II*

C-106/89 *Marleasing v. Comercial Internacional de Alimentación*

C-111/70 *Internationale Handelsgesellschaft*

C-112/00 *Schmidberger*

C-14/83 *Von Colson v Land Nordrhein-Westfalen*

C-148/78 *Ratti*

C-152/84 *Marshall*

C-161/06 *Skoma-Lux sro v. Celní ředitelství Olomouc*

C-170/88 *Ford España SA v. Estado español,*

C-188/10 *Melki and Abdeli*

C-200/07 *Alfonso Luigi Marra v. Eduardo De Gregorio*

C-202/18 *Rimšēvičs v. Latvia*

C-213/89 *Factortame*

C-216/18 PPU *Minister for Justice and Equality*

C-224/97 *Ciola*

C-238/18 *Rimšēvičs v. Latvia*

C-26/62 *Van Gend en Loos*

C-279/09 *DEB*

C-28 až 30/62 *Da Costa*

C-283/81 *CILFIT v. Ministero della Sanità*

C-285/98 *Tanja Kreil v. Bundesrepublik Deutschland*

C-29/69 *Erich Stauder v. Stadt Ulm – Sozialamt*

C-303/05 *Advocaten voor de Wereld*

C-378/17 *Minister for Justice and Equality and Commissioner of the Garda Síochána*

C-399/11 *Melloni*

C-409/06 *Winner Wetten*

C-493-17 *Weiss a další*

C-502/19 *Junqueras Vies*

C-556/17 *Torubarov*

C-6/64 *Costa v. Enel*

C-6/90 *Francovich*

C-617/10 *Åkerberg Fransson*

C-628/15 *The Trustees of the BT Pension Scheme*

C-9/70 *Grad v. Finanzamt Traunstein*

C-97/87, 98/87 a 99/87 *Dow Chemical Ibérica, SA, a další v. Komise*

DTC 1/1992

DTC 1/2004

ESLP *Bosphorus v. Ireland* [2005]

ESLP *C.F.D.T. v. European Communities* [1978]

ESLP *Gorou v. Greece* [2009]

ESLP *Handyside v. United Kingdom* [1976]

ESLP *M. & Co. v. Germany* [1990]

Nález Ústavního soudu ze dne 10. 9. 2009, sp. zn. Pl. ÚS 27/09

Nález Ústavního soudu ze dne 16. 7. 2015, sp. zn. III. ÚS 1996/13

Nález Ústavního soudu ze dne 31. 1. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 5/12

Nález Ústavního soudu ze dne 8. 3. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 50/04

Nález Ústavního soudu ze dne 18. 12. 2018, sp. zn. Pl. ÚS 4/18

Posudky SDEU č. 2/94 a 2/13

Rozsudek Spolkového ústavního soudu BVerfGE 37, 271 2 BvL 52/71 Solange I-Beschluß (1974)

Rozsudek spolkového ústavního soudu ve spojených věcech 2 BvR 859/15, 2 BvR 980/16, 2 BvR 2006/15, 2 BvR 1651/15 (2020)

Rozsudek spolkového ústavního soudu ve věci Lisabon BVerfGE 123, 267 (2009)

Rozsudek spolkového ústavního soudu ve věci Maastricht BVerfGE 89, 155 (1993)

STC 1/2012

STC 111/1993

STC 114/2017

STC 12/2008

STC 120/1998

STC 13/1998

STC 13/2017

STC 130/1995

STC 132/1989

STC 134/2000

STC 140/2018

STC 143/1994

STC 143/1994

STC 145/2012

STC 156/2002

STC 162/2000

STC 183/2004

STC 199/2009

STC 199/2009

STC 232/2015

STC 236/1991

STC 252/1998

STC 26/2014

STC 26/2014

STC 265/1994

STC 265/1994

STC 27/2013

STC 28/1991

STC 31/2010

STC 37/2019

STC 372/1993

STC 41/2013

STC 58/2004

STC 61/2013

STC 64/1991

STC 70/2021

STC 75/2017

STC 78/2010

STS 459/2019

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19.5.2020, sp. zn. 30 Cdo 1533/2019

Usnesení Ústavního soudu ze dne 2. 12. 2008, sp. zn. Pl.ÚS 12/08

5. Seznam ostatních zdrojů

Rozhodnutí Ústřední volební komise ze dne 23. ledna 2020, sp. zn. 5/2020

Rozhodnutí Ústřední volební komise ze dne 28. ledna 2020, sp. zn. 11/2020

Rozhodnutí Ústřední volební komise ze dne 30. ledna 2020, sp. zn. 14/2020

Sdělení Evropského parlamentu o ověření mandátu Clary Ponsatí Obiols ze dne 10. února 2020

Sdělení Ústřední volební komise adresované Evropskému parlamentu o nesplnění podmínek pro získání postavení člena Evropského parlamentu pro nesložení přísahy na španělskou Ústavu ze dne 20. června 2019, sp. zn. 518/2019

Seznam zvolených europoslanců vydaný Ústřední volební komisí ze dne 14. června 2019

Stanovisko generálního advokáta ve věci C-26/62 *Van Gend en Loos*

Stanovisko generálního advokáta ve věci C-399/11 *Melloni*

Stanovisko generálního advokáta ve věci C-502/19 *Oriol Junqueras*

Stanovisko generálního advokáta ve věci C-6/64 *Costa v. Enel*

Vysvětlení k Listině základních práv Úř. věst. C 303, 14. 12. 2007, s. 17 – 35

Princip aplikační přednosti v judikatuře španělského Ústavního a Nejvyššího soudu

Abstrakt

Předmětem této práce je analýza postoje Nejvyššího soudu Španělského království a Ústavního soudu Španělského království k principu aplikační přednosti práva Evropské unie, jak byl tento princip prvně dovozen Soudním dvorem Evropské unie v rozsudku ve věci *Costa v. Enel*.

Práce je logicky členěna nejprve na kapitolu, která se zabývá genezí a významem pojmu aplikační přednosti práva EU s ohledem na judikaturní praxi vrcholných soudů a právní teorie, následuje kapitola shrnující obecná východiska zastávaná ÚS ES ve vztahu Španělského království jako členského státu a Evropské unie. Další dvě kapitoly přinášejí analýzu dvou konkrétních soudních případů a vykreslují dopady aplikace principu aplikační přednosti na jednotlivce. Poslední kapitola a závěr nabízejí syntetizující pohled na popsané téma.

Základním přínosem práce má být uvedení doktríny ÚS ES na výše nastíněné téma do českého prostředí, přičemž za její základní pilíř lze považovat explicitně dovozené rozlišování mezi nadřazeností (*supremacia*) Ústavy Španělského království a předností (*primacia*) práva Evropské unie, která je však podmíněna souladem se základními principy sociálního a demokratického právního státu zavedenými Ústavou Španělského království.

Pozornost je též věnována přenosu výkonu svěřených pravomocí z členských států na Evropskou unii a ochraně základních práv a svobod v případech s tzv. unijním prvkem. Důraz je kladen především na analýzu příslušné judikatury Soudního dvora Evropské unie, španělských vrcholných soudů a nejenom španělské odborné literatury. Za účelem komparace jsou zmíněna též významná rozhodnutí jiných evropských ústavních soudů, a to zejména Ústavního soudu České republiky a německého Spolkového ústavního soudu.

V závěru práce autor nabízí svůj pohled na budoucí vývoj uchopení rozporů mezi právem Evropské unie a právem jednotlivých členských států.

Klíčová slova: Právo Evropské unie, Princip aplikační přednosti, Ústavní soud Španělského království

The principle of primacy of application of EU law in the case law of the Spanish Constitutional and Supreme Courts

Abstract

The subject of this thesis is an analysis of the position of the Supreme Court of the Kingdom of Spain and the Constitutional Court of the Kingdom of Spain on the principle of primacy of the application of European Union law, as first established by the Court of Justice of the European Union in *Costa v. Enel*.

The thesis is logically structured, firstly, into a chapter dealing with the genesis and meaning of the concept of the primacy of application of EU law in the light of the case law of the high court and legal theory, followed by a chapter summarising the general principles advocated by the Spanish Constitutional Court in the relationship between the Kingdom of Spain as a Member State and the European Union. The next two chapters provide an analysis of two specific court cases and draw out the implications for individuals of the application of the principle of primacy of EU law. The last chapter and the conclusion offer a synthesizing view of the topic discussed.

The main contribution of the thesis is to introduce the doctrine of the Spanish Constitutional Court on the topic outlined above into the Czech environment, while its basic pillar can be considered to be the explicitly imported distinction between the supremacy (*supramacía*) of the Constitution of the Kingdom of Spain and the primacy (*primacía*) of the law of the European Union, which is, however, conditioned by compliance with the fundamental principles of the social and democratic rule of law established by the Constitution of the Kingdom of Spain.

Attention is also paid to the transfer of the exercise of the powers conferred on the Member States to the European Union and to the protection of fundamental rights and freedoms in cases with an 'EU element'. The main focus is on the analysis of the relevant case-law of the Court of Justice of the European Union, the Spanish high courts and not only Spanish literature. For the purpose of comparison, reference is also made to important decisions of other European constitutional courts, in particular the Constitutional Court of the Czech Republic and the German Federal Constitutional Court.

In the conclusion of the thesis, the author offers his view on the future development of the grasp of the contradictions between the law of the European Union and the law of the individual Member States.

**Key words: European Union law, Principle of primacy of application,
Constitutional Court of the Kingdom of Spain**

Principio de primacía del derecho de la Unión Europea en la jurisprudencia del Tribunal Constitucional y del Tribunal Supremo

Abstracto

El objeto de esta tesis es el análisis de la posición del Tribunal Supremo del Reino de España y del Tribunal Constitucional del Reino de España sobre el principio de primacía de la aplicación del Derecho de la Unión Europea, establecido por primera vez por el Tribunal de Justicia de la Unión Europea en el caso *Costa contra Enel*.

La tesis se estructura lógicamente, en primer lugar, en un capítulo que aborda la génesis y el significado del concepto de primacía aplicativa del Derecho de la UE a la luz de la jurisprudencia de los más altos tribunales y de la teoría jurídica, seguido de un capítulo que resume los principios generales defendidos por el Tribunal Constitucional en la relación entre el Reino de España como Estado miembro y la Unión Europea. En los dos capítulos siguientes se analizan dos casos judiciales concretos y se exponen las implicaciones para los particulares de la aplicación del principio de primacía. El último capítulo y la conclusión ofrecen una visión sintetizadora del tema tratado.

La principal aportación de la tesis es la introducción en el ámbito checo de la doctrina del Tribunal Constitucional sobre el tema expuesto, pudiendo considerarse como su pilar básico la distinción explícitamente importada entre la supremacía de la Constitución Española y la primacía del Derecho de la Unión Europea, que, sin embargo, está condicionada al cumplimiento de los principios fundamentales del Estado social y democrático de derecho establecidos por la Constitución Española.

También se presta atención a la transferencia del ejercicio de las competencias atribuidas a los estados miembros a la Unión Europea y a la protección de los derechos y libertades fundamentales en los casos con "elemento UE". El enfoque principal es el análisis de la jurisprudencia relevante del Tribunal de Justicia de la Unión Europea, de los tribunales españoles y (no sólo) de la literatura española. A efectos de comparación, también se hace referencia a importantes decisiones de otros tribunales constitucionales europeos, en particular el Tribunal Constitucional de la República Checa y el Tribunal Constitucional Federal alemán.

En la conclusión de la tesis, el autor ofrece su punto de vista sobre el futuro desarrollo de la comprensión de las contradicciones entre el derecho de la Unión Europea y el derecho de los Estados miembros individuales.

Palabras clave: Derecho de la Unión Europea, Principio de primacía de la aplicación, Tribunal Constitucional